

VAJAT ERP

DOK HOLIDEJ

eldorado u plamenu

BROJ 118

CENA 2 DINARA

KADA POSETITE
GENERALNO ZASTUPNIŠTVO ŠVAJCARSKÉ FIRME

DARWIL

TRST PIAZZA S. ANTONIO NUOVO 4 / I-II

MOĆI ĆETE DA IZABERETE JEDAN OD PREKO 600 TIPOVA ČASOVNIKA „DARWIL“ I „ARETTA“ POZNATIH PO PRECIZNOSTI I ELEGANCIJI OBLIKA.

TOM PRILIKOM NE PROPUSTITE DA OBRATITE PAŽNJU NA NAJVEĆI IZBOR ZLATNOG NAKITA U EVROPI, PO SVETSKIM KONKURENTNIM CENAMA, IZRAĐENOG OD 14, 18 I 22-KARATNOG, SLUŽBENO KONTROLISANOG ZLATA!

PREPORUČUJEMO

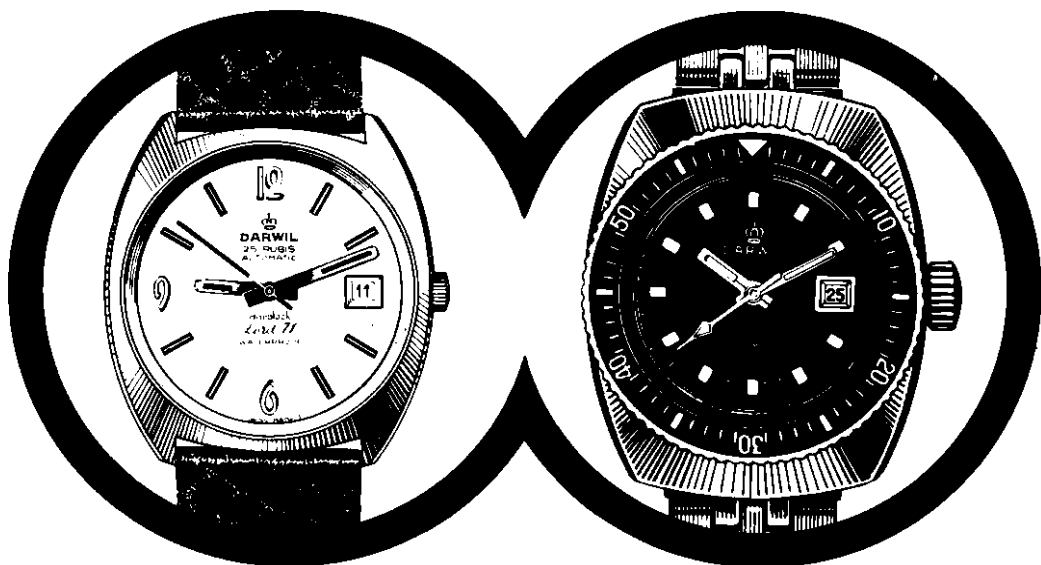
ZA VAS — ČASOVNIK LORD 71

ZA VAŠU SUPRUGU — ČASOVNIK LADY 71

SA UGRAĐENIM DARBLOCKOM KOJI ŠTITI OD POTRESA I UDARA

ČASOVNIKE „DARWIL“ I „ARETTA“ MOŽETE NABAVITI I U SPECIJALIZOVANIM TRGOVINAMA I ROBNIM KUĆAMA U JUGOSLAVIJI!

SERVISI ZA ODRŽAVANJE POSTOJE U SVIM VEĆIM MESTIMA

**ELDORADO
U PLAMENU!**

Naslov originala:

William Mark: Helldorado!

Copyright 1971. by Martin Kelter
Verlag

ELDORADO U PLAMENU!

Tamne senke noći nadvijale su se lagano nad savanom dok su na horizontu prve zvezde već počele da svetlucaju. Prohladan vetar sa plaine igrao se nestašno sa peskom u dvorištu udaljenog ranča.

Džek Ratler je proteglio svoje telo, snažno kao u medveda, i prošao rukom kroz kratko podšišanu čupavu kosu. Stade raskrečenih nogu, sa rukama koje je nabio duboko u džepove. Gnevni osmeh lebdeo mu je na okorelom licu.

Preko, u štali, kauboji su radili svoj posao, dok je pozadi, na vratima od ambara, još uvek mogla da se vidi svetlost fenjera.

Iz šupe za smeštaj pribora, koja se sva beše nakrivila od vetra, mali grbavi čovek izađe hramajući i stade na verandu. Na sebi je imao odelo od kože, a na glavi široki, pocepani, šešir sa iskrzanim obodom. U zubima je držao ugašenu cigaru. Nosio je kofu do pola napunjenu vodom. Nakrivivši glavu na jednu stranu, pogleda u rančera.

— Kada počinje, gazda?

— Za jedan sat.

Ratler se okrenuo i ušao u kuću.

Stajao je u sred velike, lepo na-

meštene dnevne sobe, gledajući prkosno pred sobom.

Džekson Ratler mogao je da ima lep i sreden život, da je to hteo. Međutim, nije hteo. Život mu je uvek bio borba, neprekidna borba.

U ovaj kraj došao je kao sasvim mlad momak, zajedno sa svojim roditeljima. Oca i majku je izgubio, prilikom jednog razbojničkog napada u Taksonu. Nekoliko godina radio je kao kauboj na raznim rančevima, dok se jednog dana, u svojoj dvadeset drugoj godini, nije nastanio ovde, u blizini Tombstona i podigao svoj sopstveni ranč. U početku, bio je to običan kućerak od drveta, sa jednom štalom i koralom. Danas, posle više od dvadeset godina, izrastao je u veliku, snažnu i naprednu stočnu farmu, Ratlerov ranč.

Međutim on nije bio zadovoljan. Bilo bi dobro znati zbog čega. Džek Ratler je, u svojoj dvadeset i petoj godini, zaprosio ruku lepuškaste Džoane Marine Klum. Ali, ona ga je odbila.

Nikome nije to izgledalo čudno, jer je, divna i mlada kao rosa, Džoana Klum, bila sušta suprotnost, pleća-

tom i sirovom čoveku, koji ju je zatražio.

Uostalom, ona i nije bila ta koja ga je odbila, učinio je to njen brat, koji je u to vreme još bio upravnik rezervata San Karlo. Kasnije poznati predsednik tombstonske opštine, Džon Klum, nije tom prilikom naveo nikakav razlog svog odbijanja.

Džon Klum je imao dva razloga. Jedan od njih bio je što mu se Džek Ratler nije dopadao. Na njega nije ostavio povoljan utisak. Međutim, bila je to čista lična stvar. Ono što je bilo presudno, zbog čega ga je Džoana odbila, bilo je njeno zdravstveno stanje. Kao slika lepa devojka, bila je bolesna; bolovala je od tuberkuloze. Džoana je zamolila svog brata da o tome nikom ne govori. Zbog toga je i njen brat bio obavezan da proscu ne govori o tome.

Ratler nikako nije mogao da pređe preko toga da je bio odbijen. Smatrao je to ličnom uvredom i od tog časa postao je zakleti neprijatelj Džonu Klumu.

Premda je Klum uložio dosta napora, kako bi mu na lep način objasnio razlog njenog odbijanja, nije uspeo. Ratler se rastao od njega kao od neprijatelja.

Oba čoveka išla su svojim putem. Džon Klum je postao slavan, osnovao je „Tombstonski epitaf” i postao jedan od najpoznatijih predsednika opštine u zapadnim državama. Njegovi novinski izveštaji čitali su se na obema obalama Sjedinjenih Američkih Država, pa čak i preko, u staroj Engleskoj, i to sa priličnim interesovanjem.

Džek Ratler je postao imućan rančer.

Džoana Klum umrla je četiri go-

dine kasnije; kao ružu u cvetu slomila ju je bolest, a smrt ugrabila.

U Tombstonu niko nije znao da ju je brat, na pola godine pre no što će umreti, odveo gore u planine Kolorado u jedan sanatorijum, kao i zbog čega je umrla. I sam Džek Ratler o tome nije ništa znao.

Džon Klum je održao obećanje svojoj sestri. Čitao je o uzroku njene smrti.

Možda bi bilo bolje da je ogorčeni rančer saznao celu istinu. Međutim, bilo je pitanje da li bi i to promenilo stanje čoveka, krutog kao cepanica.

Džek Ratler je i suviše rano stekao sopstveno mišljenje o pravdi i zakonu; njegova pravda bila je pravo jačega, a njegov zakon, zakon novca. Sve više i više udaljavao se od ostalih i postajao osobenjak. Išao je svojim putem — ne primetivši pri tome da se od pravog puta sve više udaljavao.

Ljudi koji su radili kod njega odgovarali su mu zato što su bili istog mišljenja. Nisu to bili najbolji ljudi, koji su se uposlili na Ratlerovom ranču. Narativ. Često su to bili zločinci, koji inače nigde nisu imali sreće da zarade parče hleba, a Džek Ratler je to znao. Bilo je očigledno da se u takvom društvu prijatno osećao. Mržnja protiv ljudskog društva postala je bezgranična; bezgranična i bezumna.

Osoobenjak je, pre jedno pola godine, upoznao jednog čoveka, koji ga je doveo u vezu sa vođom bande „ljudi sa vešalima”. Veliki vođa ove zločinačke organizacije shvatio je, vrlo brzo, da može pridobiti srce ovog ogorčenog čoveka za svoje planove.

Džek Ratler je postao član bande

„ljudi sa vešalima“! Istina je, da njegovi interesi nisu bili oni, koje je sprovodio takozvani Savez. Rančer je pristupio bandi, kako bi mogao biti odan svojoj ličnoj mržnji prema ljudskom rodu. Pre svega, mržnji prema Tombstonu i njegovom predsedniku, Džonu Klumu!

Veliki vođa je zbog toga i znao šta je mogao da očekuje od Ratlera. Imao je nameru da ga samo upotrebi onda, kada je trebalo da se Tombstonu zada veliki udarac.

A, to je sada baš i bila namera vođe bande „ljudi sa vešalima“. Nije bilo jednostavno izgraditi veliku bandu i organizovati je tako dobro: vođa je za to trebalo mnogo vremena i truda. I, sada kada je verovao da je sve postigao, došao je Vajat Erp.

Slavni maršal iz Dodž Sitija se odmah, svom žestinom, suprotstavio bandi. Erp joj je naneo nenadoknadle gubitke, pri čemu je uspeo da razobliči mnoge njihove rukovođe ljude, kao i da otkrije više njihovih uporišta. Najveći udarac, koji im je maršal priredio, bio je kada je uhvatio vođinog zamenika, Italoamerikanca Lazaro Kapučinija. Odmah zatim, uspeo je da stane za vrat, u pograničnom gradu Nakou, čitavom nizu bandita. Oni su, doduše, tada uspeli da pobegnu iz zatvora, ali su gore, u Tombstonu, pali u klopku gorostasnom šerifu Luku Šortu.

Međutim, još za vreme ovog svog poraza vođa bande „ljudi sa vešalima“, pripremao se za protivudarac. Ovog puta pogodio je svoje najljuće protivnike direktno: iz Tombstonskog „Grand hotela“ u Alenovoj ulici. uspeo je da otme lepu, mladu Džudi Holidej, sestru Doka Holideja. Došao je lično — mada pod kapuljačom —

i devojkicu izveo iz hotela pošto ju je prethodno onesposobio nekakvim jakim opojnim sredstvom.

Verovatno da nikada niko ne bi saznao ko je oteo Džudi Holidej da se i kockarka Laura Higinis nije tu slučajno zatekla i bila, takođe, opijena natopljenom maramicom. Međutim, ona je ostala i pošto se probudila, obavestila je maršala i njegove ljude o otmici.

Ivim besramnim delom vođa bande navukao je na sebe sasvim lični obračun sa dvojicom ljudi iz Dodž Sitija, računajući sa tim, da će Vajat Erp i Dok Holidej utrostručiti potera za njim.

Ali, tajanstveni vođa — čije ime očigledno niko nije znao, opet je delovao vrlo svesno: želeo je da oba vuka, koji su mu tako uporno bili za petama, namami u smrtno opasnu klopku.

Ta klopka trebalo je da bude Ratlerov ranč.

Kaubozi su rančeru bili vrlo odani i zbog njega bi jahali i u sam pakao. Na kraju, već i zbog toga, što ih je dobro plaćao i najzad, što se o njihovoj prljavoj prošlosti uopšte nije brinuo.

Džek Ratler stajao je u svojoj radnoj sobi, gledajući mračnim pogledom ispred sebe. Kao što mu se to i ranije često događalo i sada, u ovoj minuti, mada to zaista nije želeo, video je pred sobom usko lice mlade žene čije su ga smaragdno zelene oči tako često očaravale. Video je lice Džoane Marine Klum.

Osvetiće se. Osvetiće se zbog odbegle sreće!

Bezdušni čovek je još uvek verovao da bi život sa lepom Džoanom Klum za nju predstavljao sreću. I mada bi i kod njega, već posle ne-

koliko godina umrla, o tome nije razmišljao.

Onoga jutra, baš kada je izlazio iz tombstonskog „Kristal palasa” pošavši preko u berbernicu, čuo je na ulici neku ženu kako dovikuje svojoj susetki: „Džoana Klum je umrla”.

Bio je zastao za trenutak kako bi ove reči, još jedanput, pažljivo saslušao. Međutim, one ga uopšte nisu potresle. Naprotiv, divlji bes uzavreo je u njemu protiv čoveka, koji je odbio da mu da ruku svoje sestre. Džek se odmah okrenuo i pošao gore u Fremontovu ulicu, kako bi potražio Džona Kluma. Ali, pred kućom „Tombstonskog epitafa” zastao je predomisliivši se.

U redu, ona je umrla, kao što svaki čovek mora da umre. To, što se njoj dogodilo u dvadeset trećoj godini, nije razmišljao. Mislio je samo na to, da ga je svojevremeno Džon Klum odbio. I, to je bilo ono što je odgajivača stoke, Džeka Solomona Ratlera, oteralo na stranputicu.

Postao je bandit, ikao je još uvek, gledano spolja, izgledao kao rančer vredan poštovanja. A, i inače, šta je drugo mogao da bude čovek, koji je postao član bande „sivolikih”? Ništa, sem zločinac!

U početku, bio je to samo jedan čovek prema kome se Ratler neprijateljski osećao: Džon Klum. Međutim, sada je već imao više neprijatelja. Sada je, već, pripadao bandi. A jedan od njenih neprijatelja bio je maršal Erp! Ratler ga je poznavao samo iz viđenja. Inače nije imao ničega sa njim.

Ranije, dok je još bio mlađi, a ipak već vlasnik velikog ranča, Ratleru ne bi nikada dozvolio da mu neko zapoveda. Međutim, sada imao je da se pokorava naređenjima vođe bande

„ljudi sa vešalima”. U to ga je oterala bezdušna, bezumna, mržnja.

Do danas, vođa bande angažovao je rančera samo na manje važnim zadacima. Međutim, prošle noći poslao mu je glasnika, koji mu je preneo pismenu naredbu:

**„U ponoć biće Siti Hol
u Arasku u plamenu.
Predsednik opštine Dankan
mora da umre.
Pred njegovom kućom
biće podignuta vešala.
Vođa”.**

Pored potpisa stajao je trouglasti znak. Odgajivač stoke dugo je gledao u primljenu vest. Zatim je glasniku rekao da je u redu. Neznamac se opet vinuo u sedlo i odjahao. Iako je glasnik već odavno odjahao iz dvorišta, Ratler je i dalje stajao na verandi i ukočeno gledao u papir. Duboka bora na čelu, otkrivala je njegovo raspoloženje.

I on je, kao i svi drugi, kada prime jednu takvu vest, bio iznenađen naređenjem vođe.

Dakle, sutra u ponoć, Siti Hol u Arasku biće u plamenu. Predsednik opštine Dankan ima da umre, a pred njegovom kućom treba da budu postavljena vešala.

Tako je glasila zapovest vođe.

Ratler se obrisao rukom po čelu, zgužvao je papir i ušao u kuću. Cedulju je spalio na vatri u kaminu. Uzeo je lulu iz posude od kalaja sa stola i pripalio je.

Zamišljen? Ne, on nije zamišljen, mržnja ga je svog obuzela. On će sa svojim ljudima odjahati u Arasko i učiniti ono što je vođa zahtevao. Članovi su bandu nazivali Savezom. Smatrali su sebe savezom buntov-

nika koji se bore protiv nametnute nepravde i zakona!

Rančer se nije ni najmanje uzbuđivao zbog toga, što delo, koje se zahteva od njega, predstavlja veoma težak zločin. A oduzeti jednom čoveku život, to predstavlja najteže krivično delo. Takođe, nije razmišljao o tome što treba da zapale Siti Hol, koga su siromašni ljudi u Araskou podigli sa puno odricanja. On jednostavno ima da postupi kako mu je naređeno.

Noć je protekla kao i ostale na ranču. Takođe, i sledeći dan. Zatim je nastupilo veče.

Za večerom rekao je najstarijem radniku da jedan sat posle obeda ima da se krene.

Crvenokoži Kid Bakster je samo potvrdio glavom, useknuvši svoj kratki pljosnati nos.

— U redu, gazda.

Nije pitao ni jednu reč. To što je gazda pristupio bandi „sivolikih“, za njega nije igralo nikakvu ulogu. On je predradnik na Ratlerovom ranču i — ima da radi ono što gazda od njega zahteva. Na kraju krajeva, i gazda se nije interesovao za to što je Bakster preko u Teksasu, u malom gradu po imenu Hamilton, ubio jednu ženu i što je zbog toga osuđen na doživotni prinudni rad. Iz zatvora u Norvudu, u južnom Teksasu, uspeo je da pobegne i ostao je ovde u Arizoni čitav niz godina, a da mu niko nije uspeo da uđe u trag.

Kada su jednom dva savezna šerifa došla na ranč i kod odgajivača stoke se raspitivali o banditu kome su bili na tragu, Ratler ih je ismejao odgovorivši im: „Na mom ranču rade samo momci čiste savesti“.

Pa, za koga bi se to moglo reći od onih koji su bili zaposleni kod Ratle-

ra? Za Mek Prekata, kauboja bez jedne ruke, koji je tako dobro umeo da svira u usnu harmoniku i bio vrlo vešt u radu sa sedlima? Ili, za debelog Hala Vebstera koji je takođe mnogo pio? Za Luisa Kona koji je, izgleda, imao tako mračnu prošlost da je tako malo govorio kao neki Indijanac? Za dugajliju Čestera Lenkingtona i obojicu Dženanovih, kao i za krivonogog Džoe Parkera koji nije smeo ni jednom čoveku da pogleda u oči? Sve slike i prilike. Imali su neuporedivo više prljavih stvari na svojoj savesti nego svi banditi u nekom gradu na Zapadu srednje veličine! Sve su to bili ljudi koji su se udružili sa đavolom.

Kada se posle jednog sata Ratler pojavio na verandi, video je da su već svi njegovi ljudi u sedlu.

Šesnaestogodišnji konjušar Greg Felderer stajao je pred tremom verande držeći rančerovog konja.

Ratler se bez reči vinuo u sedlo i na čelu svojih ljudi izjahao iz dvorišta.

Arasko nije bio toliko udaljen. Tri četvrt sata bilo je dovoljno da se stigne donde.

•
• •

Arasko:

U ono vreme, malo naselje, udaljeno samo nekoliko milja severoistočno od Tombstona. U neku ruku kao neko predgrađe grada. Danas, u bukvalnom smislu reči, nešto sa vidika i utonuo kao stari vek, koji kao da nije ni postojao. Samo još jedno konačište ima svoje ime; i niko se zbog toga ne brine.

Behu to vredni čestiti, ljudi, koji su početkom osamdesetih godina podigli malo naselje. Ispred svih, bio

je to Džon Dejvid Dankan, drvodelja iz Škotske i pionir u izgradnji naselja; od pre nešto više od tri godine i predsednik ovdašnje opštine.

Meštani Araskoa nisu mogli, ni u kom slučaju, da stoje na putu bandi „ljudi sa vešalima”. Oni, čak, nisu imali ni sopstvenu kancelariju za šerifa. U ono malo kuća bilo je sve drugo samo ne bogatstva. Arasko, prema tome, nije predstavljao nikakvu silu, niti protivnika, koga bi banda „ljudi sa vešalima” morala da slomi.

Pa ipak, vođa „sivolikih” je odlučio da uništi malo naselje.

Bilo je tačno dvanaest sati kada je Džek Ratler dao znak svome predradniku.

Bakster je stajao na levom uglu Siti Hola i miris petroleja štipao ga je za nos. Zapalio je šibicu i bacio na kraj prosutog petroleja. Zatim je pobegao nazad.

Kao pobesneo, suknuo je plamen oko zida Siti Hola i počeo da liže iza ugla poprečne ulice obuhvativši čitavu kuću. Zatim su se visoki blještavo crveni pramenovi vatre pojavili iznad glavne ulice, stvarajući svetli odsjaj na nebu.

Prvi čovek koji je izašao iz kuće bio je neki visoki, šedokosi pedesetogodišnjak. Zavrnutih rukava sjurio se iz svoje radionice u kojoj je sve do sada radio.

Džon Dankan, predsednik opštine.

Tek što je stigao do glavne ulice kad je pred sobom ugledao figuru nekog čoveka čije su se konture jasno ocrtavale na blještavoj svetlosti.

Uspeo je samo da ga ugleda, a tada je čovek podigao desnu ruku i na njega opalio iz revolvera.

Predsednik se zaneo, kao da ga je neko udario maljem, oteturao pre-

ma vratima i srušio mrtav na zemlju.

Ratler je hladno pogledao prema njemu, zamenio ispaljeni metak novim i gurnuo oružje u kožnu futrolu. Zatim se okrenuo, bacio još jedan pogled na požar i krenuo prema svojim ljudima, koji su već postavljali vešala pred kućom predsednika opštine.

Lica Ratlerovih ljudi nisu mogla da se vide jer su do očiju bila pokrivena sivim maramama.

Marama su bila prva stvar koju je Ratler nabavio. Od jednog velikog komada sivog platna, kojeg je kupio u Tasonu, morala je jedna od njegovih služavki da iskroji i sašije čitavu gomilu marama. Prosta devojka, dok je to radila, nije pokazala ni najmanji trag sumnje.

Zadatak u Araskou bio je ispunjen i završen. Desperadosi se vinuše u sedla. Kada su prvi pucnji odjeknuli za njima, oni su već u trku izjahali iz grada.

Arasko nije imao nikakvog izgleda protivu devet zlikovaca. Nekoliko ljudi što je živelo u gradu bilo je većinom suviše staro da bi ozbiljnije mogli da se suprotstave jednoj takvoj bandi.

Meštani su izjurili na ulicu i ukočeno gledali u Siti Hol koji je goreo, a čiji je plamen već odavno, gonjen vetrom, zahvatio jedan susedni ambar.

Sa ovog ambara vatra se prenela na krov jedine radnje u gradu.

Građani su stajali kao skamenjeni i posmatrali kako se vatra prenosi sa krova na krov.

Stajali su bespomoćno zureći u leš svoga predsednika. Obuzeo ih je ledeni užas.

A, okolo njih goreo je njihov gradić.

*
* *

Juče na noć, Džudi Holidej je oteta iz Grand hotela. Vest se još u toku noći, kao požar, proširila celim Tombstonom.

Vajat Erp, Dok Holidej i Luk Šort proveli su čitav sledeći dan tragajući po gradu za otmičarem.

Međutim, maskirani čovek, izgledalo je, kao da se u vidu duha pojavio nad Tombstonom. Niko, osim kockarke, nije ga primetio.

Već po treću put, od kako je počelo da se smrkava dolazio je maršal u hotel i ispitivao Lauru Higin.

— Pokušajte da se setite šta ste još videli osim maske, čizama i odele. Niste li nešto primetili na njegovim rukama? Kakvog su oblika? Velike, male, široke ili uske?

Žena se uhvatila obema rukama za slepoočnice i napregnuto je razmišljala.

— Čekajte!... Sada mi je palo na um. Imao je rukavice. Žute rukavice od jelenske kože.

— Rukavice — ponovio je maršal i opet upitao:

— Da li je imao velike ili male ruke?

Čovek iz Misurija izvadio je iz džepa jednu rukavicu od crne kože i položio je iznad ruke koju je ispružio prema ženi.

— Da li mu je ruka bila tako velika?

— Možda nešto manja? Međutim nisam sigurna.

— Razmislite dobro, mis Higin.

— Da, to već i radim.

Maršal je neumoljivo nastavljao:

— Da li mu je glas bio potmuo ili vam je izgledao jasniji?

— Ne, potmuo. Hocu reći, bio je opor. Grub.

— Da li je govorio glasno ili tiho?

— Ne, on... Ne znam. Mislim, da nije tako glasno govorio. Ali zato vrlo ubedljivo.

— Možete li da se setite zvuka njegovog glasa? Mislim na njegov izgovor? Da li je iz ove okoline?

— To ne bih mogla da vam kažem, maršale. I sama nisam odavde.

— Ali, vi ipak znate kako ljudi u Tombstonu govore. Da li je njegov glas bio kao kada neko pevuši?

— Ne, ja... — Ženini nervi konačno popustiše. — Ne znam? Ispitujete me već celog dana. Međutim, ja vam ne mogu ništa više reći nego ono što sam vam već rekla.

Maršal je stavio svoju veliku ruku na vitku podlakticu potpuno skrhanе žene.

— Smirite se, mis Higin. Moja je dužnost da pitam. A, vi ste mi mnogo više kazali nego što verujete.

Dok Holidej, koji je celo vreme stajao kod vrata, oslonjen na zid, primeti tiho:

— Mislim, da treba da idemo, maršale.

Njegov glas trgao je ženu iz njene potištenosti. Okrenula se i pogledala kockara svojim krupnim očima, lepim kao slika.

— Dok — reče, preklinjući, pri čemu podiže svoje nežne bele ruke, — ja sam mu, zaista, sve kazala. Ne znam ništa više. Ne mogu ničega više da se setim. Bilo je sve tako brzo. A, bila sam i tako strašno uzbuđena.

Čovek iz Džordžije klimnuo je glavom:

— Naravno, Laura, to mi već zna-

mo. Ali, Vajat je morao da pokuša.

— Da, da, znam. Kao što sam rekla, bio je to visok čovek, možda, visok skoro kao vi. Izgledalo je, takođe, da je imao široka ramena, što se, ipak, teško može da primeti ispod crnog kaputa...

— Nosio je, dakle, crni kaput — upitao je Vajat brzo.

Kockarka ga je pogledala zabezeknuto.

— Pa, zar vam to već nisam kazala?

— Ne, govorili ste samo o kaputu.

— Da, bio je crni kaput. To jest, mogao je, isto tako, biti i sive boje. Sada, zaista, ne znam!

— Kada ste ušli, došli ste do sredine sobe — upitao je sada Dok Holidej.

Žena, koja je tajno bila zaljubljena u slavnog kockara, potvrdila je glavom. Kada je čula njegov glas kao da se malo više povratila.

— Da, išla sam dotle. — Podigla se i otišla do mesta na kome je stajala i odakle je onog, što je ušao, videla u ogledalu na toalet stolu. — Tu preko, u ogledalu vaše sestre, odjednom sam ga ugledala.

— Glavu ili ceo gornji deo tela — upitao je Dok Holidej brzo.

— Mislim, samo njegovu glavu...

Ona naglo prekide i preblede kao krpa.

U ogledalu, na toalet stolu u sobi Džudi Holidej, ugledala je odjedanput kako se pojavljuje neka maska sa kapuljačom na kojoj su bili samo otvori za oči.

Promukli vrisak odjeknuo je iz njenog grla. Hitro se okrenula i iza vrata ugledala čoveka kako stoji sa navučenom maskom preko lica.

Međutim, bio je to Dok Holidej. Ona ga je odmah prepoznala po njegovim rukama, po odelu, po opasaču za oružje i po njegovom držanju.

— Dok! — prostenjala je, tražeći oslonac da se pridrži.

Maršal joj je pružio desnicu, koju je ona snažno zgrabila svojom toplom rukom.

— Mister Erp, ja već razumem da vas dvojica morate sve da pokušate... Ali, moji živci! Ja... ja sam potpuno na kraju. Ostatak noći nisam uopšte spavala, već sam samo imala pred očima tu odvratnu masku! Još uvek osećam ono opojno sredstvo u nosu i grlu.

Dok Holidej je skinuo masku sa glave i savio je. Svojevremeno je ovu kapuljaču zaplenio gore kod Crvenog jezera. Zatim je gurnuo u džep.

— Dakle, bila je ista maska?

— Ne, nije ista — odgovorila je žena. — Njegova je maska bila na vrhu crna. Čekajte, — reče žena odjednom. — Sada sam se setila, primetila sam kod njega nekakav pokret rukom. Kada ste vi podigli ruku, setila sam se toga. On je napravio izvestan neobičan pokret, tako nešto...

Podigla je desnu ruku u visini prsiju, a zatim je naglo sklonila u stranu.

— Kao da je nešto zakopčavao. To je dva puta uradio.

— Možda je to nešto tipično za njega — rekao je maršal i krenuo prema vratima.

Žena poluglasno reče za njim:

— Žao mi je, mister Erp, da nisam mogla ništa više da vam kažem i pomognem.

Maršal odmahnu.

— Vrlo je verovatno da bi svako

drugi na vašem mestu, rekao mnogo manje, mis Higgins. Zahvaljujem vam.

Kada je izašao napolje, Dok Holidej je još uvek stajao na vratima posmatrajući je.

Laura Higgins je došla brzo do nje-ga i uhvatila ga za ruke.

— Dok, beskrajno mi je žao zbog vas. Džudi je tako draga devojka... Sigurno joj se nije ništa dogodilo.

Nedokučivi pogled iz njegovih plavih očiju, preleteo je preko njenog lica.

— Ne brinite se, Laura. Već ćemo je naći.

Holidej se okrenuo i pođe za maršalom.

Ni u kom slučaju nije se osećao prijatno. Otmica njegove sestre teško ga je pogodila. Prvi put u svom životu postao je svestan toga da mu život ipak zavisi od „male” Džudi.

Ona je došla ovamo, u Tombston, kako bi ga odvela kući. U roditeljski dom, u njegovu kuću, koju je nasleđio od oca. Bila je to velika i lepa kuća u džordžijanskom gradu Valdosta. Kockar se nije obradovao njenoj poseti pošto nije želeo da ga iko uznemirava. Znao je, ipak, da mu je život upropašćen zbog podmukle bolesti u grudima. I to pre nego što je, u stvari, i započeo. Bio je svestan toga da neće još dugo živeti i zbog toga je želeo da umre u kraju za koji se sam odlučio. Došao je na Zapad kako bi ovde potražio smrt. To je bilo ono, što je neobičnog čoveka činilo hladnim kao led, ono što ga je teralo u najteže okršaje.

Za njega je bila strašna pomisao na to da bedno, na primer, u nekom krevetu, leži skrhan teškom bolešću. Džudi je htela da ga odvede kući pošto je na Zapadu živeo već vi-

še od deset godina. Usamljeni čovek, koji se nikada nije mogao nekom da pridruži i koji je godinama predstavljao strašnog strelca, a koga su se svi bojali, pronašao je ovde, na Zapadu, nešto, što ni sam nije mogao da sanja: jednog prijatelja. Istinitog, poštenog prijatelja.

A kakav je čovek bio taj njegov prijatelj? Visok, ponosit, pun života i kao dren zdrav, maršal Vajat Erp iz Dodž Sitija. Bilo je to neobično prijateljstvo koje je sjedinilo oba čoveka. Većito zajedljivi, lukavi doktor Holidej, koji je ljude prezirao i koga, bez kockarskog stola, čaše brendija u ruci i revolvera pored sebe, nisu mogli ni da zamisle, pridružio se surovom, ozbiljnom, ispravnim i škrtom na rečima, predstavniku zakona. Čovek iz Džordžije je toliko puta izvukao maršala iz teških situacija i na taj način dokazivao svoje prijateljstvo, da bi ovaj za Holideja, bez razmišljanja, krenuo i u smrt.

Holidejeva prijateljica iz Dodža, Ketii Fišer, kao i lepa zelenooka Laura Higgins — koja je već godinama za njim jurila od grada do grada — pokušale su da pokvare to prijateljstvo između njega i Vajata Erpa. Međutim, Dok Holidej ostao je veran svom izboru. A strasnu ljubav, koju je u poslednje vreme počeo da oseća prema lepoj Lauri Higgins, gledao je da obuzda pošto nije hteo da se vezuje ni za jednu ženu. Ipak, ne bi mogao da se oženi, jer je osećao da mu je život već počeo da se gasi.

Bilo mu je poznato da je Neli Kešmen, sopstvenica jednog od najvećih i najotmenijih hotela u Tombstonu, bila zaljubljena u Vajata Erpa; znao je, takođe, da je dovoljno bio samo

neznanat povod, pa da maršal otkrije svoju ljubav. Nije zavidio prijatelju na ovoj divnoj ženi, kao i na tome što bi mu, kao sopstveniku hotela ovde u gradu, život sigurno bio mirniji. Međutim, ipak mu je u duši bilo drago što maršal nije obraćao pažnju na ovu ljubav. Što je i dalje ostao u sedlu i nastavljao svoju tešku i nemilosrdnu borbu za zakon i na taj način krenuo putem, kojim ga je Dok Holidej mogao da sledi i koji svoj život nije smatrao vrednim ni pet para.

Zastao je još za trenutak i pogledao u široka maršalova leđa. Erp se izgubio u polumračnom hodniku.

Vrata za njim su se ponovo otvorila. Kad se osvrnuo ugledao je kockarkine oči.

— Dok — prošaputala je.

Holidej joj je prišao sasvim blizu.

— Laura...

Ona ga je uvukla nazad u sobu.

— Dok, možda sam se maločas nespretno izrazila! Tako sam nesrećna! Džudi je tako prekrasno stvorenje da sam se čitavu noć molila kako joj se ništa ne bi dogodilo. Ja...

— Čutite, Laura — rekao je kockar oštro.

Zgrabila ga je obema rukama za revere njegove crne jakne.

— Dok... ja vas volim.

Kockar je uhvatio za ruke i skinuo ih sa sebe i okrenuo se. Lagano je otišao do prozora.

— Žao mi je Laura, što sam priuđen da vam kažem da nisam u mogućnosti da odgovorim na vašu ljubav. Pa, zar ste vi slepi? Zar ne vidite kakav sam ja čovek? Pa, ja sam jedna propalica, skitnica u pustari. Čovek koji pripada sedlu i koji će u sedlu i da umre!

Ženine oči su gorele.

— Dok, zbog čega morate da živite kao on? Zbog čega morate da jašete pored njega? Da ste ostali ovde i njemu prepustili njegov posao Džudi bi još uvek bila ovde. „Ljudi sa vešalima” su je odveli samo zbog toga, što je bila uz Vajata Erpa. A, Vajat Erp je isto što i Dok Holidej. Za „ljude sa vešalima” to je jedno te isto.

Kockar se naglo okrenuo. Njegove ledene oči su sevale:

— Šta govorite tu, mis Higinis! — odbrusio je hladno. — Sada ću vam nešto reći. Trudite se oko nečega što nije vredno. Pa, šta ja predstavljam? Jednu jadnu gomilicu bede. Jedno, od teške, smrtonosne bolesti, razoreno telo, u kome ima još malo razuma, a koji je, takođe, počeo da vene. Za šta sam ja još, uopšte, sposoban? Da se kockam i pucam. To je sve. Već mi se gadi i poker. Ostalo mi je još samo pucanje. To je još jedino čime mogu da doprinesem: njemu.

— Dok, vi ste obrazovan čovek, učili ste školu, imate razuma u glavi, potičete iz jedne vrlo ugledne porodice. Da ste samo bolesni, to me ne bi brinulo. Zanimame me čovek, ovaj Džon Henri Holidej, koji stoji predamnom, čije me oči slede i u snu, čiji glas čujem i danju i noću, pa i kada je daleko, kada jaše sa maršalom, tamo za nekim zlikovcima.

— Prestanite — prekinuo je kockar naglo. — Sve je to, ipak, besmislica. Zbog čega to sve činite? Ja sam izgubljen, a iznad svega prognan. Moje prijateljstvo neće doneti maršalu nikakvu čast. Zar to nije već dovoljno tužno?

— Ah, Dok, vi prezirete ljude. Postoji li za vas samo Vajat Erp na svetu?

— Da! — viknu odjednom, on koji

je to vrlo retko činio. — Takođe ću vam reci i zoog čega. Jer je samo on umeo da mi se obrati ljuuskim jezikom! U ono vreme, kada sam jurio od grada do grada, jahao od sela do sela i svuda bio proganjan, jer sam bio prokleta dobar kockar, jednog dana došao sam i u Dodž Siti. U gradu u kome je tada bio šerif veliki Vajat Erp. Šta mislite šta sam očekivao? Nešto drugo što i u drugom gradu? Sigurno ne! Naprotiv.

— Nogu sam već stavio u uzengiju, kada me on zamoli da ostanem, da radimo zajedno. Šta da kažete na to, Laura? To me je, u prvom redu, najdublje pogodilo. Potpuno opušten, sedeo sam u salonu Long Brenča i ukočeno buljio u čašu sa viskijem. U tom trenutku došao je Milt Rajs sa svojom bandom u grad. Šta mislite šta sam uradio?

— Nije potrebno da mi pričate, Dok. Već znam.

— U redu ,ako znate, onda znate sve.

— Da, sve znam. Pa, ipak, ne mogu da razumem. Radi čega morate da upropašćujete svoj život i da ga tako traćite nizašto? To može da traje još godinama.

— Ne, ne može!

Odjednom je stala pored njega i pogledala ga u oči.

— Džon, idemo u Boston. Doktor Felridž je još živ. Pisala sam mu. On smatra da je to čudo, da ste još živi. Uvek se prenerazi kada pronađe vaše ime negde u nekim novinama. Savetovao mi je da vam predložim da dođete u Boston. Kaže da je čuveni nemački lekar Bonc, od pre nekoliko meseci u Bostonu i da bi vas on rado odveo k njemu. To je čuveni specijalista za pluća i hirurg istovremeno. Doktor Felridž kaže da

stoji pred zagonetkom. Po njegovom mišljenju vi ste već odavno morali da umrete. Još pre nekoliko godina. No, s obzirom da vi još živite, izgleda da vaš slučaj i nije tako beznađan, kako se to u svoje vreme činilo...

Naglo je prekinula i trгла se korak unazad, primetivši odjednom leđeni smešak u Džordžijančevim očima.

— Nemojte se truditi, Lauro Higin. I ja sam studirao medicinu, tako da mi je to sve poznato. Možda sam ja lično bio i više zainteresovan od drugih. Jer ticalo se mene. Imao sam uz to dosta vremena.

— Dok, sačekajte, pismo mi je ovde... — Otrčala je do komode i izvukla jednu fioku. — Čekajte, to ne. To je pismo od mister Belforda. Ali, ovde... Ne, to je od banke. Čekajte... Evo žutog koverta!

Izvadila je pismo i raširila ga. Zatim je počela da čita:

**„Draga, mis Higin.
Obradovao sam se Vašem pismu...**

Dok je čitala, okrenula se malo lagano u stranu i kada je preko ivice pisma pogledala prema mestu na kojem je maločas stajao Džordžijanac, videla je da ga nema. Izašao je iz sobe bešumno, kao neki Indijanac.

Preneraženim pogledom gledala je prema vratima. Zatim se uhvatila levom rukom za grlo.

Promukao krik prešao je preko njezinih usana:

— Džone!

Kada je zatim naglo otvorila vrata od sobe ugledala ga je već dole na stepenicama. Podigao je ruku u znak pozdrava i izašao.

Maršal je otišao u kancelariju. Tamo je zatekao herkulovskog Teksašanina kako radi na izveštaju o pohvatanim „ljudima sa vešalima“.

— Ima li šta novo — upitao je Vajat.

Luk Šort zatrese glavom.

— Ne, ništa, maršale, na žalost. Ali, nečega sam se setio. Šta mislite o jednoj maloj poseti Flanaganovima?

— To si se dobro setio, Luk. Čim Dok stigne, recite mu da sam u Zmijskoj ulici.

— U redu, maršale.

Luk je sačekao dok maršal nije otišao, a zatim je ustao i pošao do vrata.

— Hej — rekao je tiho, kao za sebe — nećeš ti meni tamo sam, bez tvoje senke, Vajate.

Ostao je još koji trenutak na verandi, pre no što je Erp prešao ulicu.

Dole, na recepciji „Grand hotela“ rekao mu je plavi Bil da bi kockar morao još uvek da bude gore. Teksašanin je sačekao nekoliko minuta i odahnuo, kada je čuo lake korake Dok Holideja.

Ovaj je stavio cigaretu u usta i pružio kutiju Teksu.

Luk zatrese glavom.

— Ne, hvala. Već znate, da ja, isto kao i maršal, ne marim duvan u papiru. Došao sam samo da vam nešto kažem, Dok. On je u Zmijskoj ulici.

— Vajat?

— Da.

— Kod Flanaganovih?

— Pravilno. To sam mu ja predložio. A, sada mislim, da i vama to isto predložim.

Dok Holidej klimnu glavom.

— U redu. Zadržaćemo se malo, preko, kod Roze Džindžer.

Maršal je krenuo tačno prema kući Flanaganovih, pokucao je na vrata i nije se iznenadio mnogo, kada ih je otvorila mlada Lori Flanagan.

— Da li je neko od vaše braće kod kuće, mis? Ili vaš otac?

Devojčine oči sevušu. Stisnutih zuba je procedila:

— Ukoliko tražite moju braću, maršale, oni se nalaze u zatvoru.

— Ne svi, mis Lori. Na žalost.

Pozadi iz mračnog hodnika čuli su se koraci.

Vajat je neprimetno približio ruku revolveru.

Iz hodnika se začu glas nekog starijeg čoveka:

— Ko je to, Lori?

— Maršal, oče.

— Sačuvaj bože!

Stari pride vratima i prekrsti se tri puta.

— Mister Erp, šta želite? Zar niste već dovoljno članova moje porodice strpali u zatvor? Nećete li, možda, sada još i mene, ili moju ćerku čak, da povedete sa sobom?

— Ne, mister Flanagan. Hteo bih samo nešto da pitam.

— Ako već mora...

— Da, mora. Gde je Džudi Holidej?

— Otkud bih ja to znao! Šta me se tiče doktorova sestra? Neka je nosi đavo...

Maršal je hitro ispružio desnu ruku, zgrabio starog za krajeve kaputa i privukao ga k sebi.

— Slušajte vi, Flanagan. Džudi Holidej je ugrabio jedan od „ljudi sa vešalima“. Znam tačno i koji. Isto tako, tačno znam da su vaši mla-

dići zajedno sa bandom „ljudi sa vešalima“.

— To je kleveta, maršale. Povucite reč! Žaliću se kod predsednika opštine i kod sudije! Zar vam nije dovoljno što moje momke stalno hapsite?

— Ne, mister Flanagan, izgleda da nije dovoljno. Jer, vaši momci, očigledno, ne žele da se urazume. Oni hoće da naprave od ovog grada jedno gnezdo zlikovaca! Do sada su se priključivali svačijoj bandi, Buflo-novima, Klantonovima, lupežima koji su lutali zajedno sa Kirk Mek Loverijem, pa i sada „ljudima sa vešalima“!

— Sve je to laž, nisko klevetanje.

— Ne žestite se, nije to nikakva kleveta. To je istina. Dokazaću je. Kod vas sam došao sa jednim pitanjem, mister Flanagan. A, vaša seda kosa morala bi da pomisli na to, da ste, bar vi, trebali da krenete drugim putem. Vi, koji ste tako blizu groba.

— Tako blizu... groba? — zavijđao je stari. — Šta to treba da znači? Nije li to, možda, pretnja? Lori, ti si čula, maršal mi je pretio? To je pretnja smrću! Idem odmah kod sudije Džefersona!

— Idite slobodno kod sudije Džefersona, mister Flanagan, i pozdravite ga lepo sa moje strane. Za to vreme, u stolarnici za izradu mrtvačkih sanduka, naručiću jedan sanduk za vas!

Maršal je sa treskom zalupio vrata za sobom.

Ona se, međutim, odmah otvorila i Lori Flanagan se pojavila na nji-ma.

— Mister Erp! — proderala se odsečnim glasom. — Što se moje braće tiče, oni su nevini! Vi ćete ih pustiti

iz zatvora! A, ukoliko to ne učinite...

„Da? Ukoliko to ne učinim? Šta će se onda desiti, mis Flanagan — upitao je maršal ledenim glasom.

Lori se nehotice pomerila za pola koraka unazad. Tako joj je preteći odjeknuo glas čoveka iz Misurija.

— Već ćete videti šta će se dogoditi. Mi nismo više tako slabi, kako mislite. Imamo prijatelja, mnogo prijatelja. Oni neće dugo trpeti da moja braća sede u zatvoru. Smatrala sam vas, uopšte, da ste pametniji, Vajat Erpe. Morate jednom već da primećite da je vašem vremenu došao kraj. Očigledno je da to niste primećili. Prema tome, sada ćete snositi posledice. Sa Džudi Holidej je otpočelo...

Maršal se odmah stvorio pored nje i gvozdenim stiskom uhvatio za zglob od ruke.

— Pričaj samo dalje, Lori. Vrlo je interesantno.

— Pustite me! — proderala se pis-kavo.

— Gde je mis Holidej?

— Ne znam!

On je povukao do kraja verande.

— Odmah ćete mi reći sve što znate.

— Ne znam ništa.

— U redu. Onda ću vas uhapsiti pod sumnjom da ste saučesnik, mis Flanagan!

— To ne možete.

— Znam tačno šta mogu, budite sigurni u to. Napred, pođite sa mnom! Desnom rukom se uhvatila oko stuba na verandi i počela da ciči u pomoć.

Maršal joj stavi ruku na usta.

— Čutite! Ne pravite se smešnom. Devojka je drhtala celim telom.

— Ne možete me uhapsiti, maršale. Nisam ništa učinila.

— Imate da mi kažete gde je Džudi Holidej.

— Ne znam... I kada bih znala, ne bih vam rekla. Tražite je samo. Nećete je naći, ovoga puta ne. Začudite se.

— Pođite sa mnom!

Vajat je povukao niz stepenice na ulicu.

U tom trenutku odjeknuo je metak, a odmah zatim i drugi. Prvi iz puške — a drugi iz revolvera kalibra četrdeset i pet!

Vajat se zateturio, posrnuo dva koraka napred i srušio.

Kao skamenjena, devojka je gledala u njegovo potamnelo telo koje je ležalo na svetlosivom pesku ulice.

Zatim je podigla glavu i ugledala, preko na stepenicama bara Roze Džindžer, čoveka iz Džordžije.

Strah koji ju je gušio, stegao je u grlu još više, kada ugleda u kockarevoj ruci revolver iz koga je još uvek izlazio dim.

Okrenula se sasvim lagano i pogledala prema svojoj kući. Desno, na malom prozoru pored vrata, visilo je telo jednog čoveka sa glavom prema verandi. Još mu je stajala puška u zgrčenoj ruci.

Bio je to njen brat od strica, Džim.

Devojka je stajala, kao opčinjena i posmatrala beživotno telo mladića. Nije bila u stanju da načini ni jedan pokret.

Dok Holidej je brzim koracima došao na ulicu i kleknuo pored maršala okrenuo ga na leđa i pogledao u lice. Zatim ga je opipao, podigao se i otrčao do bara.

Ljudi u krčmi podigli su se na noge začuvši pucnje. Ukočenim po-

gledom, punim straha, gledali su čoveka koji je ušao.

Dok Holidej je otrčao do šanka.

— Jednu flašu!

Mlada krčmarica, lepog izgleda, izvadila je odmah ispod šanka jednu flašu viskija i skinula zapušač.

Holidej istrča sa tim napolje i kleknu pored Vajata. Uspravio ga je i postavio u sedeći položaj, a zatim mu je u usta usuo malo pića. Potom je prosuo malo na ruku i prijatelja protrljao po potiljku.

Vajat je odmah otvorio oči. Viski mu je, još uvek, kapao sa brade.

— Hej... Dok, šta je to bilo?

— Mrtvački sanduk koji ste hteli da naručite nije bio za jednog šezdesetogodišnjaka, već za čoveka dvadesetih godina — procedio je oštro kockar kroz zube.

— Ne razumem.

Dok Holidej mu glavom pokaza prema verandi Flanaganove kuće gde je visilo nepokretno mladićevo telo.

— Hej, ko je to — upitao je Erp.

— Ne znam. Jedan od „čistunaca“ iz bande koji je sebi postavio za cilj da puca drugim ljudima u leđa.

Lori Flanagan gledala je, kao skamenjena, prema maršalu, koji se podigao sa zemlje i lagano prišao njevoj kući.

Vajat je izvukao poginulog sa prozora i spustio ga na verandu.

Holidej, koji se našao iza maršala, pogledao je mračnim očima pogodenog mladića.

— Ciljao sam u pušku.

Vajat je uzeo oružje u ruke i video da se na drvenom postolju cevi nalazi crni trag od metka koji mora da je okrznuo pušku.

Bilo je kao što je kockar rekao: Holidej je ciljao u pušku iz oštrog ugla; međutim, metak se odbio od

drveta ,tvrdog kao čelik, i pogodio mladićevu levu stranu grudi.

Strelac iz zasede ostao je na mestu mrtav.

Na kućnim vratima pojavio se stari i užasnuto pogledao svog mrtvog nećaka.

Lori Flanagan se šćućurila dole, pored stepenica, ne mogavši da skinje pogled sa mrtvaca.

— Vi ste ga ubili! — prostenjala je odjednom.

Na to se kockar okrenuo i tako je pogledao kao da će je prostreliti očima.

Devojka se naježila i sklonila sa stepeništa.

Maršal se zatim okrenuo i došao na kraj verande. Pogledao je u devojku, a zatim okrenuo glavu prema starom.

— Vi ste, očigledno, članove vaše porodice loše vaspitali, mister Flanagan. Ovaj čovek je mrtav. A njegova smrt ide na vaš račun, na račun čitave vaše rodbine.

Lori Flanagan, koja je stajala na sredini ulice, ugledala je odjednom crni maršalov šešir kako leži pored nje. Kao začarana, gledala je ukočeno u njega, a onda se iznenada sagnula i podigla ga.

Nije moglo biti nikakve sumnje: sa zadnje strane šešira videla se rupa, velika kao palac, a takođe, mogao je da se oseti i miris nagorelog štofa.

Lagano je prišla sa šeširom do verande. Gledala je maršala u oči.

Vajat siđe niz stepenice i uze joj šešir iz ruku. Stavio ga je na glavu i ponovio pitanje, koje je već ženi postavio pre dva minuta:

— Gde je Džudi Holidej?

Devojka je pognula glavu. Lice joj obli plameno rumenilo.

— To ne znam — promucala je.

— Zao mi je, Lori Flanagan, moramo da krenemo gde smo naumili. Lori bez reči pogleda svog oca.

Ovaj se provukao ispod verande i stao pred maršalom.

— Mister Erp... ona sigurno ne zna. Ali, Džimi... on je nešto znao...

Gorak osmeh pojavio se na maršalovom licu.

— Da, to sam već i mislio. Ali, Džimi je mrtav.

Stari pokaza na devojku.

— Ona samo blebeče gluposti. Ponavlja ono što je on govorio. Verovatno da je nešto čula, kada je on sa...

— Sa kim razgovarao? — prekide ga maršal brzo.

— Sa... eh, eh...

— Govorite već jednom!

I tada devojka izgovori dve reči, od kojih se za trenutak obojici momaka iz Dodža oduzeo jezik.

— Ajk Klanton.

— Ajk Klanton? Šta trabunjaš tu! — posiktao je stari. — Sve je to glupost!

— Jeste, Ajk Klanton! Ajk Klanton je bio u gradu.

— I?

— Ništa više. Sumnjam da ju je odveo Ajk Klanton.

Kockar se tada približio devojci i pogledao je u oči.

Lori Flanagan je osetila kako joj ledeni žmarci silaze niz kičmu. Izgledalo je kao da će je Džordžijančeve oči hipnotisati.

— Šta je to bilo sa Ajk Klantom — upitao je Holidej.

Pitao je to sasvim tiho. Međutim, u njegovom glasu bilo je toliko pretnje i ledene hladnoće da se devoj-

ci činilo da će joj se smrznuti krv u žilama.

— Nije ništa bilo — počeo je stari da gundā. — Govori- trice i kućine kako bi se napravila važna! Tor- njaj se u kuhinju, glupačo! Unesreći- ćeš još i čitavu našu porodicu!

— Budite bez brige, mister Fla- nagan, sami ste sebe uvukli u nesre- ću — primetio je maršal. — Dakle, šta je sa Ajkom Klantonom?

Devojka je slegnula ramenima ali se nije usudila da podigne glavu.

Kockar tada stavi kažiprst svoje desne ruke ispod njene brade i podi- že joj glavu.

— Treba da govorite, Lori.

— Bila sam se... samo prepala, jer sam ga zaista videla...

— Gde ste ga videli?

— U Alenovoj ulici.

— Kada?

— Juče.

— U koje doba?

— To ne znam tačno. Bio je već mrak.

— Gde ste ga zatim videli?

— Pred „Kristal palasom“.

— Da li je išao pešice ili u sedlu?

— To više ne znam.

— To morate da znate sigurno! Čovek uvek može da se seti da li je nekog čoveka video na konju ili da ide pešice.

— Išao je pešice.

— Da li je bio sam?

— Da. Kao uvek.

Tada se sa druge strane ulice, is- pred stepenica bara Vong Čina, za- ču hladan, škrgutav glas:

— To je jedno preispoljno razme- tanje! Žensko torokanje!

Kada su čuli ovaj glas, obojica drugara iz Dodža, okrenula su glave i začuđeno pogledala čoveka preko-

puta. Ovaj je potpuno nemarno sta- jao pored stepenica.

Bio je to Kirk Mek Loveri!

Otkuda on ovde?

Još juče, bio je dole, u Nakou. Jedva da je stigao u pogranični grad. A evo ga sada već ovde u Tombsto- nu!

Maršal je već zaboravio svoje za- prepašćenje od iznenadne pojave desperadosa i odgovorio mu hladno:

— Možda ste vi bolje obavešteni, mister Mek Loveri!

— Da, i jesam. Neočekivano. Mo- gu vam reći, gde je Ajk.

Lagano i klataći se, sišao je niz stepenice i prešao ulicu. Na tri jarda od čoveka iz Misurija odmetnik je zastao:

— To jest, mogao bih da vam ka- žem.

Dok Holidej nije mnogo razmiš- ljao. Jedan od njegovih revolvera zasijao je u njegovoj desnoj ruci.

Klik! Okidač je zapet.

— Vi ćete maršalu već kazati.

Nekadašnji kauboj iz doline San Pedra, čija su braća izginula u pak- lenom okršaju kod O. K. korala, po- diže podrugljivo levu obrvu.

— Na tako srdačan poziv ne mogu da odolim. Dakle: Ajk je kod kuće na svom ranču.

Holidej vrati revolver u futrolu i okrenu se.

Maršal je pokazao prema poginu- lom koji je još uvek ležao na veran- di.

— Poznajete li tog čoveka, Mek Loveri.

Kirk pogleda upitno prema nje- mu i klimnu glavom.

— Da, to je jedan od Flanagano- vih. Opet jedan manje. Erpovi će da iskorene cele porodice. Prvo Klan-

tonove, zatim Mek Loverijeve i, evo, sada Flanaganove.

Maršal je hitro okrenuo glavu i bandita proštrelio pogledom:

— Budite vrlo obazrivi sa vašim izjavama, mister Mek Loveri. Iako nosite otmeno crno odelo i čistu, belu naboranu košulju, izgleda mi, da vaš prsluk nije baš tako bez mrlja.

Kirk se pokrenuo za pola koraka unazad. U njegovim očima odjednom se pojavilo nešto divlje, životinjsko.

— Šta bi to trebalo da znači?

— Reći ću vam, Kirk. Idite kući. Odjašite u mirnu dolinu San Pedra i ostanite pored starog čoveka kome ste potrebni. Ovde ćete završiti, sasvim sigurno, na vešalima.

— Ili biti otrovan olovom — dodade podrugljivo Dok Holidej dok je lagano krenuo ulicom.

Kirk Mek Loveri prosikta:

— Vi ovde nemate nikakvog izgleda. Vaš trud je uzaludan. Sa ovim čovekom tu, i dugačkim šerifom, nećete moći ništa da učinite protivu drugih. I suviše ih je na suprotnoj strani. Ko sebi navuče toliko neprijatelja na glavu, taj ne može više da računa na pobedu.

— Smatram da nije ni potrebno, da vam na to odgovaram. Međutim, reći ću vam, ipak, nešto: borim se za zakonitost. Ja se ne kockam ni sa bilo kojim banditom, razumete li me. I, upozoravam vas, klonite vaše prste iz svega ovoga! Vi ste u svemu ovome jedan od glavnijih točkova. Bićete obešeni.

— Otkud to? Šta ja imam sa bandom?

— Čitavo brdo. Svojevremeno ste bili u Taksonu a, takođe, i u ovom gradu kada su „ljudi sa vešalima“ divljali. Juče ste bili u Nakou, a danas ste opet ovde.

Iako je razbojnik bio veoma sposoban da se savlađuje ipak je, makar, za sekundu, moglo da se primeti da je preneražen.

— U Nakou?

— Da. U Nakou, u kući Ken Hirona!

Desperados je opet došao k sebi. Jedan podrugljiv osmeh brzo mu je proleteo preko ciničnog lica.

— U redu. Vi imate vrlo mnogo zajedničkog sa nekom mačkom, maršale. Zaista bi me zanimalo kako ste me tamo primetili?

— To nije uopšte bilo teško. Prošao sam između kuća i pogledao kroz prozor.

— Vi, izgleda, imate običaj da posmatrate ljude.

— Bilo bi bolje da promenite naviku, Mek Loveri. I nemojte misliti da ćete proći samo sa ogrebotinom kada bude došlo do konačnog obračuna. Vi ste pametni, a ko je pametan bilo bi dobro da se kloni pesme tih ljudi.

— Šta to treba da znači? Šta ja, na primer, imam sa ljudima ovde?

— Imate vrlo mnogo. Flanaganovi su glupi momci i rade ono što im se naredi. Pre svega, ukoliko takve naredbe dolaze od pametnih ljudi.

Razbojnik je okrenuo vrhove svojih prstiju prema grudima.

— Sve je to, ipak, besmislica. Nemam ja ničega zajedničkog sa čitavom tom pričom. I samo zbog toga, što sam bio toliko dobronameran da vam kažem gde možete pronaći Ajka Klantona, sumnjičite me ovde na najgori mogući način.

Maršal je odmahnuo rukom i uspravio se.

— Nestanite, čoveče, gadite mi se.

Čovek iz doline San Pedra ostao je i dalje da stoji.

Sasvim tiho, preteći podrugljivo, u isto vreme, procedio je:

— Velika bitka nije još završena, maršale Erp! Ali, vi ćete je izgubiti!

Posle ovih reči, okrenuo se i nestao iza ugla bara Vong Čina u pravcu Tafnut strita.

Lori je pogledala maršala.

— Moram li ja još uvek sa vama?

— Da.

— Glava vam je tvrđa od gvožđa, maršale — prosiktala je devojk.

— Moja je dužnost da tražim Džudi Holidej.

— Da, morate da je tražite, jer je ona sestra vašeg prijatelja.

— Tražio bih je i da je vaša sestra. Ili da ste u pitanju čak i vi, mis Flanagan! Napred sada! Zgrabio je za ruku i poveo sa sobom.

Nije uopšte imao nameru da vuče devojk sa sobom. Međutim, nadao se da će devojk usput, kroz četvrtu ulicu, i delom glavne ulice, do šerifove kapcelarije, nešto kazati.

Ali, razočarao se. Lori Flanagan je ćutala.

Kada je prolazio pored „Kristal palasa“, doviknuo mu je jedan od ljudi naslonjenih na ogradu verande:

— Hej, zar ste našli novu prijateljicu?

Sa druge strane ulice, kao odgovor, zaorio se smeh.

— Maršal je našao novu prijateljicu! O, biće sada tužnih očiju dole u „Ruskoj kući.“

Čovek iz Misurija bi se najradije popeo gore na verandu, kako bi im opalio nekoliko šamara. Međutim, produžio je dalje.

Lori Flanagan je okrenula glavu prema njemu.

— To zaista ne bi bilo loše, maršale. Ja: vaša prijateljica, i...

— Zatvori usta, — odbrusio joj je Vajat.

Devojk je, međutim, nastavila potpuno slobodno:

— Zaista, nije loša misao. U tom slučaju bih vam, na primer, ispričala šta je Džimi izbrbljao.

Vajat zastade.

— Slušajte, Lori. Vi ste, izgleda, odlučili da sumnjate u moje dobre namere. Moja je dužnost da nađem jednu ženu koju su odveli iz grada. Dužnost svakog građanina je da mi pomogne u tom traganju. Zar to još niste znali?

— Ne, to zaista nisam znala.

— Onda, znajte to, sada. To je zakon koji važi u Sjedinjenim Državama za svakog građanina.

— U redu, rado ću vam pomoći u vašem naporu.

Ona se odjednom na njega oslonila bezobrazno i nasmejala se zavodnički.

Vajat je odgurnu od sebe.

— Flanaganovi imaju običaj da se naturaju! Porodica mi svakog dana postaje sve simpatičnija.

Lori se naglo trže.

— Izgleda da ja kod vas ne dolazim u pitanje?

— Ne.

— Da li je to zbog toga što ja po tičem iz jedne siromašne porodice?

U njenim očima se videla mržnja.

Maršal je zatresao glavom.

— Ne, Lori! Siromaštvo nije nikakva sramota. Vaša familija uopšte nije siromašna. To je jedna porodica zločinaca. I vi ćete to isto postati, ukoliko se ne oslobodite tih ljudi ili ukoliko svoje mišljenje ne promenite u potpunosti.

— Htela bih samo da znam zbog čega ne dolazim kod vas u obzir — prosikta je kao zmijski.

— Ne budite zbog toga smešni. Uhapsio sam vas, jer sam preko vas želeo da saznam nešto o otmici Džudi Holidej. Zbog toga niko nema pravo da mi postavlja pitanja.

Kada je Lori ponovo progovorila, maršal je čuo kako devojčin glas drhti.

— I ja bih to rado znala. Po svaku cenu. Pa, i po cenu same izdaje.

— Izdaje? Nije nikakva izdaja, ukoliko kažete nešto o nekom zločinu.

— Hoćete li da mi odgovorite na pitanje — uporno je nastavljala.

— Ne budite detinjasti. Vi imate samo sedamnaest godina, a ja sam star trideset i šest...

— Pa, šta? Koga to zanima?

Maršal nevoljno promrmlja:

— Potpuno mi je sve jedno da li je neka devojka siromašna ili bogata. Važno je samo da mi se dopada i da je dobrog karaktera. To je najvažnije. Mislim da sam sa ovim na vaše pitanje konačno odgovorio. A, sada ste vi na redu!

— Ne — odgovorila je jetko — na pitanje mi niste odgovorili. Htela bih da znam da li dolazim kod vas u obzir.

Maršal je duboko uzdahnio. Strpljenje mu je došlo do kraja.

— Ja već imam jednu prijateljicu, Lori.

— U redu. A da nemate ni jednu?

— Sada je već prešlo svaku meru. Zadržite svoju mudrost za sebe i pođite sa mnom u zatvor.

Međutim, ona je uplašeno zastala.

— Dobro, reći ću vam, ono što znam.

Stao je pred njom i pogledao je sa puno očekivanja.

— Džim je rekao da je devojkicu odveo Fin.

— Fin? — zaprepastio se maršal.

— Da, Fin Klanton.

— I? Kuda ju je odveo?

— Na Klantonov ranč.

Maršalove oči su prešle upitnim pogledom preko prkosnog devojčinog lica. Osećao je da je Lori Flanagan sada slagala i to joj reče.

Ona obori glavu.

— Da, ovo poslednje sam slagala. Ali, da ju je Fin odveo, to je Džim rekao.

Maršal stisnu usnice. To sa Klantonovim rančom, isisala je iz prstiju, ali šta je bilo sa Finom?

Tri momka na verandi „Kristal palasa” smejala su se glasno.

Lori pogleda prema njima.

— Oni nešto misle, mister Erp, da nas dvoje...

— Gubite se.

— To ste mi mogli reći malo ljubaznije. Jer, naš posao smo završili. Na kraju, rekla sam vam sve, sve što sam znala.

— Pa, bilo je već i krajnje vreme. A, sada idite.

On se okrenuo i ostavio je da stoji.

Podvriskivanje one trojice na verandi bilo je još glasnije. Jedan od njih je viknuo:

— Ne muči se, Lori. Ti mu se ne sviđaš. To moraju da budu ili vlasnice hotela ili pak otmjena, lepa sestra nekog doktora...

— Mogli biste da budete nešto jasniji, mister, — odjeknuo je od jednog zvonki glas kockara u ušima siledžije.

Njih trojica se ukočiše od straha, a zatim su se okrenuli.

Iza njih, između dva prozora „Kristal palasa”, stajao je Dok Holidej. Palčeve je zadenuo u džepove

od prsluka a na čelu, među obrvama, pojavila mu se duboka bora.

Gonič stoke, Džozef Oneger, progutao je pljuvačku.

— Ah, tek tako... Glupost sa moje strane, Dok! Sa svojim drugovima popio sam malo više...

— I meni tako izgleda!

Za tri sekunde veranda je bila prazna.

Dok Holidej je produžio i ušao u bar.

Maršal je došao u šerifovu kancelariju i potražio Luka Šorta. Njega nigde nije bilo.

Takođe, i u dvorištu nije bilo nikoga.

Kad se Vajat vratio natrag i prišao pisaćem stołu ugledao je na njemu jednu zakačenu cedulju. „Ferguson“, bilo je napisano tvrdim, kosim rukopisom Teksašanina.

U tom trenutku u kancelariju je ušao Virdžil.

— Tražiš li Luka?

— Da.

— Tražim ga i ja.

— Ostani tu, Virdž, idem dole do Fergusona.

— U trgovinu drvetom?

— Da.

— Hej, to ime sam i ja pročitao. Luk ga je napisao na cedulji. Misliš li da bi to trebalo nešto da znači?

— Ne znam. Ali, proveriću.

Edvard Ferguson bio je čovek kome je vođa „ljudi sa vešalima“ poslao tajanstveni telegram iz Morton Sitija u Tombston. Vajat je to saznao odmah posle ubistva starog poštara.

Ljigavi trgovac drvetom nije se svidao čoveku iz Misurija. Erp je već pre nekoliko nedelja pronašao kod njega u skladištu delove od drveta, koji kada su bili sastavljeni, davali su sliku onih vešala koje je

banda koristila prilikom svojih zločinačkih pohoda.

Vajat je išao Alenovom ulicom i zastao je za kratko na uglu Sedme ulice ispred velikih dvorišnih vrata trgovca drvetom.

Pogled mu se zadržao na jednim kolima, koja su se nalazila preko puta od čuvenog bara kod „Poslednje šanse“. Bila su to velika kola sa šestolučnim arnjevima, koja ništa naročito nisu izgledala. Pa, ipak maršal je zadržao pogled na njima to jest, na jednom od dva zaprežna konja.

Čovek iz Misurija bio je veliki poznavalac konja; ne samo zbog toga što mu je otac bio konjički oficir, pa je tako reći odrastao sa konjima, već i zbog toga što je kao mlad čovek dugo vremena proveo na farmi konja. Čitav svoj život maršal se zabavljao sa konjima.

Nije se moglo reći da je baš svaki čovek, koji je živio na zapadu u to vreme i bio upućen na konje, morao u isto vreme da bude i poznavalac konja. Bila bi to greška, u svakom slučaju. Mnogi ljudi koristili su svoje konje a da se, u stvari, o njima nisu uopšte brinuli, niti ih poznavali.

Konj koji je bio upregnut u kola bio je jedan teški tegleći šarac, kratkih nogu, okruglog vrata, snažan, sa crno-belom grivom i lepom kratko savijenom glavom.

Na ceradi kola velikim crnim slovima stajalo je: „E. Markoni, Tombston“.

Vajat je poznavao kamenoresca Markoni je često za svoje potrebe došao iz daleke Italije i ovde, u Tombstonu, otvorio svoju radnju. Markoni je često, za svoje potrebe dovlačio kamenje iz planina i iz tog razloga bila su mu i potrebna tako velika kola. Vajat ih je poz-

navao, kao i svako drugi u Tombstonu.

Međutim, konja je sada po prvi put video u Tombstonu. Pa, ipak, činilo mu se da ga je negde već video. Mogao bi da se kladi i u zlatnih dvadeset dolara da je to tačno.

Već je hteo da krene prema vratima od dvorišta kod Fergusona, kada je preko ugledao jednog malog čoveka, nešto pogrbljenog i obaslog crnom kosom, kako izlazi iz kuće, prelazi preko verande i prilazi kolima sa druge strane.

Bio je to kamenorezac Markoni. Podigao je levu ruku i mahnuo maršalu.

— Helo, mister Erp, da li ste već našli neki trag devojci?

Maršal zavrte glavom i pređe polako preko ulice prema Markoniju.

Lupkajući šarca po vratu, Erp primeti:

— Lepa životinja. Mora mnogo da vuče. Da li se već isplatio?

— Da, da — odgovorio je Markoni.

— Da li ga imate već dugo?

— O, da, prilično dugo. Skoro tri godine.

Bila je to laž! Sumnja je jasno buknula kod maršala.

I, kao što mu se vrlo često već dešavalo, dogodilo se i sada: Odjednom se setio gde je video životinju. U meksikanskom gradu Martiniju.

Tada mu je životinja pala u oči zbog svoje lepe glave. Ostali bi to davno zaboravili. Ali ne i poznavalac konja Vajat Erp.

Kako je mogao da dođe jedan tegleći konj iz Martinija ovde u Tombston?

Baš iz Martinija! Gnezda „ljudi sa vešalima“, u kojem je za dlaku izbegao sigurnu smrt.

On je životinju video sasvim slučajno u prolazu, kako stoji u jednoj

ulici, mada je već bio skoro pao mrak. Međutim, jaka svetlost sa jednog kuhinjskog prozora padala je tačno na glavu konju. I sad se, eto, ispostavilo da mu je ta slika bila duboko urezana u sećanje.

Maršal je tako bio siguran u sebe da je pogledao prodorno Italijana u oči i rekao mu:

— Lažete, Markoni.

Malecki, tamnoputi kamenorezac odjednom preblede oko nosa.

— Šta ... kažete ... tu, maršale — promucio je pitanje.

— Rekao sam da lažete.

— Zbog čega?

— Zbog toga jer ni u kom slučaju ne možete da imate ovu životinju tri godine, jer sam je ja tek pre nekoliko nedelja video u Martiniju, preko, u Meksiku.

— To mora da je zabuna.

— Nije nikakva zabuna, Markoni.

Mali Italijan, koji se trudio da bude što ljubazniji sa maršalom odjednom je postao nervozan.

— Mister Erp, mora da se varate! Životinju imam zaista tako dugo kao što sam vam rekao. Kako bih mogao da dođem do nje čak iz Martinija? Do tamo je potrebno da se putuje skoro nedelju dana ...

— Izgleda da put dobro poznajete, Markoni!

Italijan se odjednom svojim tankim prstima uhvatio za grlo i progutao knedlu. Izgledao je potpuno slomljen.

— Dobro, onda ću vam reći: Kupio sam ga pre nekoliko nedelja. Čovek koji mi ga je prodao, nije želeo da o tome govori pošto mi ga je dao vrlo jeftino.

— Aha! Znači, lopov.

— To ne znam, mister Erp. O tome ne bih želeo da lupam glavu. Srećan sam da sam došao do tako dobrog konja, a i vi možete da po-

tvrdite da je to zaista izvrsna životinja.

— Slažem se.

Kamenoreščevo lice razvuklo se odjednom u široki osmeh, jer je verovao da je opasnost već prošla. Međutim, već u sledećem trenutku morao je da shvati da se prevario.

— Ko je bio čovek koji vam je prodao konja?

Markoni je progutao pljuvačku i zakašljao se:

— To vam, zaista, ne mogu reći, mister Erp.

— Žao mi je, Markoni, morate.

— Ja ga ne poznajem. Bio je to neki visoki, vitki čovek i bio je tamo sa nekim prijateljem. Zajedno. Prodavali su više konja. Vi sigurno znate kako izgledaju leteći prodavci konja.

Vajat je skinuo ruku sa glave životinje i približio se još više verandi.

— Recite mi istinu, Markoni.

Italijan je pogledao na sve strane i skočio sa verande. Dopirao je maršalu jedva do ramena.

— Životinju sam lično tamo kupio.

— Aha? Dakle, u Martiniju.

— Da, prolazio sam kroz grad. Znate, u toj oblasti, kod Lu Lona, ima naročitih vrsta kamenja neophodnog za moj posao...

— Vrlo dugačak put, da biste nabavljali kamenje za podove.

— Da, ali se isplati, mister Erp. Mogao bih da vam ovde pokažem podove koje sam izradio od tog kamenja. Oni tako lepo izgledaju.

Lice čoveka iz Misurija odjednom postade vrlo ozbiljno. Muklim glasom upitao ga je:

— Zbog čega još uvek lažete, Markoni?

— Ali, mister Erp! Ja vas ne ra-

zumem! Šta bi još želeli da znate? Već sam vam sve rekao.

— Ne, niste mi sve rekli, Markoni. Ali, sada ću ja vama nešto da kažem: vi imate nešto mnogo teže na duši nego što je poreklo ovog konja.

Markoni se pomerio za korak u nazad i stao ispred verande.

— Ali... ne razumem vas, maršale. Šta mislite? Šta bih to imao da sakrijem?

Čovek iz Misurija je munjevito razmišljao:

Preko, na drugoj strani ulice, stanovao je Edvard Ferguson koji je od pre nekoliko dana bio pod teškom sumnjom. Telegram, koji mu je uputio vođa „ljudi sa vešalima“, nije mogao, istina, da bude odgođen, ali je i to već bilo dovoljno da tombstonskog trgovca drvetom otkrije kao člana bande.

A, ovde preko puta njega, stanovao je čovek, koji je sa njim zajedno radio. Ferguson je isporučivao građu za kuće, a Italijan je pravio podove od kamena u hodnicima i kuhinjama. Obojica su već duže godina bili prijatelji i sedeli su često posle večere u baru Bilija Kirker-garda kod „Poslednje šanse“, igrajući poker.

Maršal je takođe znao da se Italijani u Sjedinjenim Državama drže jedan drugoga. Pored toga, mislio je i na zastupnika vođe „ljudi sa vešalima“, sada već uhapšenog Lazara Kapučinija koji je takođe bio Amerikanac italijanskog porekla. Kapučini nije hteo da se odrekne usluga tako lukave lisice kao što je bio mali Markoni. Takvi, mali pomoćnici, dobro su došli velikom vođi.

Početna sumnja, naglo je porasla. A, samo saznanje maršalu je teško palo:

„Ljudi sa vešalima” svuda, gde god se čovek okrene...

— Pođite sa mnom Markoni.

Mali kamenorezac je prebledeo kao krpa.

— Sa vama? Kuda?

— U šerifovu kancelariju.

— Da, — prostenjao je Markoni.

— Ja... hoću... samo da donesem svoju jaknu.

— Pustite jaknu. Pođite sa mnom!

Malecki je drhtao celim telom. Prekrstio je ruke preko grudi kao da se moli bogu.

Vajat ga je upitno pogledao.

— Ukoliko imate nešto da mi kažete, Markoni, onda bi bilo bolje da to odmah učinite.

Markoni je nemo zatresao glavom pri čemu su mu se usne pome-rale.

— Šta, to šapućete?

— Ništa. Molim se bogu — odgovorio je tako reći bez glasa Markoni, bleđ kao sveća. — Kod nas, u zavičaju, običaj je da se čovek moli bogu kada mu kućne sudnji čas.

Odjednom je potegao rukom prema opasaču odakle je istrgao bodež koji je hteo da zabije sebi u grudi.

Munjevitim pokretom maršal ga je uhvatio za ruku i istrgao mu nož.

Mrtvački bleđ, kamenorezac je gledao pred sobom.

— Zbog čega ste to učinili, maršale — promućao je. — Ja sam i tako izgubljen. Nemam više nikakvog izgleda!

— Ne govorite budalaštine, čoveče.

— Ne! Možete biti sigurni da sam propao. „Ljudi sa vešalima” neće me pustiti živog.

— Hajdete ispred mene. I to, pravo preko ulice u dvorište vašeg prijatelja Fergusona.

Italijan naglo okrete glavu.

— Kod Fergusona? Šta ćemo тамо?

— Moramo s njim da razgovaramo.

— Sa Fergusonom? Zbog čega baš sa njim?

— Pođite samo. Već ćete saznati.

— Ne! On će pomisliti da sam ga izdao... — Naglo je prekinuo.

— Vi ga niste izdali, Markoni. Vi ste se sami izdali, a njega je izdao sam vođa.

— Vođa? To je isključeno.

— Ne, to nije isključeno. Vođa mu je poslao depešu iz Morton Sitija.

— Iz Morton Sitija — promućao je Italijan.

U tom maršal ga je doveo do kapije dvorišta trgovca drvetom. Erp je gurnuo vrata i poveo kamenoresca pred sobom.

Odjednom je začuo iz jedne od poslednjih radioničkih šupa neko divlje treskanje i padanje raznih predmeta. Zgrabio je Italijana za ruku i povukao ga preko dvorišta.

Kada su stigli do vrata poslednje šupe, pošto ih je maršal gurnuo nogom, ukazala mu se skoro neopisiva slika:

Između cirkulara i stolarskih tezgija ležalo je više ljudi, a u sredini prostorije se odvijala podivljala tučnjava.

Bila je to veoma neravnopravna borba. Više ljudi tuklo je jednog jedinog. Ali, taj jedini bio je niko drugi do gorostasni Teksašanin Luk Šort.

U tom trenutku je desnim krošom baš raspalio jednoga i u stranu odbacio teškog, zdepastog čoveka od sebe. U skoro istoj sekundi raspalio je i drugog svojom levicom tako da je ovaj pao na kolena, a zatim se okrenuo prema trećem.

Napravio je u velikom luku jednu piruetu oko sopstvene osovine i zbri-
sao dvojicu koji su hteli da ga na-
padnu sa leđa.

Vajat je gurnuo Italijana od sebe
i odmah se našao na mestu borbe.
Zgrabio je dvojicu i tresnuo ih po
glavama, a zatim ih gurnuo prema
jednoj stolarskoj tezgi.

Zatim je izvukao oba revolvera
iz futrola.

— Prestanite!

U tom trenutku otvorila su se vra-
ta na radionici. Na njima su se, iza
maršala, pojavila dvojica pomoćnika
Luk Šorta, Džef i Rik Hanter.

Međutim, ljudi u radionici su i
bez toga već prestali da se tuku.

Jedan od njih, koji je stenjao is-
pod stolarske tezge, nije bio niko
drugi do Edvard Ferguson lično.
Maršal ga je zgrabio za ruku i izvu-
kao ga ispod tezge.

Šort, koji i pored čitave gužve
nije čak ni šesir izgubio, progundao
je:

— Davo bi ga znao, šta je momak
imao protiv toga da pogledam u nje-
govu radioničku šupu.

— Imao je mnogo toga protiv —
dodade maršal — jer se u njoj na-
laze pojedini delovi vešala koje „si-
voliki” tu čuvaju.

Lice trgovca drvetom postalo je
odjednom bledo kao kreč.

— Ne znam šta to govorite mar-
šale. Ja nemam ničega zajedničkog
sa „ljudima sa vešalima”!

— A, šta je bilo sa telegramom ko-
ji vam je poslao iz Morton Siti-
ja?

— Iz... Morton Sitijsa? — stenjao
je trgovac drvetom. A, tada mu od-
jednom glava pade na grudi.

— Tako, čitavo društvo u zatvor
— naredio je maršal.

Kada su prelazili dvorište sa lju-
dima, sa kućnih vrata dotrčao Fergu-

sonova žena, kukajući, preko stepe-
nica.

— Maršale, to ipak ne možete da
učinite! Svi mi živimo od rada mog
muža i ovih ljudi ovde.

— Žao mi je, madam. Vaš muž
pripada jednoj bandi zločinaca, koja
predstavlja opasnost za čitavu zem-
lju.

Kada su Ferguson i njegovi ljudi
stavljani iza katanca, zajedno sa
Markonijem, Luk Šort reče:

— Baš sam bio video jednog od
Fergusonovih lupeža kako trči na
poštu. Zbog toga sam i došao na po-
misao da malo pretražim njegovu
radnju.

— Ja bih stigao još ranije kod
vas da me ona mala šmrkavica od
Flanaganovih nije tako dugo zadrža-
la — odgovorio je Vajat Erp.

— Ah, vi ste ipak stigli na vre-
me — primetio je Teksašahin stav-
ljajući jedan od dugih „virdžinija-
tompusa” među zube. Duboko udah-
nuvši vazduh u svoja ogromna plu-
ća, dodao je uz to:

— Jedno vreme nisam ni mislio
da će se stvari tako brzo odvijati.
Naime, da će Ferguson biti tako
glup i pružiti otpor. Jer, sa druge
strane, nadao sam se da ću uspeti
kod njega nešto korisno da prona-
đem.

— Da, to bih i ja očekivao. Me-
đutim, pošto se čitava priča odmah
izrodila u jednu tuču, bilo je, na-
ravno, jasno da se tu nema više šta
da otkrije.

— Žao mi je, maršale, ali ovoga
puta ja nisam prvi otpočeo — po-
mislio je šerif da se brani. — Fergu-
son je odmah potegao nekakvu čet-
vrtastu gredicu na mene, sa name-
rom da me udesi, međutim, pogodio
me je samo u rame. Zbog toga je,
na žalost, u sledećem trenutku dobio
jednu malu šamarčinu pa je odleteo

ispod stolarske tezge gde je još uvek ležao kada ste vi došli.

— Ja vas uopšte ne prekorevam, Luk. Drugačije nije ni moglo da bude. Verovatno da i ja ne bih bolje prošao. Pored toga, ja sam jedanput već pokušao nešto kod Fergusona. Od njega se ne može ništa saznati. To je prilično okoreo momak. Ono, što mu je njegov vođa saopštio, izgleda da zaista nikada nećemo saznati.

— Najgore od svega — primetio je Teks — je to što je zatvor pun. Ukoliko bi bilo još zatvorenika, morali bi da batalimo posao...

*
* *

Dok Holidej je došao u „Kristal palas”. Stajao je za dugim, elegantnim šankom, obema rukama oslo-njen na njega: spuštenih očiju. Is-pred njega nalazila se čaša brendija napunjena za jednu trećinu.

Izgledalo je kao da gleda u šank; međutim, nije baš bilo tako. Dok Holidej je ispod poluspuštenih tre-pavica budno motrio, u ogledalo iz-nad šanka.

A ono što je u njemu video, nije bilo baš tako nezanimljivo.

Neki neznanac ušao je u „Kristal palas”. Bio je srednje visine, suvo-njav, oštih crta lica sa kojeg je par crnih prodornih očiju pogledom brzo prešao po unutrašnjosti pros-torije. Na sebi je imao sivo odelo, a preko njega tri četvrt tamno si-vi mantil. Preko ovog mantila imao je pritegnut opasač sa municijom na kojem je, iznad desne butine, nisko visio veliki revolver.

Dok Holidej je odmah znao da je ovog čoveka već negde jednom video. Nije morao dugo da se pre-mišlja. Odmah se setio: tog čoveka

je sreo u malom meksikanskom gradu Martiniju. I to baš u krčmi u kojoj je, navodno, Fin Klanton bio ortak.

Šta je ovaj čovek sada tražio u Tombstonu?

Svojevremeno, kada je kockar ba-cio pogled u kantine, on je stajao pored šanka. Pošto čovek iz Džor-džije nije ulazio u kantine pridoš-lica, najverovatnije, nije ni znao da ga je Holidej video.

U gradu se već sakupilo svakoja-kog šljama: prvo Kirk Mek Loveri, a sada ovaj neznanac iz kantine u Martiniju.

Nije li maršal već duže vremena sumnjao da je baš taj Martini glav-ni štab bande „sivolikih”? I, mada je dole, u Nakou, uspeo da pohvata čitav niz bandita, bio je ipak u to uveren da je Martini centralno u-porište bande.

Kreolac mora da već odavno ni-je video Doka Holideja. Bilo je oči-gledno da ga nije prepoznao. Prila-zio je lagano šanku pored stolova, stao dva jarda udaljen od Holideja i progovorio iz grla:

— Jedan viski.

Kada je primeo piće ustima pogle-dao je slučajno u ogledalo i video čoveka koji je stajao pored njega. Za trenutak je zastao sa čašom u ruci i pogledavši svog suseda upi-tao ga:

— Helo, zar se nismo mi već neg-de videli?

Dok Holidej je lagano podigao glavu, a istovremeno i levu obrvu skoro do oboda svog šešira.

— Može biti, mister.

— Kako se vi ono zvaste?

Neotesanko bolje da nije ni za-počinjao. Međutim, kockar nije ni imao nameru da se igra mačke i miša.

— Zovem se Holidej. Džon Henri Holidej.

Sa treskom se razbila čaša o ivicu šanka. Kreolčevo lice bilo je ukočeno kao maska.

Zatim je pokušao da se savlada nasmešivši se kiselo.

— Holidej? Vi ste Dok Holidej? Mnogo sam čuo o vama! Vidite, od iznenađenja mi je čak i čaša ispala iz ruke.

Kockar ga nije ispuštao iz vida.

— Da, sada već i znam gde sam vas video. Preko u Martiniju, zar ne?

Čovek je nesigurno klimnuo glavom.

— Da, moguće je. Tamo sam se zadržao kratko vreme. Međutim, ja sam iz Meksiko Sitija.

Holidej je nastavio:

— Znam čak tačno gde sam vas video: u krčmi u kojoj je Fin Klan-ton ortak.

Kreolčevo lice odjednom je dobilo mermerni sjaj.

— Može biti. Ne poznajem dobro krčme u Martiniju.

Izvadio je iz džepa kutiju sa duvanom i zavio nesigurnim pokretima jednu cigaretu. Ruka mu je drhtala dok je držao upaljenu šibicu pripaljujući cigaretu.

— Došao sam u Tombston službeno — rekao je mada ga niko to nije ni pitao. — Ja sam trgovac noževima. — Gurnuo je ruku u džep odakle je izvadio jedan nož uvijen u tanku kožicu. — Vidite, to je najmanji. Imam ih u svojoj kolekciji mnogo, do velikih bodeža.

Lagao je koliko je težak. Niko ne bi kupovao noževe od putujućih trgovaca. Jer, još uvek, na Zapadu, ljudi su nož smatrali kao jedno vrlo važno sredstvo za upotrebu. Šta bi čovek radio kada bi se ispostavilo da sečivo nije dobro? Za putujućim

trgovcem niko ne bi mogao da juri. Isto tako, niko ne bi od putujućih trgovaca kupio, na primer, jedan revolver. Revolver i nož ljudi kupuju u mestu gde žive. Ukoliko nešto nije u redu sa njima, onda na licu mesta mogu da se objasne sa prodavcem.

— Gde su vam drugi uzorci? — upitao je Holidej kao uzgred.

— Napolju, u kolima.

— Prodajete li i druge stvari?

Kreolac se napravio kao da razmišlja, a zatim je zavrteo glavom.

Izgleda da si još sasvim zelen, mladiću, pomislio je čovek iz Džordžije.

Holidej je kratko pogledao u stranu, preko stola u prostoriju krčme, i dobro se zagledao u mračni prostor ispred sebe gde se nalazila soba za kockanje. Osetio je u deliću sekunde kako je primetio priliku jednog čoveka.

Da li je možda bilo veze između Kreolca, koji je stajao pored njega, i ovoga koji se za trenutak pojavio u sobi za kockanje da bi odmah zatim nestao?

Šta se dogodilo? Slično kao i maršalu, i Džordžijancu se dešavalo da predoseti blisku opasnost.

Bacio je jedan metalni novčić na šank i brzim koracima pošao prema vratima od hodnika. Ali, nije ih bio još ni zatvorio, kada ga je trgao jedan prodorni šum. U trenutku se sagnuo.

Tamo gde mu je maločas bila glava, prozujao je nož i zabio se, zadrhtavši, u drveni okvir od vrata.

Odgovor čoveka iz Džordžije bio je munjevit. Metak je pogodio desnu ruku bacača noža.

Kockar se odmah okrenuo i u slabo osvetljenom hodniku, pored vrata koja su vodila prema salonu za kockanje, ugledao je čoveka koji je već izvadio revolver.

Holidej je klečeći pored vrata kraj poda bio u prednosti.

— Spusti olovnu štrcaljku, burazeru! — Negov glas odjekivao je hodnikom. Čovek je podigao oružje i uperi ga. Međutim, predomislio se i pusti ga da padne na pod.

— Tako je dobro, mladiću. A sada dođi ovamo, — naredio mu je kockar.

Čovek nije imao nameru da posluša ovo naređenje. Naprotiv, okrenuo se i pokušao da dođe do dvo-rišnih vrata.

Međutim čuo je jasan zvuk zapinjanja okidača na revolveru.

— Pretpostavljam, mister, ukoliko me susretnete sa revolverom, da nije red da odete bez pozdrava.

Čovek je zastao kao prikovan, ali se nije okrenuo.

— Okrenite se — naredio je Džordžijanac.

Sasvim lagano okrenuo se čovek oko sebe.

— Dodite ovamo:

Prilazio je korak po korak. Širok obod šešira bacao je senku preko njegovog lica pa je mogla da mu se vidi samo brada.

Kada se približio na tri jarda, zastao je.

— Podignite glavu — naredi kockar.

Takođe i ovo naređenje čovek nije hteo da izvrši.

— Napred! — zapovedio je kockar. Čovek malo podiže glavu.

Dok Holidej pogleda sa čuđenjem u oči plavokosog momka koji je sa starim Gardenerom radio na recepciji u „Grand” hotelu.

— Helo, Bil — rekao je Džordži-

janac zbunjeno. — Da se niste odlučili na torbarenje, ili želite da deo vaše plate, koja vam preko nije isplaćena, naplatite ovde pomoću revolvera?

Momak je ponovo spustio glavu.

Holidej je imao siguran osećaj da sada ne sme oklevati. Gvožđe se kuje dok je vruće. Zradio je čoveka za ruku i gurnuo ga prema vratima od šanka.

— Napred, ulazite unutra!

Čovek je lagano pošao napred. Kada je stigao do šanka, ugledao je preko Kreolca kome je ruka krvavila. Nehotice je zastao.

— Produžite — naredio mu je kockar pri čemu ga je pritisnuo revolverom u leđa.

Momak je polako krenuo napred, do jedne crvene zaveses koja je stajala na ulazu u šank.

U tom trenutku Kreolac je okrenuo glavu i viknuo:

— Hajde, to je tvoja šansa! Napolje! Što brže možeš, jer on te ne sme slediti. Ja sam mu za leđima.

Bili, međutim, ostade gde je i bio. Samo je odmahnuo glavom.

— Ne, mister, rekao je poluglasno ne okrećući se. — Vi ga ne poznajete. Ja nemam nikakvog izgleda... ukoliko bez njegove dozvole dodirnem zavesu, izgubljen sam. Pa, čak i kada bi mi to i pošio za rukom da prođem kroz nju, ne bih stigao živ do ulice.

Kreolac je stajao izobličienog lica i ukočeno posmatrao Doka Holideja.

U krčmi je vladala mrtva tišina. Kockar je grozničavo razmišljao:

da li postoji bilo kakva veza između Kreolca i plavog Bila iz „Grand” hotela.

Da, sa Bilom nije nešto bilo u redu. Bilo je to jasno. Radilo se samo o tome da ga brzo odvede do šerifove kancelarije kako bi maršal mogao sa njim da razgovara.

Holidej, koji beše izvukao nož iz vrata, zastade kod Kreolca.

— Ti prodaješ vrlo lošu robu, prijatelju. Dobar nož ne bi smeo da promaši. Vidiš, on je naišao na komad tvrdog drveta, tako da mu je čak i vrh iskrivljen. Sasvim loša roba! Pored toga, morao bi da pokušaš da bacaš i sa levom rukom.

Pokazao je glavom prema šanku pored koga je stajao jedan drveni stub, udaljen možda deset jardi. Bio je okrečen belo i na njemu je stajao jedan veliki pustinjski pauk.

— Moj deda je imao nešto protiv pauka. Govorio je da su oni opasni. A ono što je opasno treba da bude iskorenjeno. I ja sam istog mišljenja.

Neizrecivo brzo Holidej je podigao svoju levu ruku. Šišteći je proleteo nož kroz prostoriju, i zabio se tačno gore u otrovnog pauka.

Nije samo Kreolcu zašao dah. Nije bilo nikoga u krčmi koga ova munjevitá akcija sa nožem nije zaprepastila.

Holidej je izvadio cigaretu iz svoje tabakere. Zapalio je šibicu na noktu od palca iste ruke u kojoj je i držao šibicu. Kroz dim od duvana je tiho rekao:

— Strelci iz zasede kod mene ne žive dugo. Sa poluodraslim šeprtljama mogu da napravim samo je-

dan izuzetak. Samo jedan! Pri sledećem pokušaju nema šale.

Kreolac je drhtao celim telom. Gledao je za čovekom iz Džordžije koji je izlazio na ulicu sa plavokosim Bilom.

Napolju na verandi, portir zastade.

— Mister Holidej — rekao je tiho kroz zube — ja sam hteo samo da zaradim nekoliko dolara. Drugo ništa.

Kockar je gurnuo cigaretu iz jednog ugla ustiju u drugi i malo nakrivio glavu.

— Pa, na koji način si mislio da zaradiš dolare, Bili?

— Tražio sam jednog čoveka.

— Kog čoveka?

— To vam na žalost ne mogu reći.

— Tvoja nesreća. Napred!

Međutim, ostao je da stoji.

— Dok, i pored najbolje volje to vam ne mogu reći.

— Da, da, to si mi već rekao. Dakle, napred! Nemam vremena.

Holidej konačno gurnu Bilija ispred sebe.

Pred vratima šerifove kancelarije portir iz „Grand” hotela zastao je još jedanput.

— Mister Holidej, — zakreštao je — ja... ja sam radio na recepciji... kada kada su mis Džuli odveli iz hotela.

Dok Holidej je zastao i tako skupio obrve da mu se pojavila duboka bora na čelu.

— I?

— Nešto sam video.

— Toga si se kasno setio. Zar ti ni jedanput nije palo na pamet

da će to maršala, šerifa ili mene da zanima?

— Jeste, ali kada sam jutros pogledao u oči mister Šortu, pomislio sam da bi bilo bolje ako bih tu stvar zadržao za sebe.

— Ne, mladiću to ti nisi mislio. Znam šta si ti mislio. Od onoga što si znao hteo si da stekneš kapital. Sada me samo još to zanima od koga si to hteo da naplatiš.

Holidej je ovo rekao momku sa recepcije tako ozbiljno da Bil nije uopšte primetio da je to bio samo blef.

Ovaj je požurio da svečano izjavi:

— Ne od vas mister Holidej.

— Aha. A od koga si onda želeo da dođeš do nekoliko dolara?

— Od čoveka.

— Od kog čoveka?

— Ne poznajem ga.

Tada je kockar uhvatio Bila za ruku i pritisnuo ga uz drveni zid od kuće i promuklo procedi kroz zube:

— Brzo misli, mladiću, inače ću ti ja pomoći.

Holidejev ledeni pogled izazvao je kod mladića jezu koja mu se pokrenula niz leđa.

— On... nije mi uopšte pao u oči. Tek kasnije, kada je prošao sa mis Holidej, setio sam se kako izgleda.

— Ti prema tome ne misliš na čoveka koji je moju sestru odveo iz hotela?

— Ne, njega nisam video.

— Pa, koga si onda video?

— Već sam vam rekao da sam se tek kasnije setio njega. Bilo je to dole, u predvorju hotela.

— I kako dolaziš na pomisao da on ima veze sa otmicom?

— On nikada ranije nije bio u hotelu i tačno u to vreme se dole zadržao.

— Da li je bio kod bara?

— Da. Mogao sam da ga posmatram. Međutim, nisam imao nikakvog razloga da ga gledam. Sasvim slučajno kasnije sam se toga setio da je on čitavo vreme stajao kod bara.

— Sam?

— Da, sam. To jest, na drugom kraju bara stajao je još jedan čovek, ali to je bio mister Tejlor iz Stafor-dove ulice.

— Nije li on razgovarao sa strancem?

— Ne.

— Dolazi li mister Tejlor često u hotel da nešto popije?

— Ne, nije još ni jedanput bio tu. Ali, poznajem ga iz viđenja. Smatram da nema ničega naročitog u tome ukoliko neko kod nas dođe da nešto popije.

— Ipak, mladiću. Ima nečega neobičnog u tome. Ko želi nešto da popije, taj ne ide u hotel. Prvo, zbog toga što je tu skuplje, a drugo, u hotel se ne može ući u bilo kakvom odelu. Na kraju, još jedno, poslednje pitanje: Ko je bio u „Kristal palasu“, Tejlor ili onaj drugi?

Bili je iznenađeno podigao glavu.

— Kako uopšte dolazite na tu misao?

— Govori brzo, mladiću, inače neće biti dobro — zaškriljao je zubima kockar.

Bili obori glavu na grudi i tako reći nečujno reče:

— Stranac.

— Dakle, Kreolac?

Bili potvrdi glavom.

Holidej izvadi cigaretu iz usta i izbaci je u visokom luku na ulicu.

— Tako, mladiću, pre nego što pokupimo Meksikanca, učinićemo jednu malu posetu mister Tejloru.

— Mister Tejloru? — Upitao je mladić iznenađeno. — Zbog čega? On sa čitavom stvari nema ništa!

— To ćemo tek da vidimo.

— Ali, pomislite, mister Tejlor je član gradskog veća.

— To me uopšte ne zanima.

— Ali ako on nešto kaže gazdi hotela onda ću ja izleteti iz službe.

— Službu si i tako i onako izgubio, mladiću.

— Ali, pa ja nisam ništa uradio.

— Ne, da te ja nisam u tome sprečio. Stajao si u hodniku „Kristal palasa” i imao revolver u ruci. Oružje se si uperio na mene. To je dovoljno. Tako, a sada napred u Stafordovu ulicu.

Plavokosi Bili Grin trčkao je pred Džordžijancem preko verande do ugla Pete ulice.

Kada su prošli Fremontovom ulicom, pojavile su se iznenada, sa desne strane, iz senke jedne verande dve prilike. One se bacile na Doka Holideja.

Međutim, reakcija čoveka iz Džordžije bila je munjevita, kao mačke. Kockar istrže revolver i raspali prvog čoveka sa njim posred brade, skoči u stranu i sa oružjem u levoj ruci pogodi drugog čoveka posred čela, a zatim napravi još jedan korak u stranu.

Držeći oba revolvra u ruci stajao je na sredini glavne ulice i zapovedi Bili Grinu:

— Budi sasvim miran, mladiću!

Mislim da ti se baš toliko ne žuri da iz zemlje posmatraš kako raste krompir.

Mladić se nije pomerio.

Holidej je hitro prišao onoj dvojici koja su stenjala i jaukala na zemlji. Oduzeo im je oružje iz futrole i bacio ispod verande.

— Dižite se!

Stenjući, uspraviše se oba momka.

— Napred, dole u Alenovu ulicu, — naredi kockar. — Ti ideš, takođe, sa njima, Bili.

Nekoliko minuta kasnije stigli su pred šerifovu kancelariju.

Vajat Erp i Luk Šort su se već vratili iz Fergusonove trgovine drveta. Smestili su zatvorenike u zatvor i stali ispred kancelarije.

Kada se kockar približio sa još trojicom, Teksašanin se besno nasmejao.

— Šta sam rekao? Štala je mala, maršale! Evo i Doka. I on dolazi sa trojicom nejakih. Hej, zar nije to mali Bili iz „Grand” hotela? Šta će on ovde?

Holidej je spustio revolver u futrolu i stao pored zida između vrata i prozora.

— Potreban mu je novi posao, šerife. Možda ga možete uposliti kao slugu. Mogu da pretpostavim da stari Hanter nije baš tako oduševljen što sa svoja dva dečaka mora da provodi vreme u šerifovoj kancelariji, kako bi bandi zločinaca ubacivao kroz rešetke doručak, ručak i večeru.

Vajat je odmeravao drugu dvojicu momaka koje je Dok Holidej doveo sa sobom. Jednog od njih je poznavao — Nisi li ti Frenk Porter, mladiću?

Mladić je potvrdio glavom namr-
gođenog lica.

Dok Holidej, zapalivši novu ciga-
retu, objasni: — Ta dvojica napala su
me gore u Fremontovoj ulici. Sum-
njam, da su me videli kako dolazim
sa Bilom pa su zatim potrčali kroz
Šestu ulicu kako bi me uhvatili.

— Šta to treba da znači — upitao
je maršal mladiće.

Ni jedan od njih se nije pomerio.
Vajat im je tada prišao blizu i
kratkim pokretom tresnu im glavu
o glavu.

Obojica ga pogledaše zabezeknuto.

— To je samo za početak. Biće
odmah i šamara. A odmah zatim
i batina. Dakle, šta je to trebalo
da znači?

— Hteli smo da oslobodimo Bi-
lija — zakreštao je drugi mladić.

— Ko si ti?

— Zovem se Anuk.

— Anuk? Onaj što radi kod bra-
vara u Stafordovoj ulici?

— Da.

— Otac će ti se radovati kada
bude čuo o ovome. A sada, hteo
bih da znam, zbog čega ste hteli
da oslobodite Bilija.

— Zbog toga, jer je on naš pri-
jatelj.

Maršal pogleda Bili Grina.

— Da li je to tačno?

Ovaj podiže ramena.

— Izgleda da nije tačno — usta-
novio je maršal. — U redu, onda
je stvar jasna. Vas dvojica hteli ste
da ga napadnete. Pri tom niste
prezali da izvršite prepad i na Doka.
Prilično rizična stvar. Žao mi je,
ali ćete u zatvor.

Njih dvojica bila su odvedena.
Bili Grin je još uvek stajao pred
kancelarijom.

Dok Holidej je obavestio Erpa
šta je od mladića saznao.

Vajat je seo kraj pisaćeg stola
i prodorno pogledao mladića.

— Slušaj, Bili, stvar može po tebe
loše da se završi. Ne bih mogao da
zamislim, da ti smatraš vrednim,
da sledećih deset ili pedeset godina
provedeš u kamenolomima Šeska-
teve.

— Ne — uzdahnio je mladić.

— Sasvim sigurno ne, maršale!

— Dake, napred! Šta je bilo sa
Tejlorom?

— Ne znam. Mister Tejlor vero-
vatno da nema ništa sa ovim. On
je sasvim slučajno stajao pored
šanka.

— Ti si rekao da on još nije
nikada bio u vašem hotelu.

— U svakom slučaju ne mogu
više toga da se setim. Međutim,
to nije bilo tako upadljivo. Kod nas
dolaze raznorazni ljudi. Na primer,
velečasni Hastings i doktor Somers.

— Oni sigurno imaju nekog posla
u kući, bilo kod vlasnice hotela
ili kod njenih rođaka. Međutim, sa-
mo da bi popio piće, sigurno da
niko ne dolazi u vašu skupu radnju.

— Da, da. To je tačno.

— Da li je Tejlor razgovarao sa
strancem?

— Ne. To sam već rekao Doku,
oni uopšte nisu međusobno razgo-
varali. Jedan je stajao na jednom
kraju bara, a drugi na drugom.
A mis Grifit spavala je, skoro kao
i uvek, za šankom.

Skoro osamdesetogodišnja maćeha
vlasnice hotela, koja je ko zna od

kada radila za barom do kasno u noć, stvarno je vrlo često bukvalno spavala za šankom.

Vrata od kancelarije se otvoriše i u nju je ušao Virdžil Erp. Desni rukav od jakne bio mu je poderan, a na desnom obrazu videla se jedna krvava ogrebotina.

Vajat je upitno pogledao svog brata:

— Šta se dogodilo?

— Dole kod Pilgerove stolarije su me napala dva mangupa. Nažalost, nisam mogao da ih povedem sa sobom. Ali, jednom sam sigurno izbio četiri kutnjaka. Bili su brzo na nogama. A pošto su pobjegli u Pligerovo dvorište, i tamo preskočili preko zida, nije imalo nikakvog smisla da trčim za njima.

Luk Šort je opsovao kroz zube.

— Prokletstvo! Sada će nas napadati još i nedonoščad iz Tombstona.

Samo nam je baš to trebalo. Doku se pre četvrt sata nešto slično dogodilo. Samo sa tom razlikom, što je oba lupeža doveo sa sobom.

Vajat je zgrabio Bili Grina za ruku.

— Tako, a sad ćeš sa nama.

Oba momka iz Dodža odvedoše ga u Stafordovu ulicu. Nekoliko jardi, pred kućom rukavičara Tejlora, zastadoše.

Vajat je zgrabio Bili Grina za ruku. — Slušaj dobro, mladiću, ono što ću ti sad reći. Sada idem u hodnik da razgovaram sa mister Tejlорom. Dok Holidej dovešće te do verande. A ti ćeš tu čekati sve dok mi ne budeš potreban.

— Ali... ja mu uopšte neću bi-

ti potreban, maršale. Zbog čega? Pored toga ja ne znam ništa, kada je...

— Nemoj da se zbog toga sekiraš — objasnio mu je Dok Holidej. — Ja znam kada će biti vreme.

Vajat se popeo na stepenice od verande.

U trenutku kada je levom nogom stao na prvi stepenik u kući je zalajao veliki pas.

Maršal je produžio dalje i rukom povukao zvono na vratima.

Pas je strašno lajao, skaćući i grebući šapama po vratima.

Iznutra se začuo glas nekog starog čoveka.

— Ko je to napolju?

— Vajat Erp.

— Mister Erp? Trenutak, otvoriću vam odmah. Moram samo da sklonim psa.

— Pustite ga samo, on mi ne smeta.

— Ali, životinja ujeda.

— Ne mari. Ukoliko me ujede, dobiće po njušci.

I to se, zaista, odmah dogodilo. Tek što je rukavičar otvorio vrata, pas je skočio prema maršalu pokušavajući da ga zgrabi za ruku. Ali, snažan udarac po njegovoj njušci naterao ga je da podvije rep i da se izgubi u hodniku.

Maršal se mirno okrenuo prema majstoru rukavičaru:

— Imao bih nešto da vas pitam, mister Tejlor.

Malecki ga je pogledao, kako se to maršalu učinilo, kako sa očima punim straha, tako i prilično nesigurno.

— Možda želite unutra. Možemo da razgovaramo u sobi.

— U redu, slažem se.

Vajat je namerno ostavio kućna vrata otvorena a takođe nije za sobom zatvorio ni vrata od sobe. Nije prihvatio ponuđenu stolicu da sedne, već ostade da stoji nasred sobe. Na taj način i sam rukavičar bio je prinuđen da stoji.

Vajat ga je pogledao prodorno. U tom pogledu učinilo se maleckom da ga je pogodio do srca. Tejlor je okretao glavu nelagodno levo, desno, a svojim srednjim prstom prelazio je ispod okovratnika. Pored toga, pomerao je, što mu je inače bio običaj, svoje naočare sa debelim staklima, pritiskujući svojim jedinim preostalom žutim sekutićem donju usnu.

Vajat namerno još nije rekao ništa.

Nelagodnost rukavičareva rasla je iz sekunde u sekundu. Maršal je odjednom, na svoje veliko iznenađenje začuo kako mu ovaj govori: — Znam zbog čega ste došli, mister Erp.

— Aha.

— Vi ste došli, jer mislite da ja nešto znam o otmici Džudi Holidej.

Lice čoveka iz Misurija izgledalo je kao da je iz kamena isklesano. Potrajao je pun minut, pre nego što mu se usne pokrenuše.

— Odakle vam to?

— Pa zar niste zbog toga došli?

— Smatram da bi to vi trebali bolje da znate od mene — izbegao je maršal vešto ovo pitanje.

Rukavičar se ponovo uhvatio za svoje naočare i zakreštao: — Onda je potpuno uzaludno što ste dolazili, maršale. Sa čitavom tom stvari nemam ništa.

Opet se uhvatio za naočare i kiselo nasmejao:

— Ja nisam to započeo, mister

Tejlor — odbrusio mu je maršal oštro — već vi.

Mali čovek bio je iznenađen i ponovo se kiselo nasmejao uhvativši se opet za naočare.

— Ja vas ne razumem, mister Erp. To mora da je neka zabuna.

Kada je ponovo uhvatio za naočare, maršala je izdalo strpljenje. Zagrmeo je: — Slušajte, mister Tejlor, nisam došao kod vas da bih brbljao sa vama! Stvar je ozbiljna, ozbiljnija nego što vi to mislite. Iz „Grand” hotela je jedna žena odvedena. Mi znamo ko je nju odveo. To je najopasniji bandit koji je ikada živio u ovoj zemlji. I naš najveći neprijatelj. Sada više nema nikakvog izvinjenja. Mi smo prinuđeni da svaki trag ispitujemo. A jedan od tih tragova vodi do vas, mister Tejlor.

Rukavičar je oborio glavu, ali Vajat ga je uhvatio za bradu i podigao je.

— Pogledajte me! Recite mi šta ste sinoć tražili u „Grand” hotelu?

Tejlor je progutao knedlu. — Ja... ništa! Svratio sam samo da nešto popijem.

— U baru „Grand” hotela?

— Da, izgleda da to svakako znate.

— Tačno. I vi takođe znate da mi je to poznato. A sada bih hteo da čujem od vas, zbog čega ste otišli da popijete piće u „Grand” hotelu?

— A, zbog čega ne bih mogao tamo da odem?

— Ne odgovarajte mi sa pitanjem, mister Tejlor, već sa odgovorom.

— Nisam imao nikakav naročiti razlog. U stvari, hteo sam da odem do Hari Buša. Međutim, video sam jednog čoveka koji je ušao kod njega, a toga nisam hteo da sretnem.

— Ko je to bio?

— To nije važno. Bio je to jedan od mojih rođaka.

— To je za mene važno. Kako se zvao?

— Bio je to Džef Torbald.

— I zbog toga ste vi, dakle, otišli u „Grand” hotel?

— Da, zbog toga.

Čovek iz Misurija je upravio svoj pogled u svetlucave oči rukavičara.

— Ko bi mogao to da vam veruje, mister Tejlor?

— Ali to je istina — zadrhtao je malečki.

Vajat ga je ponovo uhvatio za bradu i ukočeno pogledao u oči, ispod naočara.

— Sada ću nešto da vam kažem, Tejlоре! Niste vi čovek koji mene može da vuče za nos. Ili ćete mi odmah reći istinu, ili ćete me upoznati!

Rukavičar proguta pljuvačku i na kraju promuklo reče: — Dobio sam naređenje...

Vajat ga je pustio zaprepašćeno. Iako je tako nešto i očekivao, ipak je posmatrao malog čoveka zbunjeno.

— Naređenje? Od koga?

Rukavičar obori glavu.

— Od vođe lično.

— Vi ga, znači, poznajete?

— Ne, nisam ga poznavao. On se iznenada pojavio kod mene u hodniku. Ja sam baš dolazio iz kuhinje, da bih pošao u svoju radionicu, kada sam ugledao kako stoji ispred malog prozora. Mogao sam samo da vidim konture njegove glave. Imao je na glavi jednu kapuljaču.

Maršal je osećao da je rukavičar sada govorio istinu. Bilo je vidljivo da je Tejlor još uvek bio pod utis-

kom onoga što mu se prethodnog dana bilo dogodilo.

— A, dalje?

— Stajao sam kao prikovan i ukočeno gledao u njega.

— I šta vam je on rekao?

— Nije rekao ništa. Dao mi je jednu cedulju.

— Gde je cedulja?

— Izgoreo sam je.

Maršal je tada zgrabio malog jakta za kaput.

— Gde je cedulja?

Rukavičar je izjavio smernim glasom:

— Mister Erp kunem vam se da sam je odmah izgoreo zbog straha!

— Zbog straha, od koga?

— Od koga? Ne znam. Možda od straha pred vama. Čitavo vreme bojao sam se da ćete naići na moj trag.

— Znači vi ste cedulju spalili?

— Da.

— Šta je pisalo na njoj?

— Na njoj je pisalo da u jedanaest sati budem za barom u „Grand” hotelu. Drugo ništa.

— I to bi trebalo da vam verujem.

— To je istina. Sušta istina! Kunem vam se.

Tada je izgledalo da je mali čovek već bio slomljen. On je seo na jednu stoličicu i stavió ruke u krilo. Glava mu je visila na grudima. Jecao je tako da mu je drhtalo čitavo telo.

— Oni me već više od tri meseca drže u kandžama! Već od one kobne večeri kada sam u salunu Hari Buša sedam dolara...

Naglo je ućutao. Moglo je da se čuje samo još kako jeca.

— Nastavite, Tejlor!

Stari se uspravio i sa mukom nastavio:

— Uspeo sam da dobijem novac na osnovu jednog pokvarenog trika. Jedan od njih mora da je to primetio. U svakom slučaju, sledećeg jutra našao sam ispod kućnih vrata jednu cedulju. Sa naznakom da su me primetili i da sledećeg dana treba da budem dole u Zmijskoj ulici.

— Kod Flanaganovih.

Tejlor podiže, zabezeknut, glavu.

— Otkuda to znate?

— To je moja stvar. Samo nastavite.

Stari ga je obavestio o svom mukotrpnom putu koji ga je doveo do toga da poćini ono sramno delo u krćmi. Mala prevara prilikom kockanja bila je dovoljna da ga „sivoliki“ zgrabe u svoje kandže. Od tog vremena već su ga nebrojeno puta koristili u svojim mračnim ciljevima. Naređenja je uvek dobijao putem jedne male cedulje. Potpisa na toj cedulji nije nikada bilo, već samo poznati trouglasti znak. Tejlor je cedulju uvek uklanjao ali je dobijena tajna naređenja redovno izvršavao.

Bili su to, na izgled, nevažni zadaci koje je morao da izvršava. Jedanput je imao da javi da li je šerif dobio novog pomoćnika i ko je to bio. Drugi put, bilo je to pitanje da li se Dok Holidej nalazi u gradu. Zatim je morao da proveri da li je ovaj ili onaj ćovek uhapšen i da li se još uvek nalazi u zatvoru. Međutim, najćešće mu se postavljalo pitanje: gde se nalazi maršal? Odgovore je morao da napiše na komadiću papira i da ga stavi ispod jednog kamena pored svojih kućnih vrata.

Vajt Erp je slušao bez reći ono što mu je stari pričao. Sada mu je postavio jedno pitanje kakć bi ga trgao iz njegove potištenosti:

— A, šta ste sinoć posmatrali?

— Nisam baš ništa posmatrao. Baš ništa.

— Da li ste bili sami u baru?

— Ne. Pa, to vi već odavno znate! Bio je tamo još jedan ćovek.

— Da li ste ga poznavali?

— Ne, nisam ga poznavao. Bio je to jedan ćovek oštrog pogleda i lica kao u Kreolca.

— Da li ste sa njim razgovarali?

— Ne.

— I šta ste primetili?

— Ništa nisam primetio. To sam vam već rekao. Ni najmanje!

U tom momentu otvorila su se vrata od sobe. Tejlor se naglo okrenuo. Ugledao je kako ulaze Bili Grin i Dok Holidej.

— Ah, ti si me izdao, prokleti lubežu! To sam već mogao i da pomislim. I zbog toga sam ti tutnuo jedan dolar u ruku — uzviknuo je Tejlor.

— Ah, jedan dolar si već uspeo da naplatiš — obratio se Holidej mladiću.

— On vas nije izdao, Tejllore — primetio je maršal. — Dok Holidej je uhvatio Bili Grina kada je pokušao da naplati nekoliko dolara. Nama samo nije bilo jasno da li je te dolare hteo da naplati od vas ili od Kreolca.

— Od mene sigurno ne — prohuktao je rukavićar.

Dok Holidej i Vajat Erp oštrog pogledaše portira.

Ovaj je zavrteo glavom. — Ne,

hteo sam da naplatim od Kreolca.

— Pomoću revolvera?

— U slučaju potrebe, da. Čekao sam na to, da će možda doći u dvorište, a onda bih ga napao.

— I, na koji način si mislio da ga napadneš?

— Kod sebe sam imao jednu maramu koju sam već bio vezao u čvor. Imao sam nameru da je stavim preko lica, da mu pripretim revolverom i da mu kažem da odmah izbljuje dvadeset dolara jer ću ga inače udesiti.

— Divna priča, koju si mi ovde izmislio.

— To je cela istina, mister Erp.

— U redu, možda je i tako. Nije, uostalom, ni važno. Sada bih hteo samo da znam da li si ti tada bilo šta primetio u hotelu.

— Ne, ništa nisam primetio.

— Ali čovek mora da je na neki način prošao tuda.

— To nije teško. Moguće je da je došao kroz dvorište i zaustavio se pred kućom; odatle je mogao da se uvuče kroz prozor.

— Ne, tim putem nije ušao. Oba prozora, kroz koja bi se moglo ući u kuću, su već više nedelja zatvorena.

— Onda mora da je prošao kroz kuću.

— Da. Napred kroz salu ili pozadi, kroz vrata od dvorišta.

— Ukoliko je prošao kroz salu, onda bih morao da ga vidim, maršale.

— Pravilno. A da je došao kroz vrata od dvorišta?

— Ne znam. Možda je moj ujak bio već na recepciji, kada je došao. Ja... mogu nešto samo da vam ka-

žem maršale. Ukoliko je prošao kroz dvorište, onda to mora da je vrlo vešto uradio, jer nije mogao da prođe, a da ga ja ne primetim. Mogao je samo da sačeka da se bilo šta dogodi u sali. Na primer, onda kada je dolazio neki novi gost ili kada su drugi odlazili iz trpezarije.

— U redu. A, kako je izašao?

— Istim putem.

— Sa ženom!

— Ne znam...

„Ne znam!” Bio je to odgovor na sva pitanja, koja su Vajat Erp i Dok Holidej, kao i Luk Šort, postavljali ovih dana nebrojeno puta ljudima u gradu. I svaki trag otmice završavao se sa odgovorom: „Ne znam!”

Kada se spustilo veče maršal je odlučio da odjaši do Klantonovog ranča. Može nešto i da ispadne od trabunjanja Lori Flanagan, pomislio je.

Luk Šort podiže ramena i čitajući mu misli glasno reče: — Ne znam. Ne verujem mnogo ženskim glavama. Nije isključeno da je ona želela da vas namami u klopku. Put do Klantonovog ranča je prilično dug.

— Nemam drugog izbora, Luk. Moram da razgovaram sa Ajkom.

Teksašanin je ponovo podigao svoja široka ramena i pustio ih da lagano padnu. — U redu, onda idem i ja sa vama.

— Isključeno. Vi morate ovde da ostanete.

Vajat je izašao u dvorište kako bi osedlao svog riđana. Džef Hanter, jedan od šerifovih pomoćnika, baš

je u tom trenutku stavljao suvu slamu u štalu.

— Hoćete na put, maršale?

— Da:

— Mislim da sa ridanom nije nešto u redu.

— Šta?

— Da, on hramlje na desnu nogu.

— Otkud to znaš. Pa, bio je ovde čitavo vreme.

— Ovde? Pa, zar ga vi niste izveli u dvorište?

— Ja?

— Da. Kada sam došao pre jednog sata ovde u dvorište, konj je bio svezan napred, kod vrata.

— Šta trabunjaš tu, momče?

— To je cela istina, mister Erp. Životinja je stajala napred, kod vrata. A kada sam pitao mister Sorta da li možda hoćete na put, rekao mi je da nećete. Onda sam životinju uveo u štalu.

— Hoćeš da kažeš da si konja našao privezanog kod vrata?

— Ne.

Vajat je uzeo konja i izveo ga u dvorište. Stvarno hramao je na prednju desnu nogu. Kada je pogledao, čovek iz Misurija se neverovatno iznenadio. Neko je konju zabio u desno kopito, u meso, jedan trn!

Dok Holidej, koji je u tom trenutku prolazio pored otvorenih vrata od dvorišta, zastade i pogleda unutra. Kada je video da maršal sa fenjerom osvetljava nogu svog konja prišao mu je.

Maršal ga je obavestio o onome što je primetio.

Holidej je odmah uklonio trn iz kopita pa primeti: — Izgleda da naših prijatelja ima na sve strane.

Međutim, i ovo saznanje bilo je tajanstveno.

Luk Sort, koji se odmah zatim pojavio, zavrte svojom ogromnom glavom i steže pesnice:

— Prokletstvo! Pacovi nam već skoro mile pred nosom. Džef, od sada ćeš biti preko, u spavaćoj sobi pomoćnika, i nećeš puštati dvorište iz očiju, razumeš? Kroz dva sata ima da te smeni brat, i to će tako da bude do daljnjeg, dok vam ja ne javim.

Oba pomoćnika potvrdiše glavom.

Dok Holidej pogleda maršala. —

Vi hoćete na put!

— Da — promrmljao je Teksašanin umesto Vajata Erpa. — Na Klantonov ranč.

Kockar je skupio obrve. Međutim, i on je klimnuo glavom.

— U redu, lepo će izgledati kada dva crna vranca zajedno budu kasa. Džef, izvedi mog vranca napo-lje. Verujem, takođe, da šerif neće imati ništa protiv, ukoliko dozvoliš da maršal osedla tvog konja.

Teksašanin potvrdi klimanjem glave. — Što se mene tiče možete obojica da jašite i u sam pakao.

— Verovatno, poslaćemo vam jednu depešu, kada budemo tamo stigli — odgovori kockar.

Nekoliko minuta kasnije, dva prijatelja iz Dodž Sitija, izjuriše iz dvorišta.

Radni dan na ranču Isaka Džozefa Klantona bio je pri kraju. Kauboji su se već povukli u svoje sobe za odmor. Rančer, koji je do maločas zajedno sa svojim nadzornikom, plećatim Dženkinsom, i starim Džimijem Vajngartenom, radio na vra-

tima ambara, umivao je gornji deo tela u dvorištu na bunaru, obrisao se i ušao u kuću. Posle večere, za vreme koje skoro ni reč nije progovorio, izašao je na verandu. Stavio je ruke na leđa, podbočio se nogama i pogledao preko prema kaktusovim poljima, koja su se pružala samo nekoliko stotina jardi od njegovog ranča, daleko prema istoku.

Nebo je na zapadu počinjalo da dobija plavo-ljubičastu boju. I, mada je sunce već odavno zašlo, lebdeo je još uvek slabi odsjaj njegove svetlosti iznad nisko spuštenih oblaka.

Rančer je ovde s večeri vrlo često stajao i netremice gledao prema kaktusovim poljima, preko kojih se, kao zmija, pružao overlanski drum prema vratima ranča. Stajao je tu, ponekad, i satima.

Kauboji su bili na to već odavno navikli i nisu se oko toga uopšte brinuli. Samo njegova majka je izlazila povremeno napolje, pitajući ga da li možda ne želi da ide na spavanje. Nije bilo retko da joj rančer nije ništa odgovarao.

Hladnoća, koja se beše oko Božićnih praznika i Nove godine, spustila nad zemljom, počela je polako da popušta. Mlaki, tihi povetarac nije više dolazio sa planina, već iz savane.

Bilo je sigurno već skoro devet časova uveče, pa ipak je još uvek nad prerijom lebdele slaba svetlost. Zvezde su svetlucale iz ogromnog beskraja i svoju rasutu slabu svetlost bacale po zemlji.

Rančer je još uvek stajao na verandi, između dva četvrtasta stuba od drveta na kojima je njegov brat Bili, pre mnogo godina, urezao male figurice i prstenove.

Iza njega se otvoriše mrežasta

vrata, preko kojih se samo u sredini nalazila jedna poprečna letva, koja je pridržavala mrežu protiv insekata.

Čovek se uopšte nije okrenuo. Znao je ko dolazi.

Bila je to stara sedokosa žena koja bi, u stvari, trebala da bude, usled dugogodišnjeg teškog rada, pogrbljena. Međutim, izgledalo je to čudnovato: žena je imala ono isto, pravo držanje, kao i čovek koji je stajao na verandi.

— Ajk.

— Da, majko.

— Zar nećeš na spavanje?

— Ne, još ne.

Starica je stala pored njega i pogledala ga. Pri slaboj svetlosti zvezda pogledala ga je u lice, koje je danas izgledalo još tvrđe i ozbiljnije, nego ikada. Prošlo je nekoliko minuta, pre nego što ga je stara žena ponovo oslovila.

— Zbog čega uvek tako tu stojiš, Ajk?

— Ne znam, majko.

— Čekaš?

— Možda.

— Morao bi da ideš na spavanje.

Čovek poseže u džep na reveru i iz njega izvadi na pola dogoreli tompus, stavi ga među zube i upali šibicu. Za trenutak zatrepeta mala drhtava svetlost palidrvca, osvetlivši tamnomrko, markantno lice. Odmah zatim nastade opet mrak.

— Posmatraš polja preko — reče žena. Nije to bilo pitanje, već potvrda onog što je videla.

— Ne posmatram polja, majko, već put, koji vodi preko njih.

— Na šta misliš, Ajk?

— Na Bilija — prekidè je naglo glasom, koji je dolazio iz grla.

Žena uzdahnu i okrete se.

Kada su se vrata od žice zalupila za njim, odbacio je ostatak tompusa daleko od sebe u pesak dvorišta na kome žar za trenutak zasiya i ugasi se.

Nepomičnim pogledom gledao je prema kaktusovim poljima. Odjednom, skupio je obrve i oštro pogledao u tamu.

Tamo, gde mora da je bio put, primećivao se na horizontu mali tamni oblak na bledom nebu. Izgledao je kao oblak od prašine, koji se dizao za nekim jahačem.

Iza njega, na žičanim vratima, začuo se opet šum. Žena je opet promolila glavu na verandu. Pogledala je opet prema poljima i trgnula se. — Neko dolazi.

— Da.

— Ko bi to mogao da bude? Tako kasno?

— To su dva jahača — ustanovio je rančer.

Žena je sada stala iza njega, te su oboje napregnuto gledali prema putu, koji se nazirao na slaboj svetlosti zvezda.

Nije prošlo dugo, a oblak prašine postajao je sve veći i širi. Tada se iznenada, iz tame u polju, pojaviše dva jahača na širokoj ulici, koja je vodila prema kapiji ranča.

Ajk Klanton duboko uzdahnu.

— Ah, to su oni.

Žena ga je pogledala zabezeknuto. — Koji? Bilinger i Morton? Možda neka dvojica sa salaša?

— Ne.

— Misliš li možda... da su to Fin i jedan on njegovih prijatelja?

— Ne, majko, Fin ne jaši tako.

Dvojicu, koja dolaze, prepoznao bih, a da uopšte ne gledam. To je Vajat Erp, a iza njega Dok Holidej.

Žena je imala osećaj kao da će joj prepući srce.

— Maršal? Šta traži on tako kasno noćas? Nije li možda nešto sa Finom?...

— Majko, molim te, idi u kuću — reče čovek tiho.

Žena, koja je inače bila tako uspravnog stava, kao da se odjednom pogrbi. Tako pogrbljena uvukla se u kuću.

Ajk je pogledao dvojicu jahača koja su mu dolazila u susret.

Pred verandom maršal je zaustavio crnog vranca čoveka iz Teksasa. Odmah za njim stigao je i Dok Holidej, ostavljajući za sobom veliki oblak prašine, koja lagano počè da se sleže.

Obojica su još uvek bila u sedlu. Vajat je odmah primetio rančera kako stoji na verandi.

— Helo, Ajk! Žao mi je, što moram tako kasno da vas uznemiravam.

— Ne uznemiravate me, maršale — prekinuo je rančer pozdrav čoveka iz Misurija.

— Hteo sam samo nešto da vas pitam.

— Da, to sam i mislio. Niste došli da ovde sa mnom igrate poker.

— Gde je Fin?

Kratak, potmul i smeh prešao je preko usana odgajivača stoke.

— To pitanje bih i ja vama rado postavio, maršale. I ja sam ne znam.

— Da li je uopšte dolazio ovamo?

— Ne. Takođe, i u Nakou ga nisam sreo. Znao sam da je negde na putu pa sam pomislio da možda negde ovuda ne tumara. Međutim, ov-

de nije dolazio. Bio bih vrlo iznenađen kada bi on i malo čežnje osećao prema meni.

Zičana vrata se otvoriše. — Ali, ja čekam na njega, Ajk — viknu stara žena slomljenim glasom.

— Da, majko, znam. Ali, ja sam te ipak zamolio da uđeš u kuću.

— Da, idem odmah. Htela sam samo nešto da kažem maršalu. Mister Erp, ja se stalno brinem za Finu, to možete da mi verujete. I kada Ajk ovde svako veče stoji i gleda prema poljima, onda znam da on čeka njega. Kao što je i Fin ranije čekao Ajka. To je jedna velika nesreća sa mladićem.

Ajk je uhvatio svoju majku pod ruku i bez reči je odveo u kuću.

Kada je ponovo izašao na verandu, oba prijatelja iz Dodža su sjahala i stala pored stepeništa.

— Izvolite u kuću, maršale naravno i vi Dok.

Holidej je odmahnuo. — Ne, hvala, vazduh napolju mi bolje prija.

Vajat se popeo uz stepenice i za rančerom ušao u kuću.

U staroj dnevnoj sobi bila je još uvek ista slika. Samo, preko požutelog crteža, kojeg je, ko zna pre koliko godina nacrtao mali Bili, bila je likom privezana crna traka.

Ajk mu pokaza jednu od stolica da sedne.

— Da li želite nešto da popijete?

Maršal odmahnu glavom. — Ne, hvala.

Rančer je stao ispred stola.

Imao je još uvek nečeg tajanstvenog u sebi, onog što je već godinama odlikovalo Klantonov ranč. Vajatu je još uvek ostao sveže u sećanju dan kada je prvi put došao ovamo. U to vreme bio ga je obuzeo naročiti

osećaj, kao da ga neko steže gvozdanim obručem oko grudi, osećaj neobične nelagodnosti.

Isto tako, i sada, opet je imao isti osećaj. Iz tog razloga nije ni prihvatio ponuđenu stolicu, već je i on ostao da stoji.

— Počnite — reče rančer naglo.

— Možda vaš neće uopšte zanimati, ali sestra Doka Holideja bila je u Tombstonu.

— Da, već sam čuo za to.

Vajat je posmatrao netremice rančerovo lice. Maršal se namerno tako postavio da je svetlost male kerozinske lampe, koja je visila sa tavanice, padala Ajku tačno na lice.

— Džudi Holidej je juče odvedena iz „Grand” hotela.

Ajk Klanton je ćutao. Na njegovom licu nije se moglo videti šta misli.

Bilo je to lice kao iz kamena isklesano. Samo da se u očima, žutim kao ćilibar, nije video sjaj nekadašnjeg vođe bande, čovek bi mogao da pomisli, da u tom licu nema života.

Pa ipak, na neki način, bilo je to još uvek isto lice onog čoveka, kojeg se u svoje vreme bojala čitava Arizona i na čiji bi mig stotinu ljudi skakalo u sedlo, da bi, ukoliko bi to bilo naređeno, mnoge druge stotine, pa čak možda i hiljade ljudi bez pogovora hvatalo svoje revolvere i kretalo u razne pohode. Bilo je to još uvek ono isto lice, pa ipak, izgledalo je, kao da se na magičan način promenilo. Nekadašnja nadmenost je iščezla, ali je ostala nepokolebljiva gordost. I, kao što je nekad izgledalo da se u njegovim očima krije strahovita krvoločnost, tako je sada izgledalo da su oči neka-

dašnjeg vođe bande Ajka Klantona postale razboritije. Sve u svemu bilo je to lice iz kojeg nije moglo ništa da se vidi, lice sa koga je gledao par prodornih očiju.

Ajk je izvadio iz kalajisane posude, koja je stajala na stolu, jednu „virdžinija-cigaru”. O svoju kožu jaknu zapalio je šibicu. Pre nego što je prineo plamen vrhu cigare, reče:

— Za devojkicu bi bilo bolje da je ostala kod kuće.

— Slažem se, Ajk. Ali, kada je već došla u Tombston, šta onda da radimo?

— Siguran sam. da ćete je naći, maršale.

— I ja mislim — odgovorio je Vajat odmeravajući njegovo okamenjeno lice u koje je gledao još oštrijim pogledom. — U to sam, takođe, i ja ubeđen.

Prošlo je jedno pola minuta, pre nego što je Ajk upitao:

— Pa, šta želite od mene?

Ništa, ali baš ništa nije se promenilo na tom licu. Ni jedan mišić na obrazu nije se pomerio. Čak i oči su bile tako mirne kao izbrušeni zlatno-žuti dijamanti tog okamenjenog lica.

Vajat se okrenuo i teškim koracima krenuo prema vratima. Na svoje veliko iznenađenje čuo je za sobom rančerove reči:

— Žao mi je zbog Doka, Vajate. Ukoliko bilo šta saznam, odmah ću u šerifovu kancelariju poslati nekoga da vam javi. A, ukoliko vi budete nešto čuli o Finu, nadam se da ćete me takođe obavestiti.

Vajt Erp je zastao. Sasvim lagano se okrenuo, pogledavši svojim crnim očima koje su ispitivale, rančerovo lice.

Nije ništa video na njemu. Ništa što je tražio.

— U redu, Ajk — rekao je samo, dodirnuo šešir u znak pozdrava i izašao napolje.

Dok Holidej već je sedeo u sedlu i dobacio mu dizgine. Vajat se uhvati za jabuku od sedla i osvrnu se još jednom. Gore, na vratima, stajao je rančer sa podignutom rukom u znak pozdrava.

Oba jahača krenuše brzim galopom preko kaktusovih polja u noć.

Bila je već duboka noć, kada su se vratili u Tombston. Vajat Erp želeo je što brže da stigne u grad.

Sada je naročito bilo važno da grad drže uvek pod kontrolom. Mnogi ljudi iz bande bili su u zatvoru. Ali, maršal je u to bio ubeđen, da ni iz daleka nisu svi „ljudi sa vešalima”, koji su lutali gradom, pohvatani. Bilo se već pokazalo da je organizacija uspela da unese prilično nemira među građanima. Ranije niko nije mogao ni da pomisli, da bi ljudi, kao što je bio priglupi rukavičar Tejlors, mogao da pripada bandi. Klantonovi se nisu na takve ljude oslanjali. Međutim, ukoliko je Ajk Klanton bio i dalje vođa ove bande, onda mora da je iz temelja izmenio svoje poglede. Možda je to bio razlog kako bi njegovi postupci bili što rafiniraniji.

Sa druge strane postojala je opasnost da je vođa „sivolikih” bio još uvek u gradu, ili bar u njegovoj najbližoj okolini. Sestra Doka Holideja odvedena je u sred dana iz „Grand” hotela, a to je sasvim jasno ukazivalo na „ljude sa vešalima” i njihove namere da ovde još mnoge stvari preduzimaju.

Vajat i Džordžijanac su vrlo dobro znali zbog čega je šef „sivih maski” oteo Džudi. Bilo je to prvo što je kockar rekao kada je saznao o otmici: — Oni će sada početi da nas ucenjuju.

Čuteći su stajala dva prijatelja, i posmatrala ispred sebe. Takođe i Luk Šort, koji se nalazio iza njih, bio je crven od ljutine. — Jedno je sigurno, ukoliko jednoga dana budem tog mangupa sreo, samleću ga ovim svojim rukama! — progundao je kolos.

Čitavu noć i čitav dan oba prijatelja iz Dodž Sitiја tragali su po Tombstonu za otmičarem. Doduše, tom prilikom naišli su i na nekoliko tragova „sivolikih“, ali ne i na trag onog čoveka koji je izvršio otmicu Džudi Holidej.

Sada se čak pokazalo da je i odlazak do Klantonovog ranča bio uzaludan. Čuteći su jahala dva prijatelja kroz mračne ulice minerskih kućica na kraju grada.

Kada su stigli do Tafnutove ulice, čovek iz Misurija je iznenada zaustavio svog konja.

Preko, na drugoj strani ulice, nalazilo se, između velikih prilično novih kuća, nešto uvučeno, stešnjenost i kao ograđeno, staro zdanje nekadašnjeg indijanskog izviđača Kornelijusa O'Nila. O'Nil je već bio indijanski izviđač još u četrdesetim godinama, a to je značilo da je on još mnogo ranije, gore u planinama severno od Velikog kanjona, jahao indijanskim stazama.

Bio je vrlo neobičan čovek taj stari O'Nil. Bilo je više stvari, koje su ga činile drugačijim od ostalih: Sa svojih sedamdeset i devet godina bio je najpametniji čovek u Tombstonu. Pri tome, bio je od onih vrlo čutljivih ljudi, kako se samo zamisliti može.

Živeo je već mnogo godina u staroj kući, koju je još sa prijateljem Edom Šifelinom, osnivačem grada, podigao. Osim predsednika opštine Kluma i povremenih poseta Vajata Erpa, retko ko je dolazio kod nje-

ga. Bez obzira na vremenske prilike izlazio je svakoga jutra oko šest časova iz svoje kuće. Napravio bi jednu veoma napornu šetnju i vraćao se tek oko pola devet. Isto tako, i uveče oko osam ponovio bi istu šetnju.

Nekoliko dugih minuta posmatrao je maršal usko zdanje starog čoveka. Odjednom je skočio iz sedla i dodao kockaru dizgine.

— Neću se dugo zadržati, Dok. Želeo bih da za momenat porazgovaram sa O'Nilom.

Holidej klimnu glavom, izvadi jednu cigaretu iz džepa i pripali je.

Vajat Erp je pokucao na vrata. Posle jedne minute čuo je korake na stepeništu. Zatim se vrata otvoriše. U tami hodnika ugledao je priliku indijanskog izviđača.

— To ste vi, maršale?

— Da. Izvinite što vas tako kasno uznemiravam, mister O,Nil. Video sam da kod vas još uvek gori svetlo.

— Da. Čitao sam.

— Mogu li za momenat sa vama da govorim?

— Naravno. Uđite unutra.

Vajat je pošao za starim kroz mračni hodnik u dnevnu sobu.

O'Nil je upalio šibicu i pridržao je na fitilju jedne prastare petrolejske lampe. Kroz svetlost dima pojavio se odsjaji hiljada bora na licu starog čoveka.

Kornelijus O'Nil je imao divnu glavu karakternih crta, sa kosom belom kao sneg i vrlo gustom, kao izvor svetla plavim očima i jednom svežom zdravom bojom lica. Na sebi je imao crvenu košulju, crni kožni prsluk i tamno sive pantalone od čoje. I pored toga što je bilo već tako kasno, još uvek je imao kožne čizme na nogama.

Doneo je jednu bocu iz ormara i, pružajući maršalu čašu, upitao:

— Vi ćete svakako uzeti jednu?

Vajat, koji inače nije bio ljubitelj alkohola, nije mogao da odbije starog, kao što to nikada do sada nije učinio.

— Naravno, mister O'Nil.

Stari nasu jedan skoč, podiže čašu i obojica nazdraviše.

— Šta vas je dovelo k meni, maršale — upitao je stari, odloživši svoju čašu.

— Sinoć je oteta jedna žena iz „Grand” hotela, mister O'Nil.

— Da, čuo sam o tome.

Maršal začuđeno podiže obrve. Bilo mu je poznato da stari skoro ni s kim nije govorio.

O'Nil mu odmah objasni: — Kada sam se jutros vraćao iz šetnje sreo sam Džona Kluma. On mi je ispričao o svemu.

— To je jedna mlada žena, mister O'Nil, i ja imam osnove da sumnjam kako otmičar želi da me uceni. Čovek, koji je oteo iz Grand hotela, je vođa bande „sivolikih”. Mi smo mu u poslednje vreme naneli dosta gubitaka, a dole, u Nakou, pohvatali smo čitav niz bandita. Međutim, on se neverovatno brzo pojavio ovde, u Tombstonu, i izvršio otmicu žene.

Stari je naborao svoje čelo. Ono je dobilo oblik nalik na mrežu od bora, a njegove pametne oči zasijaše.

— Verujem, Vajate, da će to biti tek početak jedne vrlo loše priče. Otmičar ima sigurno nameru da vas, pored ucene, još i napadne.

— Naravno. On bi želeo da me namami u klopku, kako bi me potom uništio.

— On želi još mnogo više — rekao je stari i na licu mu se od-

jednom pojavio izgled kao u nekog proroka.

Vajat ga je pogledao upitno i rekao:

— Naravno, ja sam mu kamen spoticanja na njegovom putu.

To je jedan bezumni čovek, koji bi želeo da zavlada čitavom zemljom. On želi da ljude tiraniše toliko dugo, sve dok mu oni iz straha ne budu ispunjavali sve njegove zahteve. Čuo sam da je dole, kod Lerosane, zaveo plaćanje svog poreza. Takođe, pojavio se već i gore, u Taksonu.

— Da, — reče stari i duboko udahnu svojim snažnim plućima. — On hoće da vlada čitavom zemljom i to radi vrlo vešto. Ukoliko dobro razmislim, mnoge stvari naučio je od Indijanaca...

— Kako to mislite?

— Pa eto, mnogo od onoga što on radi, podseća me na Indijance. Tako, na primer, često napada u ranu zoru, a napad sprovodi sa dve strane.

Maršal je pažljivo slušao ono što mu je sedokosi traper govorio.

— Takođe, čitavi njegovi napadi su iznenadni i podsećaju me na Indijance. Pojavljuju se za trenutak, a odmah zatim nestaju. Niko ih ne vidi, pa ipak su tu. I sami njegovi ljudi ga ne poznaju. Pre mnogo godina poznavao sam jednog starog indijanskog vođu koji je slično postupao. Bio je to Džeronimov stari ujak. Bio je to vrlo loš čovek, ali posedovao je osobine da ljude okupi oko sebe i da ih podredi sebi. Mnogo zlokočnih dela je on učinio. A jednog dana, naišao je na još boljeg čoveka nego što je i sam bio. Na čoveka, koji ne samo da je bio pametan, već takođe i dobar.

— Mislite na Kočiza?

Stari klimnu glavom. — Da, Ko-

čiza. On je bio pametan i dobar. A pre svega i strpljiviji. Strpljenje je na kraju ono što dovodi do pobeđe.

Čovek iz Misurija beše odjednom stekao utisak da stari nešto zna. Nešto što bi mu moglo biti od koristi. Međutim, nije lako bilo nešto od njega saznati. Ovaj čovek, koji je skoro imao za sobom čitavi vek na leđima, živio je, uprkos svog zdravlja i duhovne svežine, ipak u drugom svetu, svetu koji se nalazio iznad zemaljskih borbi.

— Mister O'Nil, — otpočeo je maršal kada je primetio da je stari prišao peći kako bi uzeo svoju lulu — mlada žena je sestra Doka Holideja. A on je, kao što vam je poznato, moj prijatelj. Boriću se za svakog čoveka, za svaku ženu, ko ih otme. Međutim, Džudi Holidej, naravno, — mi naročito leži na srcu. Smatram da nije isključeno da čovek kao što ste vi, koji iz dana u dan, još pre rane zore šeta po savani možda može da vidi mnogo više, nego što bi to drugi videli.

U očima starca, koji je čitavo vreme gledao pored čoveka iz Misurija nekuda u daljinu, iznenada se pojavio jedan lukavi smešak.

— Takođe, i vi ste pametan čovek, a mislim i dobar čovek, Vajate Erpe. Iz tog razloga želim nešto da vam kažem, mada sam smatrao da to zadržim za sebe. Ali, jednostavno, mišljenja sam da moram biti iznad svega, što me se ne tiče.

Čutao je jedan trenutak, a zatim nastavio zatvorenih očiju: — Danas mi se nešto dogodilo, što mi se inače vrlo retko dešava. Ustao sam jedan sat ranije i prema tome jedan sat ranije i izašao iz kuće. To sam primetio tek kada sam se našao napolju pred gradom. Danas sam uzeo severniji kurs, ovuda

preko Zmijске ulice, gore prema gradu. Vama je poznato svakako, da se kod Delahaja zida. On je zaradio dosta novaca sa svojom strugarom. Lepe kuće on tu podiže i vrlo moderne. Možda ne baš tako jake kao pre, ali sa vrlo velikim sobama.

Stari je ućutao. Maršal je zapaljeno pogledao u sedo lice, izbrzdano borama. Osećao je da će uskoro još nešto vrlo važno da sazna.

— Znam da to nije lepo i da to čovek, u stvari, ne treba da radi. Ali, kada sam prolazio pored poslednje kuće, bacio sam pogled kroz jedan prozor.

Vajat je osećao, kako mu se kosa diže ispod šešira. Koža na potiljku počeo da mu se skuplja. Stari se beše nešto mučio oko lule, koja nije htela da se zapali jer je, očigledno, duvan bio vlažan.

Maršal ga nije prekinuo ni sa jednom jedinom rečju.

— Da — reče O'Nil, kada je ustao i prišao peći otvorivši vratanca, kako bi stavio jedan komad papira u vatru — pogledao sam u jedan od prozora. I tamo sam video jednu cipelu. Jednu naročitu vrstu cipele. Žene u moje doba nosile su drugačije cipele.

Uvukao je plamen u svoju oglođanu lulu od kukuruzovine i ponovo se uspravio.

— Da, to je bilo, Vajate. I ja sada ne znam da li je to za vas interesantno.

Stari je lagano prišao prozoru i pogledao na mračnu ulicu. — Napolju stoji jedan čovek koji vas čeka. Mislim da je to Dok Holidej.

— Da — prešao je glas tiho preko maršalovih usana. Nije želeo da dosađuje starom, mada je još uvek bio rad da sazna što više.

Za trenutak je nastala tišina, a

onda reče stari, onako pored lule: — To je poslednja kuća sa leve strane, kada se krene od Stafordove ulice prema strugari.

Vajat je ustao. — Mnogo vam hvala, mister O'Nil. Možda će mi to nešto koristiti. A, bio bih vrlo srećan, ako se setite na mene, u slučaju da sutra ili bilo kada, opet nešto primetite, ono što drugi ne primete...

Kada je Vajat izašao napolje, udahnuo je duboko sveži noćni vazduh u pluća, zastao je za jedan trenutak i pogledao prema kockaru.

Holidej ga je posmatrao. Bacio je, postavši nervozan, svoju cigaretu, razgazio je i prišao mu. Stajao je nemo pred svojim prijateljem gledajući ga pravo u oči.

— Hajdemo, Dok. Moramo u Delahajevu strugaru.

I Džordžijanac je bio čovek koji je mogao da se savlađuje. Ništa više nije pitao već se popeo u sedlo i pošao za maršalom u brzom galopu preko zapadnih delova grada prema brežuljku na čijoj je severnoj strani ležala strugara Francuza Džeroma Želea Delahaja.

Na zapadnoj strani brežuljka čovek iz Misurija je zaustavio svog konja i sjahao. Ukratko je Doka obavestio o svemu onome što je saznao kod starca.

— Ko će da ide — prešlo je tiho preko Džordžijančevih usana.

— Idemo obojica — odlučio je maršal.

— A, šta ćemo sa konjima?

— Njih ćemo ostaviti preko, ispod krova za kola. — Maršal pokaza glavom prema jednoj kućici od korala, čiji je istureni krov za kola bacao jednu veliku senku, ispod koje su obe životinje mogle dobro da se sakriju.

Obojica pođoše obroncima bre-

žuljka. Nakon kratkog vremena ugledaše sveže drvo jednog novog kućnog zida.

Vajat pokaza glavom prema njemu. Džordžijanac potvrdi.

Odavde je počinjala gradnja, koju je Delahaj podizao u nastavku svojih skladišta. Kuća je još bila u izgradnji, bez prozora, a mesto vrata bilo je postavljeno samo nekoliko letava.

Vajat se pažljivo privukao koristeći pri tom mogućnost da se što manje vidi. Kao senka, kockar ga je sledio, bez reči.

Kada je čovek iz Misurija došao na oko deset jardi od novogradnje, zaustavio se i okrenuo prema Holideju. Ovaj mu je pokazao na jedan prozor koji se nalazio na uglu. Bio je to sigurno onaj kroz koji je stari izviđač mogao da pogleda u unutrašnjost kuće.

— Hteo bih malo da pogledam — prošaptao je svom prijatelju. — Možda se cipela još uvek tu nalazi.

Holidej klimnu glavom i saže se prema zemlji.

Maršal je možda napravio tek četiri ili pet koraka, kada je odjednom, iza sebe čuo topot dva konja, koja su se sa istočne strane od strugare približavala novogradnjama.

Maršal se odmah sakrio iza jednog žbuna i budno očekivao. Hteo je da pusti da jahači prođu pored njega.

Topot postade jači i on ugleda dva jahača.

Na njegovo veliko iznenađenje zaustavili su se ispred poslednje kuće u koju je maršal maločas hteo da uđe. Tu su sjahali, pogledali na sve strane oko sebe i onda ušli u kuću.

Nisu se čak ni potrudili da uklone vrata od letava već su preskočili

odmah kroz prozor u prizemlju. Maršal je tada začuo njihove tihe korake u kući.

Bili su veoma tihi kada su došli i maršal je posumnjao da nisu možda obavili kopita svojih konja sa krpama; bila je to navika koja je ranije bila samo Indijancima svojstvena. I nehotice, maršal se setio primedbe koju mu je stavio stari izviđač, da ga „ljudi sa vešalima” podsećaju na Indijance.

Dvojica koja su ušla u kuću bila su vrlo mirna. Maršal se zbog toga odlučio da se približi novogradnji.

Kakva slučajnost da je ova kuća imala otvorene prozore i da je svako od njih mogao da stoji na prozoru.

Čovek iz Misurija je legao na zemlju i počeo pomoću ruku i nogu da puzi kao što je to pre mnogo godina naučio kod Sijuksa, a kasnije kod As-Ko-La, velikog poglavice Pineridža.

Ni jedan Indijanac nije bio u stanju da se tako bešumno i skoro nevidljivo privuče.

Kockar je zadivljeno posmatrao crno telo, koje se ispred njega po zemlji kretalo napred, dok nije skoro potpuno iščezlo u jednom mračnom kanalu koji se protezao duž zida kuće.

Erpu nije trebalo mnogo da se približi na oko sedam jardi od kuće.

Ostao je da leži još uvek pažljivo prisluškujući šumove u kući. Sada je uspeo da čuje kako dvojica tiho razgovaraju. Međutim, pošto još uvek nije mogao da razume šta su oni govorili, privukao se još bliže.

Sada je bio u stanju da jasno čuje kako jedan od njih govori:

— Pa, zar ti zaista veruješ da će one doći?

— Da, sasvim sigurno. Meri mi

je čvrsto obećala, a Luk radi ono što mu Meri kaže.

— Pa, ne znam baš. Izgleda mi da je to zaista jedna velika avantura. Mogao bih sebi da pretpostavim da su obe devojke izgubile hrabrost, još kada su dole prošle pored mlina. Put dovde je još prilično pust.

Dakle, behu to dva mladića, koja su ovde ugovorila ljubavni sastanak sa dve devojke. Maršal, već htede razočaran da se vrati natrag kada odjednom, na uglu kuće, začu nekakav mali šum.

Neka životinja? Možda nekakav pas? Ili mačka? Nije bilo isključeno da je to mogla da bude neka životinja iz savane, koja je često u zimskim noćima dolazila čak do iverice grada.

Ono što se u sledećoj sekundi beše dogodilo, bilo je u tolikoj meri nezamislivo i odigralo se na tako neverovatno brz način, da nijednom od učesnika nije ostalo vremena da o tome razmišlja.

Ispred novih letvi na kućnom zidu pojavila se odjedanput jedna crna prilika. Prilika nekog čoveka!

On se brzo našao kod prozora, sagao se ispod njega i lupio odozdo po simsu.

Odmah se pojavio jedan od dvojice, koji su već bili u kući i pogledao preko prozora.

Neznanac ga je u tom momentu munjevito povukao preko glave na zemlju i strahovito ga raspalio pesnicom tako da je ovaj ostao da leži teško ošamućen.

Kada je začuo šum i drugi mladić se pojavio na prozoru. Ugledao je čoveka i hteo je da se baci na njega.

Crna prilika je skočila u stranu i tresnula mladića jakim udarcem

tako da je i on, kao nekakva bezivotna lutka, pao pored zida.

U jednom sjajnom skoku crna prilika je skočila preko prozora i nestala u kući. Sve ovo nije trajalo skoro ni nekoliko sekundi.

Maršal se hitro uspravio i odmah pošao za neznancom u crnom odelu.

Tek što se unutra prebacio preko prozora, kada je pored svoje glave začuo kako je nešto prošištalalo. Kao da je neko udario štapom, tako se zabo jedan nož u drveni zid iza njega!

Vajat se sagao pod prozorom gledajući ukočeno u tamu, odakle je napadnut.

U tom momentu crna prilika je pokušala da u velikom skoku iskoči kroz prozor.

Međutim, Vajat ga je zgrabio. Ali, ipak je osetio kako ga je neko udario nekim tupim predmetom po glavi. Mada ga je držao svojim gvozdenim rukama, Erp je odjedanput izgubio svest i pao ničice.

Na sreću udarac ga je pogodio samo u desnu stranu glave, pored uva, tako da je maršal brzo došao k sebi.

Još u podsvesti je uspeo da se dočepa protivnika.

Čovek, koji ga beše udario, bio je jedan od onih mladića. Kada je on napolju ispod prozora bio došao opet k sebi, mislio je da je čovek iz Misurija onaj stranac koji je njega i njegovog druga prebacio preko glave.

Međutim, i drugi je došao k sebi. Sada su bila obojica sa maršalom i neznancom u kući. Oba mladića baciše se maršalu na leđa.

Vajat je uspeo da se oslobodi njih dvojice i da poleti za neznancom, uspevši da ga uhvati za desnu nogu i da ga obori. Međutim, ovaj

je odmah ustao uspevši da maršalu zada jedan strašan udarac pesnicom.

Vajat je odbio udarac i poleteo napred. Sa jednim snažnim „dubletom“ pogodio je protivnika u mraku koji sa tupim treskom udari o zid.

Oba mladića poleteše iz tame i opet navališe na pogrešnog čoveka: na maršala!

Vajat je odbacio jednog unazad, a drugome je uspeo da zada jedan snažan kroše. Mladić je proleteo pored njega u divljem skoku.

Vajat je poleteo napred, tražeći čoveka, koga je odbacio do zida, međutim tamo ga nije našao i sklonio se u stranu.

Tada je odjednom osetio dodir ruke pored sebe te se naglo okrenuo.

Osetio je odmah bolan, vreli ubod u mišicu. Čovek je imao nož u ruci.

Vajat se sagnuo i bacio prema čoveku u jednom divljem skoku, pogodivši ga u predelu grudi, tako da je začuo kako je ovaj zastenjao.

Vajat je opet svojom levicom uhvatio protivnika, ali je uspeo samo da dohvati neki predmet od tkanine.

Međutim, jedan od dvojice mladića ponovo je poleteo i bacivši se na maršala uhvatio ga za noge.

Pre nego što je Vajat uspeo da ga se oslobodi, treći neznanac poleteo je kroz prozor.

— Stoj, stoj! — odjeknuo je napolju zvonki glas kockara.

Ali, jedan od dvojice mladića stade na prozor i potegnu prema čoveku iz Džordžije nekakvu stolčicu koju beše našao tu u novogradnji. Dok Holidej uspeo je da izbegne udarac.

Ali, u međuvremenu crni fantom je već nestao iza ugla

— Pucajte, Dok! — viknu maršal svome prijatelju.

Holidej hitro ustade i istrča na ulicu.

Ugledao je kako neki čovek u velikom skoku sa zemlje skače konju u sedlo, dočepava se dizgina i tera životinju u divlji trk.

Bilo je najmanje deset ili dvanaest jardi između njega i čoveka iz Džordžije.

Dok Holidej je uspeo ipak da isпали dva metka za njim od kojih ga je jedan verovatno pogodio.

Vajat Erp se u međuvremenu oslobodio jednog od dvojice protivnika, zgrabio ga za ramena, tresnuo prema prozoru i doviknuo mu:

— Na pogrešnog ste se namerili! Ovde pred vama stoji Vajat Erp.

— Prokletstvo! — prostenja mladić. — Maršal? To je njegov glas!

— Do đavola! To je zaista Vajat Erp!

— Da, izlazite kroz prozor!

Vajat i sam iskočio napolje i ugleda Doka Holideja kako se vraća sa ulice.

— Pobegao je. Stoličica, kojom me je neko potegao, spasla ga je — reče Džordžijanac.

Jedan od dvojice mladića opsova kroz zube. — Baš sam ja jedan idiot! Ali, ko je mogao i da pomisli, da je to bio Dok Holidej, koga sam gađao sa stoličicom.

— Umirite se, mladi čoveče — reče kockar ljutito — ovoga puta smo svi imali dosta sreće.

Holidej je pogledao u maršala koji je stajao pored kuće i posmatrao predmet koji je držao u ruci. On mu je prišao, a Vajat mu dade ono što je našao u prostoriji.

Bila je to maska u obliku kapuljače koja je dopirala do preko ramena. Sređa je imala dva otvo-

ra za oči, a na vrhu: bila je crne boje.

Maska vođe „ljudi sa vešalima”!

Čovek, koji je za dlaku uspeo da im pobegne, bio je, dakle, niko drugi do veliki vođa bande „ljudi sa vešalima”.

Ovo saznanje bilo je poražavajuće.

Dok Holidej gurnu šešir sa čela i nasloni se na zid od kuće.

— Neka me đavo odnese, ako to nije bila najveća riba, koja je uspeła da nam umakne!

Vajat uze kapuljaču i stavi u nju svoju veliku, snažnu pesnicu.

— Bio je to vođa — procedio je kroz zube. — A već sam ga skoro imao u svojim rukama.

Oba mladića stajala su kao oduzeta, gledajući ukočenim pogledom mračno ispred sebe. Jedva da su shvatili ono što se maločas odigralo.

Jedan od njih došao je do ugla kuće i promrmljao: — I naši konji su nestali.

— Naravno da su nestali — odgovorio je Holidej: — Poleteli su za onim drugim konjem. Da se to nije dogodilo, možda bismo mogli da pokušamo da sledimo čoveka.

Vajat je obrisao sa rukavom svoje desne ruke čelo, gurnuo masku u džep od jakne i popeo se još jedanput preko simsa od prozora u praznu kuću.

Šibicom je osvetlio prostoriju.

Kada se vratio držao je u ruci predmet koji bez reči pruži Džordžijancu. Ovaj tiho zazvižda kroz zube i reče:

— To je jedna od Džudinih cipe-la.

— Zbog nje se on i vratio — odgovorio je maršal.

— Da li zaista verujete da je zbog toga došao?

— Da. Očigledno je da im je ovo bio prvi sastanak posle akcije u „Grand” hotelu. On je devojkę doveo dovde. Sve je teklo po planu, samo cipela, koju je vaša sestra izgubila, nije bila planirana. Kada je to primetio, verovatno da više nije bilo moguće da se ovamo ponovo vrati. Sačekao je sledeću noć i tek onda je došao.

— Ona dva mladića skoro da su mu pomrsila račune — reče Dok. — Ali, hladnokrvni čovek nije dozvolio da ga u tome spreče. Želeo je da cipelu ponese sa sobom. U svakom slučaju da bi zameo trag. Vi ste ga u tome preduhitrili.

— Što se cipele tiče, da. Ali, to je zaista malo. On je uspeo ipak da umakne.

— Na žalost, tako je, ali mi bar sada znamo u kom pravcu je krenuo.

— Oko toga ne bi trebalo mnogo da se radujemo, jer koliko ja čoveka poznajem on će odmah izmeniti plan. On sada zna svakako da mu je trag otkriven. Isto tako, mora i sa tim da računa da će ga maska, koju sam mu je istrgao, sasvim sigurno odati.

— Jedno je sigurno — primetio je Dok Holidej. — On nije odveo Džudi ni u jednu naseljenu kuću. Dakle, ni kod jednog od njegovih ljudi, već ovde u ovu novogradnju koja je noću prazna. To me navodi na misao da je morao da bude sam. Jer, inače sigurno je da ne bi ovamo dojurio. U gradu se moglo naći uvek dovoljno lupeža kojima je mogao da se obrati.

— Vi mislite da je on ovu otmicu sam izveo?

— Da. Tejlor i Kreolac bile su samo sporedne figure koje je on, u eventualnoj potrebi, postavio kao svoju zaštitu kako bi za vreme svog upada u hotel unapred bio obezbeđen od nečega što nije mogao da predvidi.

— Da, moguće da je tako. Radio je potpuno sam. To sa jedne strane nama otežava stvar, jer nismo u mogućnosti da bilo kojem njegovom pomoćniku uđemo u trag. Međutim, sa druge strane to nam olakšava istragu, jer sada se radi samo o jednom jedinom čoveku koga treba pronaći. Ja sam najozbiljnije smatrao da je on ovu stvar preduzeo najmanje sa pola tuceta svojih ljudi i da je Džudi odveo negde, kod nekoga od svojih pomoćnika. Međutim, izgleda da to nije bilo tako.

— Ali gde je mogao da je odvede? — promrmljao je Holidej.

Vajat je preko savane pogledao prema severu.

— Vidite li pozadi svetlost? To je Arasko. Ne bih mogao da pretpostavim da je odveo u to malo naselje. Ljudi oko predsednika opštine Dankana su poštteni građani. Ja ih sve poznajem. Veliki vođa bi pre ostavio pola Tombstona za sobom, ako bi mu samo pošlo za rukom, makar i jednog građanina iz Araskoa da uspe da pridobije za svoje mračne planove.

Pa ipak mora da je sakrio negde u blizini Araskoa.

Oba mladića koja su stajala iza dvojice prijatelja iz Dodža i slušala razgovor, tek sada su shvatila o čemu se ovde u stvari beše radilo.

Jedan od njih, malo dežmekast

čovek, koji je radio u jednoj potkivačnici, reče:

— Ukoliko bih nešto smeo da kažem, maršale, ovde u blizini nalazi se jedna velika živinarska farma. Vrlo poštena radnja. Pripada jednom Nemcu. Ne bih mogao da pomislim, da bi on mogao da bude spreman na bilo kakvu svinjariju te vrste.

Maršal klimnu glavom.

— Poznajem ga. To je Harsman. A, nešto dalje na zapadu nalazi se Džilbertova farma. Isto tako, i stari Džilbert bi se teško prepustio banditima.

Potkivač primeti:

— Šta je sa Rorijem Hemptonom, koji je dve milje severoistočno odavde, na mestu stare stanice za zamenu konja, izgradio ovaj ranč? Nije, baš, tako dobronameran momak.

— Ukoliko je vođa bande tamo otišao, onda nije imao potrebe da dolazi ovamo.

— Da, to je istina.

Odjednom se Dok Holidej nečega setio:

— Šta je, u stvari, sa onim lji-gavim momkom koji gore, na severoistoku, iza brda ima veliki ranč?

— Sa Ratlerom! — pređe preko maršalovih usana.

Za trenutak oba čoveka učutaše.

— Džek Solomon Ratler — reče maršal tiho — to bi zaista moglo nešto da znači...

Dvojica mladića su naredili da o svemu onome što su ovde doživeli ne govore nikom ni reči. Zatim su krenuli prema svojim konjima, uzjahali ih i odjezdili kroz noć prema severoistoku.

Razdvajalo ih je još samo nekoliko milja od ranča, kada je čovek iz Misurija na vrhu brežuljka odjed-

nom zaustavio Teksašaninovog vranca. Pogledao je preko prema zapadu i nabrao obrve.

Isto tako, i čovek iz Džordžije zaustavio je svog konja i gledao prema nebu na zapadu koje je na jednom mestu izgledalo crveno kao vatra.

— Arasko! — izustio je maršal.

— To, međutim, nije mali požar — primetio je čovek iz Džordžije. — Izgleda kao da je čitavo naselje u plamenu!

Maršal je čvrsto stisnuo usnice. Nekoliko sekundi posmatrao je preko odakle se video odsjaj vatre. Zatim je rekao poluglasno:

— Dođite!

Naglo obodoše svoje konje i u brzom galopu poleteše prema zapadu.

Ugledali su pred sobom grad u plamenu.

Nijedna od kuća nije bila pošteđena. Čitavo naselje izgledalo je kao jedna plamteća baklja.

Sa mračnim izrazom lica posmatrala su dva čoveka sa jednog malog brežuljka dolinu, u kojoj je ležao Arasko. Nije bilo moguće ništa više da se spase.

Čitavu minutu posmatrali su ukočeno plamteću buktinju. Tada muklo pređe preko Džordžijančevih usana:

— Eldorado! Peh!

Radilo se, naime, o tome da je pre podne preko sredine Alenove ulice bio razapet jedan transparent. Na njemu je stajalo da se kauboji pozivaju na streljačku svečanost pod imenom „Eldorado kauboja”, raj za stočare u lepom gradu Tombstonu.

— To je više nego Eldorado — promrmlja kockar. — To je pakao!

Maršal je, ukočenim pogledom i bez reči, gledao u zgarište. Rekao je najzad muklim glasom:

— Moglo je, naravno, to i slučajno da se dogodi. Kuće su sve od drveta. Međutim, ovo nije slučaj.

Holidej je okrenuo glavu i pogledao u oštro, muževno lice maršala, crveno od svetlosti vatre.

— Vi mislite na „ljude sa vešalima“?

Vajat klimnu glavom.

— Da, bio je to veliki vođa. To je njegov rukopis!

Pošto su Vajat Erp i Dok Holidej išli pravim putem od Ratlerovog ranča prema Araskou, nisu mogli da sretnu rančera i njegove bandite. Oni su koristili drum, koji je išao južnije i omogućavao im je lakše jahanje.

Vajat Erp i Henri Holidej dojašaše do izgorelog naselja. Na ulici sretoše ljude koji su bežali prema Tombstonu sa užasom u očima. Uspeli su samo da spasu konje i kola, dok je čitava ostala njihova imovina propala.

Jedan od njih, jedan petnaestogodišnji dečak, ih obavesti:

— Video sam da su ljudi imali sive maramice na licu! Jedan od njih ubio je predsednika opštine, mada ga ovaj uopšte nije napao.

Da, tačno tako su i prijatelji pretpostavljali. Ali, tu nije moglo više ništa da se učini.

Vajat je okrenuo crnog vranca i odjurio, praćen od Holideja, natrag za Tombston.

Nisu još ni stigli do kraja grada kada je maršal primetio i na južnoj strani jedan plamen kako se diže prema nebu.

Kao skamenjeni zastadoše njih dvojica posmatrajući sa jedne uz-

višece plamen koji se dizao u gradu.

Holidej progovori:

— Zar vam nisam rekao. To je Eldorado!

Vajat uhvati dizgine i doviknu prijatelju koji je jahao pored nje:

— Brže, to je dole u blizini „Ruske kuće“.

•
•

Crni kućni sluga Sam baš je zaključavao velika vrata od dvorišta koje je zatvaralo zdanje u obliku potkovice „Ruske kuće“ prema Tafnutskoj ulici, i krenuo nazad kada ga je trgao neki šum, kao kada neko brzo vozi kola kroz pesak.

Istovremeno je ugledao svetle plamenove ispod vrata, kao i kroz debele daske od ograde. Stari je zadržao prisustvo duha i podigao šipku kojom otvori vrata. Zapaljena kola, koja su bila prislonjena na ulaz od drveta, uvukao je u dvorište.

Stari je isto tako bio priseban da vrata odmah zatvori za sobom i da ih zaključa.

Ljudi koji su se zatekli u hotelu, kao i poneki gosti, vičući se sjuviše u dvorište.

Sa licem punim straha stajala je Neli Kešmen, sopstvenica hotela, na prozoru svoje spavaće sobe i preneraženo gledala kola koja su gorela preko kod vrata. Zatim je otvorila prozor i povikala:

— Sam! Sam!

Međutim njen slab glas nije mogao da se čuje od vike ljudi i praštanja i prskanja kola koja su gorela.

Ispostavilo se da kola nisu bila natovarena samo sa slamom, već i sa isušenim komadima drveta, koje se sada, kada su se kola srušila u dvorištu, pretvorilo u suključujući plamen prema nebu. Bila je prava sreća što je četvrtasto dvorište bilo veliko i široko i da kola, koja su gorela trenutno još nisu predstavljala direktnu opasnost za okolne zgrade. Pa ipak, postojala je opasnost da iskre, koje su letele na sve strane, zapale čitavo dvorište.

Crnac je neprekidno dovlačio kofe sa vodom sa bunara i sipao ih preko debelih dasaka na vratima. Nekoliko odvažnih ljudi pomagalo mu je u tim naporima.

Jara, koja se širila od kola koja su gorela, postala je tako nepodnošljiva da su bili prinuđeni da prekinu.

Odjednom, spolja na vratima, neko je zalupao kao čekićem.

— Otvorite!

Ljudi u dvorištu prestadoše da dišu od straha.

— Otvorite, do đavola! — prolomio se u tišini narušenoj samo pršanjem vatre glas jednog čoveka koji je grmeo.

Crnac se trže.

— To je šerif — viknu. On se stušiti kroz vatru prema vratima, podiže bravu i otvori ih.

Kada se vrata otvoriše u njima se pojavi ogromna prilika Tesašinova u svetlosti plamena.

— Brže, crni čoveče! Otvori i drugo krilo do zida! Inače će drvo da uhvati plamen.

Da, bila je to jedina mogućnost da se sačuvaju debele daske od vatre. Na taj način širom otvorena vrata bila su uklonjena iz opasne zone.

Luk Šort pogleda mračno na srušena kola u plamenu. Zatim se okrete prema crncu, koji je stajao pored njega.

— Da li ste nekoga videli?

Crnac zavrte glavom.

— Ne, čuo sam samo kako se kola odjednom približavaju vratima i uspeo sam u poslednjem trenutku da otvorim jedno krilo.

— To je bilo dobro. Jer da su kola u plamenu bila zastala kod vrata, ona bi već bila obuhvaćena vatrom, a na taj način bila bi i cela kuća u opasnosti. Sada ćemo proći vodu okolo kola, sve bliže. Vodu ne treba sipati na kola, bilo bi to bez potrebe.

Pa ipak, proteklo je prilično vremena dok opasnost nije otklonjena.

Ulica napolju bila je potpuno pusta.

Samo se čuo topot konja koji se odjednom brzo približavao.

Ljudi u dvorištu pomislili su na palikuće, bandite, i potrčaše iza vrata, kako bi se sakrili.

Samo neustrašivi gorostas iz Teksasa izašao je kroz vrata na ulicu. Njegove ogromne ruke počivale su na teškim, tamnocrvenim drškama njegovih revolvera, okačenih o opasač.

Bila su to dva jahača, koja su jurila niz ulicu, ostavljajući za sobom oblak prašine.

Vajat Erp i Dok Holidej.

— Maršale! — viknu Teksasani.

— Hvala bogu, da ste došli! Ovde je sam đavo. Prvo je gorelo na severu grada, preko u Araskou, a sada su hteli i hotel da zapale.

Vajat, koji je skočio sa konja i pritrčao još uvek užarenim kolima, odjednom zastade i okrete se prema šerifu.

— Požarno zvono odmah mora da oglasi opasnost!

— To smo mi i nameravali. Kada sam otišao iz kancelarije, Virdž mi je rekao da će odmah da oglasi opasnost pomoću zvona. Izgleda da i sa njim nešto nije u redu.

Vajat je pogledao prema užarenoj gomili drveta iz koga su se još uvek podizale iskre prema prozoru na kojem je ugledao blede lice jedne žene. Pošao je lagano napred i zastade pred prozorom Neli Kešmen.

— Dobro je da ste tu, Vajate — reče žena tihim glasom.

— Izgleda da sam vam malo sreće doneo, Neli — odgovorio je maršal namргоđenog lica.

— To ne smete da kažete, Vajate. Oni bi i inače nešto drugo zapalili, „Grand” hotel ili mrtvačnicu, gradski dom ili sudnicu. Njima je to potpuno svejedno. Glavno je da gori na svakom uglu i kraju grada!

U tom trenutku oglasi se gradsko zvono. Požarno zvono!

Izgleda da je Virdžilu pošlo za rukom da ga popravi. Kao što je maršal kasnije saznao, neko je prekinuo konopac od zvona. Virdžil je uspeo brzo da nađe jedno laso i da na taj način stavi zvono u pokret.

Požarno zvono probudilo je grad iz sna; diglo je na noge iz njihovih kreveta i one građane koji još nisu bili budni.

Stajali su svi sada u svojim dvorištima i pred vratima, na ulici i na prozorima, jer niko nije bio siguran da ne bukne požar na nekom drugom mestu.

Oko tri sata ujutro stigao je predsednik opštine Klum u šerifovu kancelariju. Tamo su se nalazili već Vajat Erp, Dok Holidej i Luk Šort.

Predsednik opštine je pružio maršalu jednu cedulju:

— Evo, ovo parče hartije pre pola sata pronašao je Feri Longam u svom hodniku.

Maršal pogleda na cedulju, na kojoj je stajalo štampanim slovima:

„VAJAT ERP I DOK HOLIDEJ ZAPALILI SU ARASKO, JER SU SMATRALI DA JE TO GRAD U KOME JE GNEZDO „LJUDI SA VEŠALIMA”! BILI SU VIDENI NA MESTU POŽARA. LJUDI IZ ARASKOA SU IH LIČNO POZNALI!”

Maršal je tako žarko želeo da cedulju zgužva i da je baci u vatru. Međutim, on ju je pružio kockaru, a ovaj je predade i ne trepnuvši, Luku Šortu.

— To je jedna prokleta svinjarija! — progundā Teksašanin. — Mangupi sada pokušavaju da okrenu koplje. Mora se ipak reći da im to neće ništa pomoći.

Maršal je zamišljeno gledao pred sobom.

— Ja ne bih tako rekao, Luk. Ukoliko banditi ovakvo parče hartije nisu poslali samo Longamu, već i ostalim članovima gradskog veća, onda nije ni u kom slučaju isključeno da će neko od njih ipak poverovati u istinitost ove klevete. A to je već dovoljno „sivolikima”. Ukoliko nešto od besa, koje je građanstvo imalo protivu „ljudi sa vešalima”, pređe na nas onda će nam nosao biti dunlo teži.

Tačno sa tim je i računao vođa bande „ljudi sa vešalima”. Međutim,

njegov plan da namami maršala da dođe u Arasko, kako bi onda bio u stanju da na južnom kraju Tombstona potpuno mirno može da napada, nije uspeo. Vajat Erp odjahao je vrlo brzo i tamo i natrag. Takođe, i hrabro držanje crnca kao i brza intervencija šerifova, sprečili su veću nesreću u Tombstonu.

Ali, pre svega vođu je zadržala potraga za izgubljenom cipelom Džudi Holidej. On nije mogao da bude siguran gde je njegova žrtva izgubila cipelu. Odmah pošto je pao mrak, išao je celim putem kojim je došao i na kraju se setio da bi cipelu mogao još jedino da nađe dole, u Delahajevoj strugari.

Sukob koji je doživeo u novogradnji i iz kojeg je uz veliki napor i sasvim slučajno uspeo da pobegne, strašno ga je razbesneo. Pa, ipak uspeo je da svoj bes savlada i svoju do sada već izvežbanu hladnokrvnost i dalje zadrži.

*
* *

Borba u Tombstonu dostigla je najveći stepen usijanja. Nije se ovde radilo samo oko slučaja sa ote-
tom ženom, već i o borbi za prevlast u gradu, pokrajini, pa čak i u celoj zemlji. „Ljudi sa vešalima”, saterani od strane maršala u tesnac, vodili su očajničku borbu. I u tome se i ogledala cela opasnost ove bande. Žločinci su delovali bezobzirno gde god im se za to ukazala prilika. U Araskou su zapalili čitavom nizu ljudi njihove domove. A jedan od „sivolikih”, odgajivač stoke Džek Solomon Ratler, nije prežeo ni od toga da poćini i zločin. On je nasred

ulice ubio predsednika opštine Dan-
kana.

Banda „ljudi sa vešalima” već je daleko doterala!

Virdžil Erp, koji tek što je ušao u kancelariju, reče:

— Nema više nikakvog smisla, Vajate. Moramo tražiti pomoć vojske!

Podrugljiv osmeh pojavi se na Džordžijančevom licu.

Virdžil promrmlja:

— Poznato mi je da vi ništa ne očekujete od vojske, međutim, mi nemamo drugog izbora.

— On se nije zbog toga nasmejao — upade Teksašanin. — Virdž, tvoj brat je već davno tražio pomoć vojske. Međutim, kako i od utvrđenja Himberi, tako i od utvrđenja Koleman, dobio je negativan odgovor. Granično utvrđenje Vizbi, nema uopšte dovoljno ljudi, a takođe je i iz Termanije došao nepovoljan odgovor.

Virdžil Erp proguta pljuvačku pogledavši svog brata.

— To ipak ne može da bude istina, Vajate.

Maršal je podigao glavu i muklim glasom progovorio:

— Ipak, Virdž, tako je kao što kaže Luk.

Virdžil tada raspali nogom po jednoj stoličici, a ova odlete i lupi o vrata.

— Onda neka đavo odnese ovo celo gnezdo i celu ovu prokletu pokrajinu. Ko može od nas četvorice da očekuje da se suprotstavimo jednoj čitavoj armiji bandita? Pa, čak, ako jednog ili više njih uhapsimo i stavimo iza katanca, kome to koristi! Pitanje je samo vremena kada će nas oni uništiti. Njihov vođa izgleda mi da ima za sobom čitavu zemlju. Čovek ne može da veruje

ni svom najbližem poznaniku. Ljudi, koji su ranije sedeli zajedno za pokerskim stolom, sakrivaju se sada u svojim kućama i srećni su kada ih niko ne uznemirava. Niko neće da dođe da bi nam ponudio svoju pomoć! Šta nas, kog đavola, i tera da i dalje stavljamo svoje glave u torbu radi ovog nezahvalnog grada!

Skinuo je laso sa zida, gurnuo vrata i izašao na ulicu.

Kada su ostali pošli za njim na verandu, videli su ga kako je stao na sred Alenove ulice, prebacio laso preko transparenta, koji je pozivao kauboje u njihov Eldorado, besno ga povukao na zemlju i izgazio nogama.

— Virdž — opomenu ga brat umorno — pusti! To ti ništa ne koristi.

Holidej je stajao sa svojim bleđim, upalim licem između vrata i prozora. Kao što je to uvek činio, podigao je jednu nogu i oslonio je na zid. Cigaretu, koju je još malo časa stavio u usta, još nije zapalio.

Njegove misli kretale su se uvek oko jedne tačke: Džudi! Gde je vođa bande „sivih maski“ mogao da ih odvede? Šta je sa njom učinio? Živi li još uonšte ona?

Pri pomisli da ju je možda veliki vođa ubio, inače tako hladnokrvnom čoveku, odjednom se steglo srce.

On se odjednom odvojio od zida, izvadio šibicu i zapalio je o ivicu stola, prinevši plamen na kraj cigarete. Izvadivši oba svoja revolvera, kako bi proverio njihove doboše i komore, reče kao uzgred:

— Moram da učinim još jednu posetu.

Hteo je da izađe na vrata, ali ga Vajat zadržao:

— „Gde ćete, Dok?

— Da posetim jednog starog poznanika koji je danas stigao u grad.

— „Noga?

— Džoni Behana.

Ostala trojica zabezeknuto pogledaše kockara.

— Behana? — pređe tiho preko usana čoveka iz Misurija.

— Da, Džoni Behana — odgovorio je Dok Holidej hladno. — Malo časa sam ga slučajno primetio i nisam hteo da vas sa tim zamaram.

Luk Šort uzdahnu duboko svojim ogromnim plućima i zagrmee: — Šta hoće taj ljigavac ovde? Baš mi je još samo on neostajao u mojoj seriji. Mislio sam da tog batu nećemo više ovde nikada videti. Recite samo jednu reč, maršale, i zgaziću ovog bednika kao stenicu. To sigurno nije slučajno što je ovo ljigavo stvorenje baš sada moralo ovde da se pojavi!

— Dođite, Dok — reče maršal i izađe sa Dok Holidejom napolje.

Stvarno, u nekadašnjoj kancelariji Džoni Behana gorelo je svetlo. Vajat kratko pokuca na vrata i otvori ih.

Kada je nekadašnji kolebljivac i pomoćnik šerifa po milosti Ajka Klantona, ugledao maršala na vratima, prebledio je i ruke počeoše приметно da mu drhte.

— Šta tražite ovde, Behane?

„Mlakonja“ je kao što ga je svojevremeno Teksašanin nazvao, progutao knedlu i promucio: — Ovde sam došao samo zbog toga jer sam zaboravio neke stvari u gradu.

— Tako, pa, kako to da ste baš sad, danas, došli?

— Da. Jedanput sam ipak morao da dođem.

— A, šta ste to zaboravili?

— Nekoliko stvari. Jednu lulu i evo, list deteline, kao i moju zvezdu.

— Pa, jeste li našli te stvari?

— Ne. To jest, samo lulu.

— A zvezdu? — začuo se odjednom kockarev zvonki glas sa vrata.

Behan je hitro okrenuo glavu. Ukočenim pogledom zablenuo se u kockara.

— Šta to treba da znači, Dok Holidej? Kako vam pada na pamet... da me tako prepadate?

— Odgovorite na moje pitanje. Da li ste pronašli zvezdu?

— Ne, ne. Baš sam maločas rekao da sam do sada samo lulu pronašao.

— Otvorite svoju jaknu!

— Moju jaknu? — Behan se povukao za jedan korak u nazad. — Šta to treba da znači?

— Otvorite jaknu!

Pošto čovek, boje lica kao gips, nije postupio kao što je od njega traženo, Džordžijanac je izvadio svoj revolver i zapeo obarač.

Džoni Behan se tada uhvatio za jaknu i raširio je. Levo, na njegovim grudima, zasijala je šestougla šerifova zvezda.

Maršal uputi Džordžijancu zabezegnuti pogled. Kako je Dok mogao to samo da primeti?

— Za tako nešto imam oko — začu se glas sa vrata. — Hoćete li biti ljubazni pa da objasnite maršalu zbog čega ste ga lagali i čemu čitava ova maskarada?

Behanova donja vilica počeo da drhti kao i njegove ruke. Zubi su mu cvokotali.

— To ne znači ništa, baš ništa!

Ah... maršale... nisam znao da sam zvezdu našao. Drugo ništa, verujte mi.

— Vi lažete! — odbrusio mu je Džordžijanac.

— Zbog čega me ovaj čovek stalno optužuje? Rekao sam istinu.

— Ne, vi lažete. Recite maršalu zbog čega nosite zvezdu.

Vajat je ušao u kancelariju i nogom za sobom zalupio vrata.

— Govorite, Behane! — U njegovim očima bljesnu kao kristal.

Nekadašnji pomoćnik šerifa u Tombstonu uhvatio se za šešir, skinuo ga i obrisao čelo sa plavo belom kariranom maramicom. Levom rukom oslonio se na ivicu stola ne usudevši se da pogleda ni jednog: — Pa dobro, kad već hoćete da znate: ja sam novi šerif u pokrajini. A ovde sam otvorio svoju kancelariju.

Lica dvojice prijatelja iz Dodž Sitija izgledala su kao najbolji primer zaprepašćenja.

Prošlo je nekoliko sekundi pre nego što je maršal rekao:

— To bi morali da mi neizostavno ponovite, Behane.

— Hoću. Takođe, mogu da vam to i dokažem. — I pored toga Behan je morao stalno da briše maramicom svoje znojem orošeno čelo. Tada je levom rukom izvadio iz unutrašnjeg džepa svoje jakne jedno pismo koje je raširio i pružio ga maršalu.

Nije bilo nikakve sumnje: tu je stajalo crno na belo, da se tridesetpetogodišnji Džoni Behan, posle smenjivanja pokrajinskog šerifa Šibela, sa važnošću od 18. januara, postavlja na njegovo mesto u gradu Tombstonu. Ovaj dokumenat bio je potpisan u Feniksu od strane administracije guvernera.

Vajat pruži uzdržljivom čoveku papir natrag i pogleda ga u lice.

— Pogledajte me, Behane.

On lažano podiže glavu, ali nije mogao da izdrži pogled čoveka iz Misurija.

— Zbog čega ne možete da me pogledate, Džoni Behane? Ja ću vam reći. Zbog toga, jer je sve što ste do sada uradili bilo pokvareno. Jer je sve bilo prožeto obmanom i laži. I, jer je, ono što ste vi ponovo došli ovamo, na klimavim nogama:

Behan sada odjednom histerično uzviknu:

— Moje postavljenje je ispravno! To ja mogu da dokažem. Na kraju, vi ste savezni maršal i možete to da proverite. Kod guvernera možete da dobijete obaveštenje.

Čovek iz Misurija se tada uspravi i reče mu prezrivim glasom:

— U to sam ubeđen da je ovaj dokumenat ispravan, Behane. Međutim, vi ste bili pokvareni i to ste i ostali. A ko stoji u pozadini čitave ove stvari, to ću da otkrijem. To vam obećavam.

On se okrenuo, otišao je do vrata, zašao za trenutak i rekao mu: — I još nešto, Behane. U Tombston je opet ušao đavo. Još uvek se tučem sa bandom, od koje ste vi uspeli da pobegnute.

— Da pobegnem? Maršale, ne dopuštam da mi se na ovakav način obraćate.

— Zavežite! — O tome ste obavešteni: „ljudi sa vešalima” su u Tombstonu upotreбили najteže oružje. I ja moram takođe da im na isti način odgovorim. Ukoliko mi na mome putu budete smetali, biće to vaša sopstvena krivica. Držite se po strani i budite mirni u vašem zdanju!

— Kao što ste to i ranije uvek radili! — dodade ironično čovek iz Džordžije.

Vrata se za njima sa treskom zatvoriše.

Behan se trže, kao da ga je neko bičem ošinuo. Zatim se obrisa opet maramicom preko čela, na kome behu krupne graške znoja i uzdahnu: — Valjda će sve biti dobro.

*
* *

Vest o postavljenju ovog vrlo neprijatnog čoveka za pokrajinskog šerifa nije mogla, naravno, da utiče povoljno na raspoloženje dvojice prijatelja. I sam maršal nije hteo da misli na to.

— Ovu priču ćemo još da proverimo. Prvo ćemo da izdržimo borbu koja nam predstoji, a ako nam on bude pri tome smetao, onda će opeći svoje prste!

— Iza toga stoji neki đavo. Na legalan način on nikako nije mogao da postane pokrajinski šerif — reče Luk Šort, kada je čuo o toj stvari. — Ja ću u svakom slučaju da pripazim na njega.

— To možete da učinite!

Većito nepoverljivi Holidej dodade: — A mene ne može da napusti osećaj da je iza čitave ove stvari skrivena jedna prokleta svinjarija. Pristao bih da me raščereče, ukoliko „sivoliki” nisu i u to umešali svoje prste!

*
* *

Bilo je prošlo već dvadeset četiri sata od kako je oteta Džudi Holidej.

Briga oko devojke bila je teška

kao olovo na srcima ljudi.

Bilo je zlo, što je kratko odsustvo Virdžila Erpa, koje je on dobio, isteklo. Morao je još iste večeri da krene na put.

Opet su morala samo tri čoveka da se bore protivu sivog fantoma.

Kada je Virdžil odjahao — a on je to učinio samo teška srca i na nagovaranje svoga brata Vajata — tri mračna lica stajala su u tamnoj kancelariji gledajući kroz prozor na ulicu.

Ono čega se maršal, već danima od Kom Voa bojao, pojačavalo se sve više i više u njegovoj svesti: banda „ljudi sa vešalima” nije bila obična organizacija zločinaca. Svaka druga banda bi, posle toličkih poraza, koje su joj momci iz Dodža naneli, bila već odavno uništena.

Ovde se radilo o jednoj organizaciji koja je bila vrlo rasprostranjena, razgranata i proširena među narodom, a pored svega, putem straha koji je širila, nalazila je podršku. Bilo je očigledno da se običnim sredstvima ova banda, koja je bila slična bandi Kju-Kjuks-Klana, neće moći uništiti.

Pa ipak, gvozdeni čovek iz Misurija nije odustajao u svojim naporima, da ovu opasnu zmiju uhvati za vrat. — Zmija nije mrtva — govorio je — ako se još uvek besno koprcu i pokušava da ujeda.

Da ne bi novi pokrajinski šerif nešto preduzeo, što bi borbu trojice saradnika sprečilo, maršal je dao nalog starom Hanteru, da pripazi na njega.

Džef Hanter, stariji sin šerifovog zamenika, nalazio se u dvorištu šerifove kancelarije. A, Rik, mlađi sin, bio je poslan u Tafnitsku ulicu da pripazi na „Rusku kuću”.

Luk Šort pazio je na Alenovu ulicu, dok su Vajat Erp i Dok Holidej išli Fremontovom ulicom prema groblju.

Kada su prošli pored O. K. koralu, maršal zastade i pogleda u Četvrtu ulicu.

Već satima ga je mučila jedna misao koju je sada izgovorio:

— Oni su ga ipak videli.

— Čoveka, gore u Delahajevoj strugari?

— Da. Smatrate li mogućim da je to bio Ajk?

Holidej podiže ramena, a zatim ih ponovo spusti.

— Teško je na ovo pitanje dati odgovor. Ja sam ga sebi najmanje desetak puta postavljao. U redu, naravno mogao je to i on da bude. Sve što je onaj čovek uradio, mogao je i Ajk Klanton da uradi. Tipično za njega bila je njegova medveđa snaga, sa kojom je izvlačio mladiće kroz prozor i bacao ih. A tek borba sa njim! Takođe i ogromni skok iz kuće, preko na ulicu, pa skok na konja sa leđa. Dakle, sve tipično kao što je i Ajk radio. Ali zar nije moglo i desetak drugih ljudi sve to da uradi? Na primer, Kirk Mek Loveri?

— Moguće — odgovori maršal — ali ne mogu da verujem da je Kirk tako snažan.

Misao na Ajka Klantona pritiskala je maršala i dalje, dok su išli u susret groblju.

Kockar je iznenada zastao. Takođe je i maršal usporio korak.

Čuo je kako njegov prijatelj govori kao za sebe:

— Ona je još uvek u gradu.

Vajat se lagano okrenuo. Neka jeza prešla mu je preko leđa. — Džudi?

Holidej klimnu glavom. — Da,

ona je još uvek u gradu. To osećam. I ne mogu da verujem da je mrtva.

Tek u svitanje zore prestadoše sa svojim uzaludnim traganjem. Nije više bilo ni jedne polazne tačke, koju nisu bar dva puta proverili.

Duboki san, u koji su pali, odvešće ih opet u jedan sivi dan, koji će već u svojim prvim časovima biti krvav.

*
* *

Ubica Džek Solomon Ratler dobio je u toku noći obavest da se sa svojih pet ljudi nađe kod stare indijanske kule u blizini tombston-skog groblja.

Ratler je izustio jednu psovku, ali nije video nikakvu mogućnost da ovo naređenje ne izvrši. Znao je kako veliki vođa kažnjava neposlušnost.

Vođa „sivih maski“ odustao je od namere da Vajata Erpa namami u klopku na Ratlerovom ranču. Umesto toga, pripremao mu je novu zamku.

Luk Šort nije čvrsto spavao. Učinilo mu se kao da je čuo neki šum na vratima. Odmah je skočio na noge, a pošto još nije bilo sasvim vidno, upalio je šibicu. Kada je upalio kerozinsku lampu primetio je odmah cedulju koju je neko gurnuo ispod vrata. Podigao je i ugledao raskrećeni rukopis:

„DEVOJKA SE NALAZI U INDIJANSKOJ KULI.”

Džin je ukočeno zurio u slova. Zatim se pribrao, dohvatio svoju sa krznom postavljenu jaknu, stavio šešir na glavu i prikopčao opasač sa oružjem.

Kada je izašao napolje osetio je svež jutarnji vazduh. Zaključao je kancelariju i pokucao napolju još jedanput na vrata od dvorišta.

Iz pozadine dvorišta odgovorio mu je Džef tihim zviždukom. Tu je, dakle, bilo sve u redu.

Luk je otrčao do „Ruske kuće” gde su stanovali Vajat Erp i Dok Holidej. Nije hteo da probudi crnca da ga ovaj pusti kroz vrata, već je kucnuo na prozorsko okno, gde se nalazila maršalova soba.

Odmah je začuo glas čoveka iz Misurija.

— Ko je to?

— Luk.

— Šta ima novo?

Teksašanin je gurnuo cedulju kroz mali otvor na prozoru.

Vajat je odmah otvorio prozor.

Na svoje iznenađenje, Teksašanin je primetio da je maršal takođe spavao potpuno odeven.

Vajat zamišljeno pogleda u cedulju. Zatim primeti: — Počelo je.

— U redu, idemo. Treba li da probudim i Doka? Vajat razmisli jedan trenutak i klimnu. — Da, Bojim se da smo i onako u manjini.

Nekoliko minuta kasnije napustiše tri čoveka „Rusku kuću” i odoše Tafnutskom ulicom prema zapadu.

Nisu iza sebe videli crne uplakane oči jedne žene koja je stajala na prozoru hotela.

Neli Kešmen pogledala je opet teška srca prema čoveku kome je poklonila svoju ljubav, a Vajat Erp, po ko zna koji put, kretao je u borbu! Kada su prošli pored bara Vong Čina, Teksašanin je prvi progovorio: — I to je, naravno, opet klopka.

Druga dvojica ne odgovoriše ništa.

Tada ugledaše, levo dole, u prvoj uličici koja je prolazila pored minerskih kućica, jednog dečaka. Kada je primetio maršala, mahnu mu i brzo se približi.

— Maršale, video sam čoveka koji je u Araskou ubio predsednika opštine Dankana.

— Gde si ga video?

— Tu napred. Došao je sa indijanske kule.

— Ko je to? Poznaješ li ga?

Mladić je progutao 'pljuvačku i tiho rekao:

— Da, poznajem ga. A i vi ga takođe poznajete. To je Džek Ratler.

— Rančer Ratler?

Mladić je klimnuo glavom. — Da. Mogu da se zakunem. To je mister Ratler! Već sam ga prepoznao u Araskou. Samo, nisam hteo da kažem. Mi smo dole, kod jednog poznanika mog ujaka, našli stan. A pošto ja nisam mogao da spavam, to sam već pre jedan sat ustao. Onda sam ga tu video.

— Gde je?

— Kod indijanske kule. To jest, tamo je bio. A, sada je dole kod prvih kućica u minerskom kampu.

— Da li je sam?

Mladić je zatresao glavom. — Ne. Još trojica su sa njim.

— Dakle, četvorica — reče Dok Holidej tiho.

Vajat je pogledao dečaka i naredio mu:

— Odmah idi kući, momče.

Dečak potvrdno klimnu, ali ipak nije mislio da posluša ovo naređenje već je ljude sledio na odstojanju od oko sto jardi.

Kada su primetili staru, polusrušenu stražarsku kulu iz doba Indi-

janaca, Teksašanin je pogledao prema jugoistoku i prvim barakama minerskog kampa.

— Tamo stoje! — reče. — Mogu jasno da ih vidim. Sakrili su se iza jednih kola.

Ratler, njegov nadzornik i još dva njegova kaubojja pojaviše se sada iza kola. Oni nisu znali da je vođa „ljudi sa vešalima” poslao i jedno pismo kao mamac u šerifovu kancelariju. Tu su se poređali, ugledavši trojicu ljudi, koji su se približavali.

Ratler je odjednom prepoznao maršala. Samo petnaest jardi razdvajalo je ljude jedne od drugih.

Ratler je potegao rukom prema revolveru.

— To je Vajat Erp. Izdajal!

Istrgao je oružje iz futrole i odmah opalio.

Metak je prozujao u luku pored glave čoveka iz Misurija.

Dok Holidej je reagovao munjevito: metak iz njegovog dugačkog revolvera „Singl Akcion” pogodio je Ratlera u levu mišicu.

Luk Šort je potrčao napred.

Vajat Erp je pošao još nekoliko koraka prema sredini ulice i tamo zastao. Dok Holidej se nalazio levo iza njega.

A tada je otpočela smrtonosna pucnjava. Ostali Ratlerovi ljudi su došli iza indijanske kule i dospeli maršalu sa boka. Meci su u rano jutro zujali ulicama minerskog kampa. Njihov eho odjekivao je preko, u prvim kućama Tombstona.

Tada je Vajat začuo iza sebe, sa Tafnutsche ulice, snažan pucanj iz puške. Metak je preleteo preko njega i udario u Ratlerove ljude.

Virdžil Erp se vratio!

— Sumnjao sam! — viknuo je iz daljine. A onda je opet odjeknula njegova vinčesterka.

Borba je trajala možda nešto više od minuta i po.

Džek Solomon Ratler, ubica iz Araskoa, ležao je sa metkom u grudima pored kola iza kojih je hteo da se sakrije. Njegov nadzornik valjao se pored njega teško ranjen. Trojica kauboja bili su takođe ranjeni. Ostali su se predali.

Luk Šort je imao ogrebotinu na levom obrazu, a njegov desni rukav na jakni bio je pocepan jednim metkom. Takođe, bio je i Virdžil okržnut lakše po butini.

Vajat Erp i Dok Holidej bili su nepovređeni.

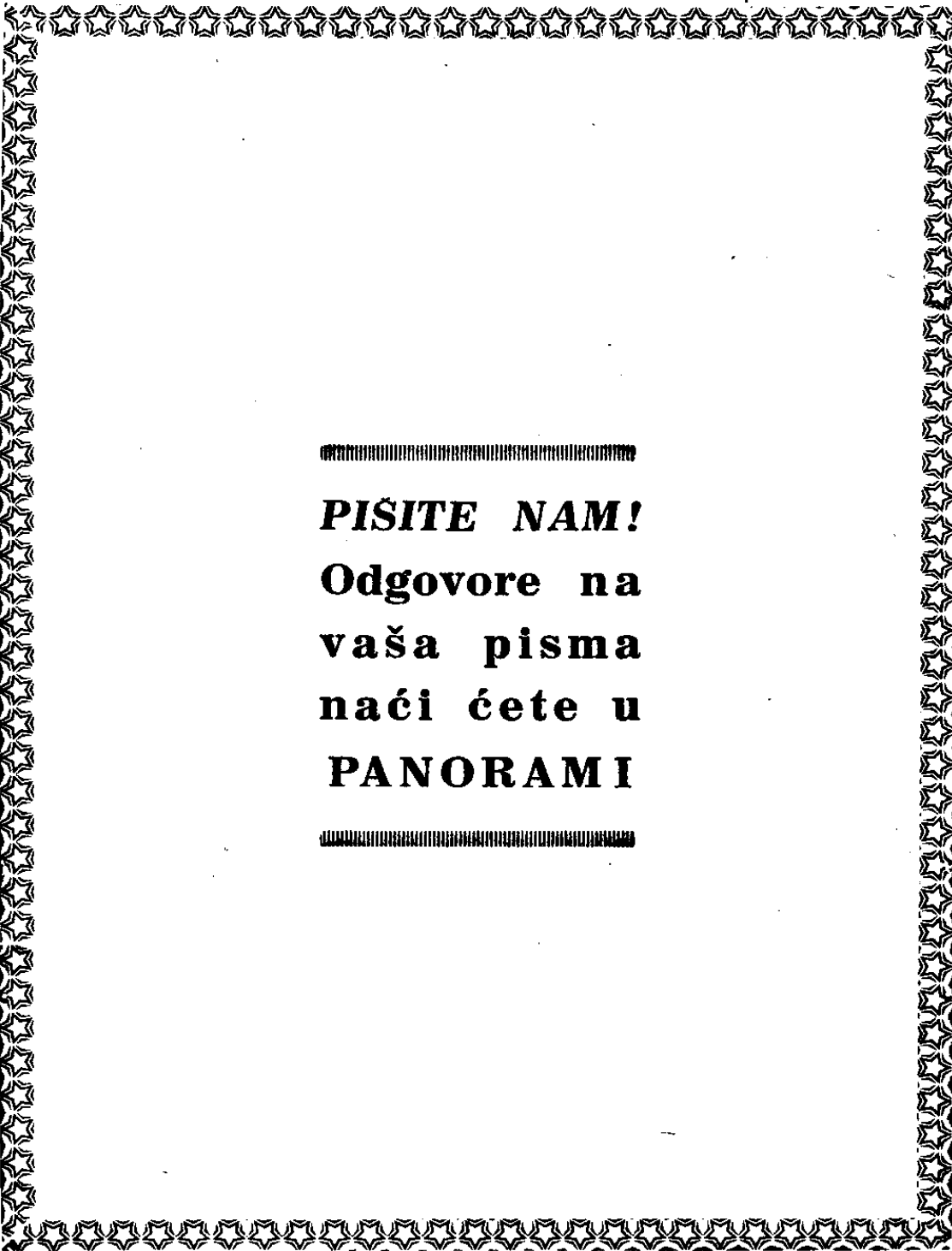
Opet je jedan „čovek sa vešalima“, zajedno sa svojim društvom, bio likvidiran. Podmukli udarac velikog vođe pao je u vodu.

Ali, gde je Džudi Holidej?

Kada se sunce rađalo na istoku a nebo dobijalo narandžastu boju, stajala su tri čoveka mračnih lica u Alenovoj ulici, ispred šerifove kancelarije, i ćuteći posmatrala žuti pesak savane.

— Ona više nije u gradu — rekao je čovek iz Džordžije, tiho, za sebe. — U ovoj noći oni su je odveli. Manevar sa indijanskom kulom nas je samo zadržao.

KRAJ

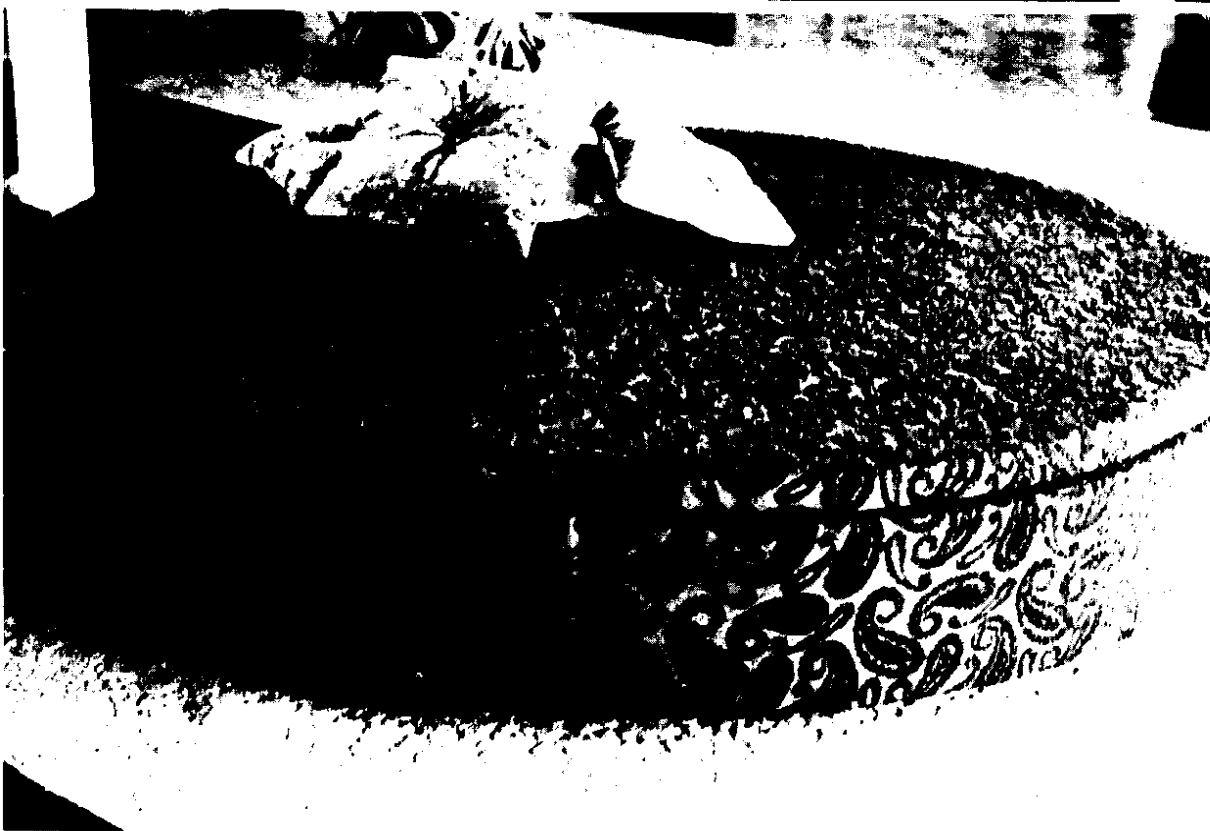

PISITE NAM!
Odgovore na
vaša pisma
naći ćete u
PANORAMI

NOVO NA TRŽIŠTU!

LOTOS

UDOBAN LEŽAJ ZA DVOJE

oriolik

tvornica namještaja Oriovac

telefon: 055 - 2000 - telex: Yu - Oriik 28547

ČITAJTE SLEDEĆI ROMAN

SVAKE SUBOTE
NOVA SVESKA!
64 STRANE - 2 DINARA!

Izdaje i štampa NIP „FORUM“, Novi Sad, Vojvode Mišića 1. Odgovorni urednik: Sretozar TOMIĆ. Izbor i kreacija: D. MILOSAVLJEVIĆ. Pretplata za 3 meseca 26 dinara, za 6 meseci 52 dinara, za jednu godinu 104 dinara. Za inostranstvo cene su dvostruke. Uplaćivati na žiro-račun 657-1-255 sa naznakom za „Vajat Erpa“.
21. avgust 1971.